

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK  
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.  
OBNOVLJEN 2003.

# HRVATSKA RIJEČ

ISSN 1451-4257  
9 771451 425001

BROJ  
460

Subotica, 20. siječnja 2012. Cijena 50 dinara



PETLJAVINE OKO PETLJE

O RUĐERU BOŠKOVIĆU

PUČKA KASINA 1878.

INTERVJU  
ŽELJKA LOVRENČIĆ







**SUBOTICAGAS**

Јавно комунално предузеће “Суботицагас” - Суботица

Szabadkai Gázművek Kommunális Közvéllalat - Szabadka

Javno komunalno poduzeće “Suboticaplin” - Subotica



24000 Subotica, Jovana Mikića 58

tel: 024/641-200, fax: 024/641-220

**Dežurna služba: 024/641-211**



# RAZVOJNA BANKA VOJVODINE

Tel: 021 488 4400 / 488 4401

[www.rbv.rs](http://www.rbv.rs)



### Prodaja kompleta tjednika »Hrvatska riječ«

NIU »Hrvatska riječ« prodaje neukorištene komplete tjednika od 1. do 300. broja, po cijeni od 3000 dinara. Komplet se može preuzeti osobno u prostorijama NIU »Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II u Subotici ili preuzeti putem pošte. U tom slučaju, poštanske troškove snosi kupac.

# SGINTERNET

brz

moćan

stabilan

jeftin

prvi u gradu

## KAKO ODOLJETI?



24000 SUBOTICA, KARADORĐEV PUT 2 TEL: 024 555-465



JÖVÖ

**VODA** POWER

ENERGIA

**WATER**

BUDUĆNOST

**VÍZ** FUTURE

ENERGIA



**JKP Vodovod i Kanalizacija**  
Subotica



## Iz tjedna u tjedan

**U** nedjelju građanke i građani Republike Hrvatske izlaze na referendum o članstvu u EU. Kao i prethodnih godina glasuje se i u Srbiji u konzularnim predstavništvima. Diplomatski predstavnici RH pozvali su sve hrvatske državljane da iskoriste svoje pravo glasa, dok je Demokratski savez Hrvata u Vojvodini pozvao sve pripadnike hrvatske zajednice s hrvatskim državljanstvom ne samo da se odazovu na referendum već i da se pozitivno izjasne i time »pripredesu da se u budućnosti popravi i položaj Hrvata u Republici Srbiji«. Kako će građanke i građani Hrvatske glasovati doznat ćemo vrlo brzo, a hoće li to i kako utjecati na položaj Hrvata u Srbiji teško je predvidjeti. Dugo već slušamo kako će Hrvatska kada (ne/ako) pristupi EU biti u situaciji bolje i više skrbiti o autohtonim hrvatskim manjinama izvan Hrvatske, među koje spadaju i Hrvati u Srbiji. Slušamo i kako je ubrzavanje europskih integracija Srbije jedini »izlaz«. A ako je to jedini izlaz, onda – zna se, EU nema alternativu. Međutim, ima i onih koji smatraju da postoje i drukčiji »izlazi«. U ovom broju donosimo dio argumenata »za« i »protiv« pristupa EU koji su se mogli čuti u posljednjim tjednima kampanje, a građani i građanke će odlučiti.

Donosimo i prvi dio feljtona o Ruđeru Boškoviću, katoličkom svećeniku, znanstveniku, filozofu, književniku, diplomatu i arheologu, iz pera prof. dr. Stipe Kutleše, koji je o jednom od najznamenitijih ljudi cjelokupne hrvatske povijesti govorio nedavno i u Subotici. U povodu 300. godišnjice od rođenja Ruđera Boškovića ogranak Matice hrvatske Subotica je u suradnji s Gradskom knjižnicom u Subotici koncem prošle godine organizirao predavanje o liku i djelu ovoga velikog hrvatskog znanstvenika i filozofa.

Razgovarali smo i s Josipom Ivankovićem, predsjednikom udruge Pučka kasina 1878., koji među glavnim problemima vidi to što oduzeta imovina Pučke kasine dosad nije vraćena, ali iznosi, na svoj otvoren i kritički način, i druge probleme u hrvatskoj zajednici – financiranje i prezentiranje hrvatske kulture, obrazovanje i informiranje na hrvatskom jeziku na RTV-u i dr. O ovim će temama biti riječi i na sjednici Hrvatskoga nacionalnog vijeća koja se održava već sutra (u četvrtak – dan nakon završetka ovoga broja), a o čemu su vijećnici raspravljali i kakve su odluke donijeli, čitajte u sljedećem broju...

J. D.

## SUBOTICA

Majšanska petlja odjednom postala jako važan posao za gradsku vlast?



## PETLJAVINA OKO PETLJE...18-19

## DOPISNICI

KPZH »Šokadija« iz Sonte 22. siječnja puni desetljeće postojanja i rada

## DESET PLODNIH GODINA..24-25

Savo Tadić, urednik hrvatske emisije na Radio Somboru

## U NEDJELJU PONOVO KREĆE »GLAS HRVATA« .....26

## KULTURA

Održan »Razgovor« u organizaciji Katoličkog instituta »Ivan Antunović«



## KAKO IZAĆI IZ DUHOVNE I MATERIJALNE KRIZE?.....32-33

## SPORT

MK »Spartak« iz Subotice  
**SABLJA, SUBOTIČKA TRADICIJA.....49**

## SADRŽAJ

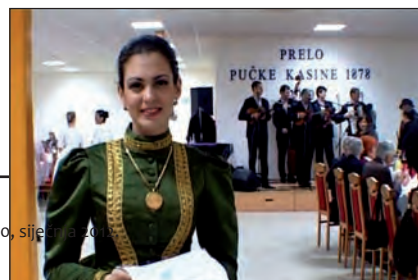
### AKTUALNO

Posjet Ministarstva kulture Republike Srbije Općini Bač

### DOGOVOR O PRIORITETIMA ZA 2012. ....7

### TEMA

Udruge Pučka kasina 1878.



20. siječnja 2012.

### PROBLEME RJEŠAVATI RAZGOVOROM I DOGOVORITI CILJEVE.....10-11

### OBLJETNICE ZA PAMĆENJE.....15

### INTERVJU

Dr. sc. Željka Lovrenčić, komparatistica književnosti i hispanistica

### PONOSNI SMO NA NAŠU USPJEŠNU DIJASPORU DILJEM SVIJETA.....12-14

## IZBORNA SKUPŠTINA FORUMA ŽENA DSHV-A

# Za predsjednicu izabrana Marijana Čović

Izborna skupština Foruma žena Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini održana je 16. siječnja u prostorijama Doma DSHV-a u Subotici. Od ukupno 47 pozvanih članica Skupštine, odazvalo se 34, i to iz svih krajeva Vojvodine u kojima DSHV ima svoje predstavnice Foruma žena. Za predsjednicu Foruma žena DSHV-a, na mandat od četiri godine, izabrana je dosadašnja predsjednica *Marijana Čović*, koja je ujedno bila i jedina predložena kandidatkinja na ovu dužnost.

Forum žena DSHV-a osnovan je 2008. godine, nakon čega je uslijedilo osnivanje ove organizacije i u područjima stranke, točnije u Subotici, Sonti i Somboru, gdje su potom organizirane različite aktivnosti, poput predavanja u području zdravlja, radionice ručnih radova, računalna obuka i tečajevi stranih jezika, te organizirani posjeti kulturnim događajima, kao i starim i osobama u potrebi.

Ideja vodilja u organiziranju aktivnosti članica Foruma žena DSHV-a bila je poticanje dosljedne provedbe politike jednakosti žena i muškaraca, naglasila je Marijana Čović, navodeći rezultate angažiranja žena u društveno-političkom životu hrvatske zajednice na ovim prostorima:

»Uspjele smo imati ravnomjeran broj žena vijećnica na prošlim izborima u Subotici i Somboru, dok je ujedno u Somboru naša članica izabrana za pomoćnicu gradonačelnika. Potom, provodile smo akcije tijekom obnove registracije stranke, prilikom čega su žene pozivane na učlanjenje i tako su postale sudionicama stranačkoga života. Sljedeća velika kampanja bilo je pozivanje građanki i građana hrvatske nacionalnosti na upis u poseban popis birača. Iako nije bio dovoljan broj upisanih, aktiviranje žena ipak je pridonijelo prikupljenom broju potpisa za elektore, što je rezultiralo listom vijećnika DSHV-a i hrvatskih udruga, na kojoj od ukupno 18 vijećnika Hrvatskoga nacionalnog vijeća, njih 11 čine žene.«

Marijana Čović je tijekom trajanja Skupštine navela imena žena koje će činiti tim za koordinaciju različitih aktivnosti Foruma, a čine ga: *Miljenka Dimitrijević* iz Sombora, *Vesna Prčić* iz Subotice, *Snežana Vinko* iz Sonte, *Ilinka Vukoja* iz Subotice, te *Branka Dačević* iz Novog Sada.

Čovićeva je tom prigodom također iznijela plan budućih aktivnosti, koji će biti »otvoren« za sve prijedloge članica Foruma žena, a okvirno će obuhvaćati sljedeće:

»Prilikom predlaganja kandidata za izbore u područjima i na razini stranke, kao i na izborima na svim razinama u Srbiji, provodit ćemo aktivnosti kako bismo ostvarili ravnomjernu zastupljenost muškaraca i žena u tijelima vlasti. Nadalje, plan je, unutar tijela DSHV-a, otvoriti kontinuirani rodni dijalog o prednostima i preprekama u postizanju ravnomjerne zastupljenosti obaju spolova i iznaći načine rješavanja eventualnih prepreka. Osim toga, nastaviti će se i s organiziranjem posjeta kulturnim događajima, kao i humanitarnim akcijama, radi mobiliziranja što većeg broja žena i njihova upoznavanja s mogućnostima angažiranja u tijelima DSHV-a.«

Izbornoj je skupštini prisustvovao i predsjednik DSHV-a *Petar Kuntić*, koji je istaknuo da će stranka poduprijeti sve konstruktivne ideje od strane članica, osobito ukoliko je primjerice riječ o organiziranju književnih večeri ili pak aktivnosti humanitarnog obilježja, čemu može pripomoći i Dobrotvorna udruga »Amor Vincit«, u kojoj dužnost predsjednice također obavlja nanovo imenovana predsjednica Foruma žena, Marijana Čović.

Članice Foruma žena DSHV-a pripadnice su različitih dobnih skupina i naobraz-

be, ali neovisno o tomu, sve imaju jednake šanse napredovati ukoliko aktivno sudjeluju u radu Foruma i općenito stranke, naglasio je Kuntić, podsjetivši na Zakon o ravnopravnosti spolova, temeljem kojega ženama pripada svako treće mjesto u svim strukturama vlasti. On je također izrazio uvjerenje da će Forum žena DSHV-a ubuduće napraviti brojne korake na putu promicanja uloge žena u našem društvu, te dodao:

»Kako bi ostvarile svoje ciljeve, osobito na poslovnom području, žene u suvremenom društvu nažalost najčešće moraju uložiti tri puta više truda negoli muškarac na istome radnom mjestu. Niti jedno društvo ne može postati istinski demokratsko ukoliko se jedna njegova polovica neprestano ušutkava. Pred izazovom uključivanja žena u politiku, gospodarstvo, kulturu i znanost, nalazi se i naša hrvatska zajednica«, ocijenio je Kuntić, koji je na koncu izrazio očekivanje da će aktivnosti jedne ovakve organizacije ženskog profila, poput Foruma žena DSHV-a, uspjeti pridonijeti promjeni postojeće situacije glede još uvijek nerijetko marginaliziranog položaja žena na političkoj sceni Srbije.

Marija Matković

## ODRŽANA SJEDNICA DSHV-A

### U povodu predstojećih izbora, konkretnu ponudu DSHV-u uputio jedino DS

U okviru priprema za najavljene izbore na svim razinama u Republici Srbiji, od svih najava želja političkih stranaka u Srbiji za razgovor s DSHV-om u proteklih godinu dana do danas, konkretnu ponudu uputila je jedino Demokratska stranka Borisa Tadića, a datum razgovora bit će definiran do kraja siječnja, izvijestio je vijećnike Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini predsjednik stranke *Petar Kuntić*, na IX. sjednici Vijeća DSHV-a, održanoj u petak, 13. siječnja, u prostorijama Glavnog ureda stranke.

Vijeće je ovom prigodom usvojilo informacije o tijeku priprema za Izbornu skupštinu podružnica DSHV-a, a koje će se održati 20.

siječnja u Podružnici stranke u Subotici, 27. siječnja u Somboru, 3. veljače u Podružnici DSHV-a Južno Podunavlje, te 10. veljače u Podružnici Srijem. Velika Izborna skupština DSHV-a bit će održana u nedjelju 26. veljače u Subotici.

Vijeće DSHV-a poziva sve pripadnike hrvatske zajednice s hrvatskim državljanstvom da se odazovu na referendum o pristupanju Republike Hrvatske Europskoj uniji zakazan za 22. siječnja, te svojim pozitivnim izjašnjavanjem pridonese da se u budućnosti popravi i položaj Hrvata u Republici Srbiji.

Na sjednici Vijeća u petak su usvojeni planovi aktivnosti DSHV-a i Mladeži DSHV-a za ovu godinu. Vijeće DSHV-a je dalo suglasnost za organiziranje V. jubilarnog Prela Mladeži DSHV-a, koje će se održati 17. veljače u restoranu KTC-a, na Pačirskoj cesti 61.

I. P. Sič



## DZH – IZBORE POTREBNO RASPISATI ODMAH

**Odlaganje reformi je štetno**

Demokratska zajednica Hrvata navodi u svome priopćenju da država i društvo ni nakon sloma nedemokratskog režima 2000. godine, nema i ne nudi rješenje za nagomilane i brojne izazove i probleme u radu i funkcioniranju na svim razinama djelovanja.

»Odlaganjem odluke o raspisivanju izbora za državu i društvo je kontraproduktivno. Ovakvim pristupom, 2012. godina je izgubljena i predstavlja samo bježanje od vlastite odgovornosti i bezidejnost odgovornih. Aktualna vlast mora konačno shvatiti da se u procesu donošenja kvalitativnih odluka u interesu države i društva mora uključiti što širi krug zainteresiranih ljudi, kako iz redova vladajućih, tako i iz redova opozicionih stranaka. Demokratska zajednica Hrvata smatra da je izbore potrebno raspisati odmah, kako 2012. godina ne bi bila u potpunosti izgubljena i za državu i za društvo. U protivnom, rješavanje najbitnijih događaja na političkoj i društvenoj sceni bit će odloženo za 2013. godinu. Svako daljnje odlaganje i odugovlačenje vremena odvodi nas u sve dublju i težu situaciju«, kaže se u priopćenju ove stranke.

POSJET MINISTARSTVA KULTURE REPUBLIKE SRBIJE  
OPĆINI BAČ**Dogovor o prioritetima za 2012.**

Općinu Bač su u utorak, 17. siječnja, posjetili predstavnici Ministarstva kulture Republike Srbije i Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture. Na sastanku s predstavnicima Stoljeća Bača i gradske uprave razgovaralo se o rezultatima arheoloških istraživanja kao i planu budućih radova. Sudionici skupa dogovorili



su se o prioritetima za 2012. godinu, a to su osnivanje edukativnog info centra u podgrađu bačke tvrđave, a bilo je i razgovora o revitalizaciji, odnosno puštanju vode u korito rijeke Mostonge oko tvrđave.

Ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata Tomislav Žigmanov, koji je nazočio posjetu delegacije u franjevačkom samostanu kaže za HR kako je iznenađen što Zavod nije službeno obaviješten o ovome posjetu.

»Kolega Dušan Škorić, povjesničar umjetnosti i naš vanjski suradnik, i ja došli smo na temelju informacije objavljene u medijima i u dogovoru s fra Josipom Špeharom«, objašnjava Žigmanov.

»Naime, naša nazočnost posljedica je našeg interesa za kulturnu baštinu za koju smatramo da pripada i Hrvatima u Vojvodini i u čijoj zaštiti trebamo i mi sudjelovati. To, kao što znate, za razliku od Srba u Hrvatskoj dosad nije bio slučaj, na što smo nekoliko puta i ukazali. Tim prije je naš interes veći jer postoje opravdane sumnje da pojedini poduzeti koraci na zaštiti naše spomeničke baštine u Srbiji nisu učinjeni na primjeren način. Na koncu, ovaj posjet posljedica je i preporuka Međuvladina mješovitog povjerenstva Srbije i Hrvatske o međusobnoj zaštiti prava pripadnika manjina, u kojima izričito stoji da se u poslovima oko zaštite kulturne baštine moraju izravno uključivati manjinski predstavnici.«

Z. P.

HNV

**Obavijest za maturante**

Molimo zainteresirane maturante, koji žele pohađati pripremu nastavu za državnu maturu u Republici Hrvatskoj, da se obrate u ured Hrvatskoga nacionalnog vijeća, radi informacija i organiziranja nastave, do početka veljače.

Prijave i informacije mogu se dobiti na telefon 024/554 623 ili osobno, u uredu u Preradovićevoj ulici br. 13 u Subotici, svakog radnog dana od 7 do 15 sati.

## NEDJELJNI REFERENDUM O PRISTUPANJU HRVATSKE EU

**Birališta u Beogradu i Subotici**

Državljeni Republike Hrvatske koji žive ili privremeno borave u Republici Srbiji, a prethodno su se registrirali, imaju pravo sudjelovati u referendumu o pristupanju Hrvatske Europskoj Uniji, koji će biti održan u nedjelju 22. prosinca. Spomenute osobe mogu glasovati u diplomatsko konzularnim predstavništvima Hrvatske u Subotici (Maksima Gorkog 6) i u Beogradu (Sime Lozanića 11). Birališta će biti otvorena od 7 do 19 sati.

## OBAVIJEST IZ RADIODIFUZNE USTANOVE VOJVODINE

**Natječaj za urednika TV redakcije bit će ponovljen**

Za odgovornu urednicu programa na hrvatskom jeziku Radio Novog Sada izabrana je profesorica filozofije Jelena Tumbas, dok urednik u TV redakciji na hrvatskom jeziku nije izabran, te će natječaj biti ponovljen,

navodi se u obavijesti iz Radiodifuzne ustanove Vojvodine poslan Hrvatskome nacionalnom vijeću u Subotici.

Podsjetimo, natječaj za urednike programa na hrvatskom jeziku na pokrajinskom javnom medijskom servisu raspisan je sredinom travnja prošle godine, ali je izbor obavljen tek prije nekoliko dana.



## USUSRET REFERENDUMU O PRISTUPANJU EUROPSKOJ UNIJI

# Za ili protiv EU

U nedjelju 22. siječnja građani Hrvatske izlaze na birališta

Pripremio: Vladan Čutura



Ministrica Vesna Pusić u kampanji za ulazak u EU

»There is no alternative« (Nema alternative), čuvena je izjava *Margaret Thatcher*, koja se ovih dana ukotvljuje u prostor gotovo svih hrvatskih medija. Riječ je, naravno, o završnici kampanje uoči nedjeljnog referenduma o pristupu Hrvatske Europskoj Uniji. Kratki promotivni spotovi, emisije, prilozi iz ostalih zemalja članica s njihovim (pozitivnim) iskustvima, ohrabrujuće poruke novih ministara i sl. Svima im je bila jedna i jednaka zadaća – upoznati građanke i građane Republike Hrvatske s prednostima koje članstvo u Europskoj Uniji pruža, a u cilju pobijanja vrlo jakih anti-EU argumenata.

## O KARAKTERU KAMPANJE

U kampanju za referendum o EU Ministarstvo vanjskih i europskih poslova uložilo je 4,8 milijuna kuna novca poreskih obveznika, a govori se o ukupno utrošenih 15 milijuna kuna za

cjelokupni projekt referenduma. Na ovakvu vrstu promidžbenih aktivnosti hrvatske vlade oglašila se Udruga GONG koja je ovih dana, nakon analize spotova, izašla u javnost s priopćenjem da je kampanja koju vodi Vlada RH obična proeuropska propaganda, a ne informativna kampanja, što bi joj trebala biti osnovna uloga. Nadalje, GONG je tražio da prije svega elektronički mediji u svojim udarnim terminima dopuste i raspravu o lošim stranama hrvatskog članstva u Europskoj Uniji. Na istoj je konferenciji za medije, profesor na Fakultetu političkih znanosti u Zagrebu, *Zlatan Krajina* poručio: »U spotovima smo vidjeli da se Ministarstvo vanjskih poslova izrugivalo

građanima i njihovim mogućim euroskeptičnim stavovima o mogućim manama i nedostacima ulaska Hrvatske u EU.« Neke od nedoumica hrvatskih građanki i građana, na drukčiji način, pokušale su se riješiti u trima debatama u produkciji GONG-a, FADE IN-a i T-portala – »EU IN FORUM – povećanje razumijevanja procesa integracije i članstva u EU«. Debate su realizirane u obliku emisija s gostima koji su iznosili argumente za i protiv članstva u Uniji, čija je moderatorica i voditeljica bila *Mirjana Rakić*, a koje se mogu preuzeti za besplatno korištenje i prenošenje u svim medijima na stranicama GONG-a ([www.gong.hr](http://www.gong.hr)). Gosti prve emisi-

Usporedba ovomjesečnih rezultata s onima izmjerenim prije godinu dana pokazuje da se protiv hrvatskog članstva u EU početkom mjeseca izjasnilo 33,3 posto hrvatskih građana u odnosu na prošlomjesečnih 32,9 posto. U ovomjesečnom istraživanju javnog mnijenja zabilježeno je 11,6 posto neodlučnih (prošli mjesec 11,4 posto). Da je referendum održan početkom siječnja njemu bi pristupilo nešto više od 60 posto ispitanih. Zanimljivo je da tek 60 posto ispitanih planira izaći na referendum, izvještava SEEbiz prenoseći rezultate CRO Demoskopa.

je, čije dijelove prenosimo u transkriptima, bili su *Tvrtko Jakovina*, profesor Odsjeka za povijest na Filozofskom fakultetu u Zagrebu i *Petar Macut*, nezavisni političar i znanstveni novak na Institutu Ivo Pilar.

## ZA ILI PROTIV?

»Nema prave objektivne informacije, odlučuje se na osnovi dojma. Samo vadimo neke pojedinosti i na taj način donosimo informacije. No, ukupno za ovu zemlju i za sve građane ove zemlje mislim da su koristi od članstva u EU goleme, bez obzira što sam svjestan i nedostataka«, ustvrdio je Jakovina.

Na konstataciju voditeljice i moderatorice Rakić da su građani imali 10 godina informirati se o EU, Petar Macut je izjavio da je u pitanju »teza koju je nedavno iznio *Neven Mimica*, koji je rekao da smo imali 10 godina da se informiramo i što sad hoćemo. To je krajnje neozbiljno, osobito ako se uzme u obzir činjenica da mi ni danas nemamo sve relevantne dokumente prevedene na hrvatski. Lisabonski je sporazum tek prošle godine preveden na hrvatski jezik i izdan u časopisu koji nije široko dostupan, a stranica Ministarstva vanjskih poslova je otvorena tek neki dan. Pitanje je – zašto vi morate izaći na referendum?« Macut je, u tom smislu, nastavio: »Prema Ustavu jedino hrvatski narod može i smije prenijeti suverenost svoje države, ali je činjenica da referendum ne proizilazi iz toga što političare ne zanima što narod misli, nego iz prisile. Dvije su vrste referenduma – savjetodavni, koji je neobvezujući i ovaj koji je obvezujući, ali to narodu nitko nije rekao. Sama činjenica da imamo referendum dovoljno govori o tome da gubimo dio suverenosti.« Ono što je još vrijedno prenijeti iz njegovih izjava je i sljedeća: »Činjenica je da u Hrvatskoj postoji oko 30 posto euroskeptika. Koliko euroskeptičnih stranaka i zastupnika ima u Hrvatskom saboru? Nula! Znači da Hrvatski



sabor ne predstavlja sve hrvatske građane... Unija nalaže da Vlada RH ne smije koristiti javni novac u zastupanju jedne strane, a ona koristi milijune«, i na koncu je zaključio – »Kako god, odgovor na referendumsko pitanje, osim 'da' i 'ne', je i 'možda' koje bi trebalo biti 'ne'. Jer, ukoliko je vaš stav 'ja nisam siguran što nam donosi EU' i ako ste odgovoran čovjek vi morate glasati 'ne'. Morate si dati više vremena.«

Nešto drukčije je teze, proeuropske, tijekom debate iznio profesor Jakovina.

»Hrvati su podobrazovano stanovništvo i mi se dosad nismo pokazali sposobni niti pokrenuti proizvodnju, niti pokrenuti neke druge stvari. U isto vrijeme, brojne stvari od suvereniteta i u vanjskopolitičkom i u svim drugim smislovima nisu ugrožene u EU. Unija uvijek nastoji pronaći neku točku u kojoj se mogu pronaći svi. Ova zemlja je trula u mnogim elementima, EU nam s te strane može pomoći, kao što je pomogla mnogim drugim zemljama. Jesu li sve te zemlje u svim segmentima dobre? Nisu, ali se uspostavlja sustav.« Na kraju je debate Jakovina poručio da će na referendumu zaokružiti »za«.

Možda i najveći protivnici hrvatskoga pridruživanja Europskoj Uniji su Pravaši, »tvrda desnica«, koji su još od ljetos krenuli u anti-EU kampanju, sa 6 spotova u kojima »obični« građani izlažu zbog čega ne žele da Hrvatska postane članicom Unije. Od početka su svoje kampanje smatrali da je Vlada skrivala rezultate pregovora s EU kao što su, npr. ukidanje nultih stopa PDV-a na kruh, mlijeko i školske knjige, te ukidanje povlaštenih braniteljskih, ali ne i mirovina zastupnika u Saboru i mirovina drugih političkih čelnika. Kada je o kampanji riječ, *Danijel Srb*, predsjednik HSP-a, je izjavio da »promidžbeni spotovi izgledaju kao da ih je snimila Hrvatska turistička zajednica kako bi promovirala hrvatski turizam.« Srb smatra kako bi Vlada tre-

bala otisnuti i daleko veći broj letaka, od sadašnjih 14.000 primjeraka, ne bi li građanke i građane informirala o prednostima, ali i nedostacima ulaska u EU. Njegova je stranka, na početku kampanje, od Vlade zatražila i ujednačenije financiranje i njihovih spotova kojima bi se govorilo i o problemima u Uniji, no vladajući su, kako tvrdi, odbili osigurati dodatna

demokracije«, poslaničke grupe u Europskom parlamentu. Na pitanje kako vidi novo proširenje Europske Unije, u kojemu se nalazi Hrvatska, te o daljnjim prognozama, Farage, inače poznati euroskeptik s čestim javnim kritikama projekta ujedinjene Europe, hrvatskoj javnosti poručuje:

»Imperij se stalno mora širiti. U trenutku kada imperij pre-

GONG, u priopćenju koje prenosi Hina, podsjeća birače da se za donošenje odluke na referendumu u obzir uzima ukupan broj birača koji su pristupili referendumu, uključujući i one koji nisu ubacili glasački listić u kutiju te birače koji su ubacili nevažeći glasački listić. Za pozitivnu odluku o pristupanju Europskoj Uniji potrebno je da od ukupnog broja birača koji su pristupili referendumu njih više od 50 posto zaokruži odgovor »za«. Neubacivanje glasačkog listića u kutiju, kao i nevažeći glasački listići u konačnici će proizvesti isti učinak kao i odgovor »protiv«, upozoravaju.



sredstva za promociju drukčijih stavova. »Ne možemo zanemariti činjenicu da preko 90 posto hrvatskih državljana smatra da nije dobro informirano o problematici ulaska Hrvatske u EU«, kazao je Srb.

## POGLED NA REFERENDUM IZ BRUXELLES

Interesantno je i mišljenje *Nigela Faragea*, britanskoga političara, vođe Stranke za neovisnost Ujedinjenog Kraljevstva, člana Europskog parlamenta za jugoistočnu Englesku, ujedno i člana »Europske slobode i

stane s ekspanzijom, počinje njegov raspad. Ipak je uloženo pola stoljeća u Europsku Uniju i sada se ne želi izgubiti ono što se tako dugo gradilo. Zbog toga je ulazak Hrvatske u EU mnogo važniji nego što ljudi misle. U Bruxellesu se hvale datumom vašeg ulaska u Uniju jer time pokazuju da je njihova unija još uvijek poželjna zajednica. Smatram i da se referendum trebao održati prije potpisivanja pristupnog ugovora. Ugovor je potpisan i sada je dojam da je prekasno jer je 'posao' već sklopljen. Uopće i nisam siguran u poštenu kampanju.« Na drugo

pitanje, na što bi hrvatski građani trebali obratiti pozornost prilikom glasanja na referendumu, odgovara: »Prošlo je tek 20 godina od kada je Hrvatska stekla svoju neovisnost i koliko god vi mislili da je vaša vlada loša, uz sve korupcijske skandale, još uvijek imate priliku riješiti sve te probleme sami u svojoj zemlji. Ne odričite se neovisnosti, samopoštovanja i ponosa zbog skupine propadajućih institucija u Bruxellesu. Ne činite to!«

Ipak, u Bruxellesu većina političkih dužnosnika nada se i podupire pozitivan ishod nedjeljnog referenduma. U izjavi za zagrebački »Vjesnik« *Doris Pack*, predstavница njemačkih demokršćana (CDU) u Europskom parlamentu, hrvatskim je građanima poručila: »Građani Hrvatske trebali bi spoznati da Europski parlament nikada u svojoj povijesti nije s tako velikom većinom bio za prijem jedne zemlje u EU kao u slučaju Hrvatske. Vjerujem da bi građani, kada bi znali tu činjenicu, zasigurno velikom većinom na referendumu glasali za članstvo. Da sam Hrvatica, bila bih ponosna. Ne mogu razumjeti one hrvatske građane koji sada kažu da ne žele EU.« Bilo kako bilo, hrvatske će građanke i građani u nedjelju odlučivati o pristupanju Hrvatske Europskoj Uniji, odgovarajući na referendumsko pitanje – »Jeste li za članstvo Hrvatske u Europskoj Uniji?« Na pitanje će biti ponudena dva odgovora – »za« i »protiv«. Zasigurno je i velik broj onih koji misle »možda«, no profesor Jakovina je, u spominjanoj debati, znao često puta ponoviti pitanje: »Koja je druga alternativa?« To da druge alternative nema, tj. da je diskusija o nekoj drugoj alternativni naprosto paradoksalna, čini se i najjačim argumentom gotovo svih koji će glasati za, pa i samih hrvatskih političkih i drugih elita. Ali, tamo gdje nema alternative, nema ni mogućnosti izbora. Gdje nema mogućnosti izbora nema ni slobode.

## UDRUGA PUČKA KASINA 1878.

# Probleme rješavati razgovorom i dogovoriti ciljeve

*Mislim da je i danas potrebno da se hrvatska zajednica okuplja, razgovara, procjenjuje što je što od ponuđenih ideja i opcija i opredjeljuje se kojim putem graditi budućnost, kaže Josip Ivanković, predsjednik udruge Pučka kasina 1878.*

**P**učka kasina, najstarija udruga bunjevačkih Hrvata u Subotici, osnovana je davne 1878. godine. Rad ove udruge je bio zabranjen za vrijeme II. svjetskog rata. Nakon kratkotrajne obnove rada, komunističke su je vlasti ukinule 1947. godine. Rad udruge je obnovljen tek 1998. godine, pod imenom Pučka kasina 1878.



Josip Ivanković

Razgovor s Josipom Ivankovićem, predsjednikom udruge Pučka kasina 1878., započnemo o prelu, tradicionalnom narodnom običaju bunjevačkih Hrvata. Bliži se Marin dan, 2. veljače, kada je davne 1879. godine Pučka kasina organizirala prvo Veliko prelo u Subotici, kao javnu manifestaciju bunjevačkih Hrvata. Josip Ivanković ističe da je to prelo imalo veliki značaj za ovdašnje bunjevačke Hrvate, jer je bilo vrelo iz kojega se crpila snaga za očuvanje sloge i povjerenja u zajednici.

## OBIČAJ PRELA JE DRAGOCJENO NASLIJEĐE

»Veliko prelo na Marin dan održano je davne 1879. godine, a vidimo da je tada ljudima u Pučkoj kasini uspijevalo što nama danas u tom obliku ne uspijeva. Prelo je bilo organizirano na vrlo visokoj razini u hotelu Pešta, u adekvatnijem prostoru od onoga u kojemu prelo danas

organizira naša udruga. Nazočilo je više gostiju, a moramo se složiti da je bilo puno teže nekada fijkakerom doći na prelo u Suboticu iz Žednika, Đurđina, Tavankuta, Bajmoka, negoli je danas. Mislim da nekadašnji i današnji značaj održavanja prela nije pretrpio mnogo promjena. Tada su ljudi znali koliko je važno održavati slogu u zajednici, dobro odmjeriti svaku ideju, izdvojiti dobre i truditi se da se one ostvare. Znali su naši preci da su opasniji neprijatelji zajednice oni koji dolaze iznutra, nego oni koji napadaju izvana. U tom periodu svaki uspjeh koji je postignut, ostvaren je s puno truda i mudrosti i ljubomorno se čuvao kao dragulj. Dragocjeno naslijeđe je ostalo za nas, ali mi to ne znamo dovoljno cijiniti danas. Koliko je zajedništvo i povjerenje vladalo u hrvatskoj zajednici želim pojasniti na sljedećem primjeru. Pučka kasina nikada nije bila politička stranka i nije išla izravno na izbore, ali kada se u njezinim upravljačkim tijelima dogovorilo tko će biti gradonačelnik Subotice i to priopćilo narodu, ta osoba je na izborima izabrana za gradonačelnika. Iz redova Pučke kasine je birano sedam gradonačelnika. Glede prela, taj običaj je bila prilika za okupljanje u dugim zimskim noćima. Upoznavalo se

i razgovaralo, provelili bi se ljudi i skupljali snagu za daljnji rad. Prelo je bilo vrelo iz kojega se crpila snaga za očuvanje sloge i povjerenja i prikupljala mudrost za vođenje i napredak hrvatske zajednice«, kaže Josip Ivanković i napominje da udruga Pučka kasina 1878., nastoji da prelo koje organizira bude slično nekadašnjim.

»Naša udruga i ove godine organizira Veliko prelo 4. veljače u zgradi KTC-a. Očekujemo da će dvorana biti popunjena i da će se gosti dobro zabaviti. Mislim da je i danas potrebno da se hrvatska zajednica okuplja, razgovara, procjenjuje što je što od ponuđenih ideja i opcija i opredjeljuje kojim putem graditi budućnost. Potrebno je dogovarati se koga unutar zajednice birati da je vodi i predstavlja radi ostvarenja dogovorenih ciljeva. Brojna prela se organiziraju i u ovo naše vrijeme, a naša udruga nastoji da prelo koje organizira bude što sličnije negdašnjim. Mislim da to ne uspijevamo u dovoljnoj mjeri iz razloga što je hrvatska zajednica manje složna nego prije 130 godina, a ključne odluke se donose izvan zajednice. 'Poštari' ih donose i nameću zajednici. Povjerenja u zajednici nema u dovoljnoj mjeri i u takvom kontekstu prela mogu biti čak razlog sukoba i

podjela, što svakako ne želimo. U posljednjih dvadeset godina bilo je lutanja koja su našu zajednicu značajno unazadila. Nemamo više pravo na pogreške. Dug period komunizma koji smo preživjeli poremetio je sve vrijednosti i nije čudno što ponekad donosimo i pogrešne odluke. To svakako moramo ispraviti, a jedan od načina je razgovor i druženje na prelu, koje je naravno prilika i za veselje.«

## VRAĆANJE IMOVINE UDRUZI PUČKA KASINA 1878.

Josip Ivanković kaže da je zadovoljan aktivnostima udruge Pučka kasina 1878. u prošloj godini i ističe da će važan segment rada ove udruge u ovoj godini biti aktivnosti za vraćanje imovine ove udruge. O čemu se zapravo radi? Kasina je 1904. godine sagradila svoju zgradu u Subotici, u ulici Petra Drapšina na broju 5. Nakon zabrane djelovanja ove udruge, 1947. godine, komunističke vlasti su konfiscirale zgradu. Oduzeta imovina Pučke kasine dosad nije vraćena. »Kasina je prošle godine organizirala tradicionalni susret 'Razgovore', povodom smrti biskupa Ivana Antunovića. Organizirali smo Veliko prelo, sudjelovali u radu na formiranju posebnog biračkog popisa, dali potporu i aktivno sudjelovali i u radu formiranja Hrvatske liste prilikom izbora novog saziva Hrvatskoga nacionalnog vijeća, organizirali smo tribine i ukazivali na važnost popisa stanovništva. Tiskali smo dvanaest brojeva 'Glasnika', a broj za prosinac je bio jubilarni 100-ti. Ovu godinu također smo začeli 'Razgovorima', susretima na kojima se razmatraju aktualna pitanja vezana za ovdašnju hrvatsku zajednicu. Značajne aktivno-



S jednog od zadnjih prela Pučke kasine



sti nas očekuju oko povrata zgrade Pučke kasine, pravni postupak za vraćanje imovine je pokrenut. Vidite, Pučka kasina i Nepkor su vršnjaci. Pokušajmo zamisliti da Nepkor, dakle Mađarski kulturni centar, u narednih 50 godina ostane bez svojih prostorija. Kako bi sprovodio svoje aktivnosti? Koje bi rezultate imao i kako bi zvučala priča o suživotu? To svakako ne želimo Nepkoru. Naša je želja da se Pučkoj kasini vrte prostorije. Podnijeli smo subotičkome Gradskom vijeću zahtjev da koristimo prostorije koje su vlasništvo Pučke kasine, a trenutačno su slobodne. Radimo u nepovoljnim uvjetima. Pučka kasina mali dio financijskih sredstava osigurava programima i projektima unutar hrvatske zajednice. Mislim da sredstva koja su dodijeljena hrvatskoj zajednici iz proračuna nisu dovoljna za rad udruga, ali isto tako mislim da su ta sredstva izrazito nepravedno podijeljena unutar zajednice. Pojedine hrvatske institucije i udruge nemaju dovoljno sredstava za preživ-

## NEDOSTAJE HRVATSKI ŠKOLSKI CENTAR

Razgovor s Josipom Ivankovićem nastavili smo o aktualnom stanju u području obrazovanja na hrvatskom jeziku.

»Stanje u hrvatskom školstvu je izrazito loše. To se moglo čuti i na nedavnim 'Razgovorima'. Ne mogu shvatiti visoko-obrazovane ljude zadužene za školstvo da to ne vide. Prvo je pitanje – zašto u Subotici vodstvo predškolske ustanove 'Naša radost' u hrvatskim sredinama ne želi formirati hrvatske grupe u vrtićima. Problema u hrvatskom školstvu je puno. Na 'Razgovorima' smo se složili da je potrebno sazvati sve roditelje čija djeca pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku u dvoranu HKC-a 'Bunjevačko kolo', saslušati ih, te evidentirati probleme koje imaju i napraviti plan rješavanja istih. Ne budu li to učinili ljudi zaduženi za oblast obrazovanja u našoj zajednici, Pučka kasina će to učiniti. Problem nabave

»Formiranjem Hrvatskog školskog centra mogli bi se riješiti mnogi problemi u našem školstvu. Trebamo školstvo postaviti na značajno višu razinu. Mislim da je za ovako veliki pothvat potrebna široka javna rasprava i analiza rada sličnih centara u drugim državama kako bismo odabrali koji oblik školskog centra bi dao najbolje rezultate u našoj sredini. Vrlo često monologe proglašavamo

naše kulture su brojne i na tome treba raditi. Kada bi građani u Srbiji bolje poznavali našu kulturu drukčije bi nas promatrali, razumijevali i prihvaćali.«

Odgovarajući na pitanje kako ocjenjuje nedavnu izjavu predsjednika Hrvatske *Ive Josipovića* glede odnosa ovdašnje hrvatske zajednice i onih koji se osjećaju isključivo Bunjevcima, a ne i Hrvatima, Josip Ivanković kaže da je Pučka kasina uvijek gajila



Članovi Pučke kasine 1928. godine ispred Franjevačke crkve u Subotici

## Jubilarni 100-ti broj »Glasnika«

»Pučka kasina tiska 'Glasnik Pučke kasine' kao mjesečnik. Broj 'Glasnika' za prosinac 201. je 100. broj, na što smo izrazito ponosni. Svi brojevi 'Glasnika' su pripremani s osobnom opremom, s malo materijalnih sredstava i pretežito volonterskim radom. Uređujemo ga tako da mišljenje autora tekstova poštujemo. Tekstovi se objavljuju bez intervencija, u smislu da nema cenzuriranja iznijetih stavova. Mislim da se to u 'Glasniku' vidi i doprinosi kvaliteti. Suradnja s NIU 'Hrvatska riječ', kakvu smo imali u prošlosti, dobro bi nam došla. 'Hrvatska riječ' ima uposlene kadrove koji su nam neophodni i koje nepotrebno dupliramo. Mislim da svako glasilo na hrvatskom jeziku pridonosi razvoju našeg materinjeg jezika, te učvršćivanju, objedinjavanju i informiranju zajednice. Želio bih da sličnih glasila ima i više. Bili bismo bogatiji«, kaže Josip Ivanković.

ljavanje, dok se u drugima ta sredstva izrazito neracionalno troše, pa čak i otuđuju. Svakako nedostatak sredstava onemogućuje mnoge naše programe. Za primjer ću vam reći da imamo u pripremi za tiskanje tri knjige, a sredstva još nismo uspjeli osigurati. Da nije donacija i priloga članova Kasine, svoje aktivnosti ne bismo uspjeli ostvariti.«

udžbenika je jedan od većih, ali ne i jedini. Republika Srbija počinje tiskati udžbenike za učenike koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku, no, nije nam poznat sadržaj tih udžbenika«, kaže Josip Ivanković i naglašava da je formiranje Hrvatskoga školskog centra ono što Hrvatima odavno nedostaje u području obrazovanja.

razgovorima, što nije dobro. U našoj zajednici se izrazito malo razgovara, i kada se razgovara obično su to trećerazredne teme. Kada bismo više razgovarali, zajednica bi bila kompaktnija, mnoge nesloge i podjele bi bile riješene razgovorom.«

Govoreći o stanju u polju kulture, Josip Ivanković kaže da treba težiti većoj vidljivosti kulture ovdašnjih Hrvata.

»Kultura Hrvata u Srbiji je izrazito bogata i njome se ponosimo. Potrebno je dalje izgrađivati i razvijati našu kulturu, a njezin tradicijski dio čuvati od zaborava. Našu kulturu trebamo prezentirati što više, kako u Srbiji, tako i u Hrvatskoj. S obzirom da sam iznimno ponosan na kulturu naših predaka, rado bih ju predstavljao još i više. Mislim da to ne činimo u dovoljnoj mjeri. Jedan od načina koji nam je omogućen je na Radioteleviziji Vojvodine, ali ga ne koristimo na najbolji način. Nedopustivo je imati emisiju nedjeljom popodne i koristiti ju kako je mi koristimo. Mogućnosti prezentiranja

dobre odnose s onima koji se izjašnjavaju Bunjevcima.

»Naša udruga je organizirala niz sastanaka s ljudima koji se izjašnjavaju Bunjevcima i ti razgovori su bili dugi i korektni. U tim razgovorima pristupali smo Bunjevcima kao braći čija se mišljenja u pojedinim dijelovima razlikuju od naših. Uvijek smo te razgovore započinjali s onim što nam je zajedničko i oko čega nema spora. Mislim da su za stvaranje i eskalaciju bunjevačkog pitanja i sukoba u velikoj mjeri odgovorni i čelni ljudi Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Njima je mnogo puta bio potreban politički neprijatelj radi lakšeg sabijanja svojih redova. Mislim da se s braćom i o teškim pitanjima mora razgovarati kao s braćom, a tko toga nije svjestan, neka razgovore niti ne započinje. Predsjednik Josipović je izrazito dobro informiran i prijedloge koje upućuje za rješavanje bunjevačkog pitanja treba prihvatiti i primijeniti ih«, tvrdi Josip Ivanković.

Zvonko Sarić

DR. SC. ŽELJKA LOVRENČIĆ, KOMPARATISTICA KNJIŽEVNOSTI I HISPANISTICA

# Ponosni smo na našu uspješnu dijasporu diljem svijeta

Razgovor vodio: Zlatko Žužić

*Bavljenje Hrvatima izvan domovine jedno je od polja  
mojega književnog i profesionalnog interesa, doduše  
usko povezano s hispanistikom jer se uglavnom bavim pro-  
učavanjem književnika hrvatskog podrijetla na  
španjolskome govornom području što je i tema mojega  
doktorskog rada. No, ponekad »odlutam« i do drugih  
Hrvata koji žive izvan matične zemlje*

Moglo bi se reći da sam se specijalizirala za dva književna područja: hispanistiku i hrvatsku iseljeničku književnost. Živjela sam nekoliko godina u Meksiku i Čileu i dobro sam upoznala čitav niz zemalja Latinske Amerike. U Meksiku sam kao stipendistica meksičke vlade boravila na poslijediplomskome studiju iz književnosti i polazila predavanja iz hispano-američke književnosti na dva vodeća meksička sveučilišta (UNAM i Colegio de México). U Čileu sam prvo bila profesora hrvatskoga jezika i kulture u Punta Arenasu, a kasnije ataše za kulturu u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Santiagu de Chile. Putovala sam u Španjolsku, Boliviju, Ekvador, Argentinu, Urugvaj, Dominikansku Republiku, na Kubu i u neke druge zemlje španjolskoga govornog izričaja i oduvijek sam željela postati most između hrvatskoga jezika, književnosti i kulture i raznih hispanofonih književnosti i kultura, a to se najlakše postiže prevođenjem djela književnika s toga područja na hrvatski jezik. *Carlos Fuentes, Juan Rulfo,*

*Ernesto Sábato, Manuel Vargas, Miguel Aranguren, Andrés Morales Milohnic, Diego Muñoz Valenzuela, Roberto Ampuero, Ramon Diaz Eterovic* neki su od književnika koje sam u prijevodu predstavila hrvatskoj čitateljskoj publici.

**HR: Jeste li prevodili i djela hrvatskih književnika na španjolski?**

Ubrzo sam shvatila da bi i naša književna produkcija, vrlo malo poznata na hispanofonome području, mogla zanimati čitatelje s toga područja. Zbog toga sam odlučila prevesti radove nekih naših autora na španjolski. Počela sam s ciklusom pjesama ili jednom pripovijetkom, a dosad sam objavila deset, a uredila dvije knjige na španjolskom jeziku koje su objavljene u Španjolskoj, Čileu, Boliviji, Meksiku i Hrvatskoj. Radi se o poeziji *Dragutina Tadijanovića, Davora Šalata, Lane Derkač, Drage Štambuka i Mile Pavićevića*, prozi *Mire Gavrana*, te o četiri izbora iz hrvatske poezije (*Poesia croata contemporánea, Puentes, Bajo la ceniza del antiguo fuego y El roce de la mariposa*). Prevela sam i djelo

**D**r. sc. *Željka Lovrenčić*, komparatistica književnosti i hispanistica, jedna od prvih doktorica kroatologije nakon što je na Hrvatskim studijima obranila doktorski rad na temu »Hispanistička Croatica – tri naraštaja čileanskih pisaca hrvatskog podrijetla«, voditeljica je Zbirke inozemne Croatice u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, odsjeka koji prikuplja knjige i druge publikacije Hrvata izvan Hrvatske ili stranih autora o Hrvatskoj, pa tako i iz naše zemlje. Ako tomu pridodamo i činjenicu da je i jedna od najista-

knutijih hrvatskih prevoditeljica sa španjolskog i na španjolski jezik, postajemo svjesni širine područja njezina djelovanja što podrazumijeva gotovo nepregledne prostore znanja koji bi se u svojoj cjelovitosti činili gotovo nesavladivima, ali ne i za dr. Lovrenčić koja je pronašla način da se, eminentno komparatističkim pristupom, usredotoči na one čvorišne točke tih prostora koje joj omogućuju paradigmatički izbor u tako utvrđenom spoznajnom fokusu.

**HR: Dr. Lovrenčić, lepeza vašeg kulturnog djelovanja doista je široka...**



Ljubomira Antića »Los croatas y América« i uredila knjige *Mrvoja Kačića* »Al servicio de mi patria« i »Historia de la literatura Croata« akademika *Dubravka Jelčića*.

**HR: Drugo područje vašeg djelovanja hrvatska je iseljenička književnost.**

Bavljene Hrvatima izvan domovine drugo je polje mojega književnog i profesionalnog interesa, doduše usko povezano s hispanistikom jer se uglavnom bavim proučavanjem književnika hrvatskog podrijetla na španjolskome govornom području što je i tema mojega doktorskog rada. No, ponekad »odlutam« i do drugih Hrvata koji žive izvan matične zemlje, pa sam tako i uredila »Katalog Zbirke gradišćanskih Hrvata« i knjigu *Nace Zelića* »Publikacije bačkih Hrvata«. Naravno, to mi je i dio posla kao voditeljice Zbirke inozemne Croatice u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu koja obuhvaća građu s različitim temama o vezama Hrvatske s inozemstvom: djela hrvatskih autora objavljena izvan granica Hrvatske na hrvatskom ili na stranim jezicima, prijevode djela naših autora na strane jezike, knjige inozemnih autora hrvatskog podrijetla, djela u kojima se govori o Hrvatskoj i Hrvatima. Također, sudjelovala sam na više književnih i znanstvenih skupova o književnosti Hrvata izvan domovine. Godine 2005. uredila sam katalog knjiga »Hrvatska knjiga izvan Hrvatske« koji je predstavljen na »Interliberu«, a već niz godina uspješno surađujem s Hrvatskom maticom iseljenika i institutom »Ivo Pilar«.

**HR: Osim Nacionalne i sveučilišne knjižnice, bave li se i druge hrvatske institucije hrvatskom književnošću tiskanom u inozemstvu?**

Hrvatima koji žive izvan granica Republike Hrvatske i hrvatskom knjigom tiskanom u inozemstvu na svoj se način bavi više značajnih hrvatskih institucija, od kojih posebno ističem Hrvatsku maticu iseljenika i Društvo hrvatskih književnika.

Zasluzno mjesto u promidžbi hrvatske knjige u inozemstvu svakako ima i Ministarstvo kulture RH. Svakako treba podsjetiti na Zakon o odnosima Republike Hrvatske s Hrvatima izvan RH koji je konačno usvojen u Saboru 21. listopada 2011. godine i na čijem se temelju osniva Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske i Savjet Vlade Republike Hrvatske te definira status Hrvata bez hrvatskog državljanstva.

Željka Lovrenčić (Koprivnica, 1960.) diplomirala je komparativnu književnost i španjolski jezik i književnost te magistrirala filologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Doktorirala je na Hrvatskim studijima s temom »Hispanistička Croatica – tri naraštaja čileanskih pisaca hrvatskog podrijetla«. Živjela je šest godina u Latinskoj Americi – u Meksiku i Čileu. Prevoditeljica je sa španjolskog i na španjolski jezik, urednica i esejistica. Također se bavi proučavanjem hrvatskog iseljeničtva, osobito na području španjolskoga govornog izričaja. Radi u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici kao voditeljica Zbirke inozemne Croatice. Napisala je, uredila i prevela tridesetak knjiga, od toga dvanaest na španjolskome jeziku.

Redovito piše i prevodi za časopise »Književna Rijeka«, »Dubrovnik«, »Nova Istra«, »Hrvatski iseljenički zbornik«, »Forum«, »Most/The Bridge« te za »Hrvatsko slovo« i »Narod«. Svoje prijevode objavljuje u časopisima i na web stranicama u Čileu, Meksiku, Španjolskoj, Argentini i Boliviji.

Jedna je od organizatora simpozija o Pablu Nerudi 2004. godine, te autorica izložbi »Pablo Neruda – život i djelo«, »Cervantes i Don Quijote – stvarnost i iluzije«, »Hrvatska knjiga izvan Hrvatske« održanih u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu i na »Interliberu«, te raznih promocija knjiga pisaca španjolskoga govornog izričaja u Hrvatskoj. Također, promovira našu suvremenu književnost na tom području. Članica je Uprave Društva hrvatskih književnika i Predsjednica Odbora za međunarodne veze. Sudjelovala je na mnoštvu znanstvenih simpozija i književnih susreta u zemlji i inozemstvu.

**HR: Kada se široj javnosti predstavila Zbirka inozemne Croatice kao samostalna ustrojben jedinica Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu?**

Završetak Mjeseca hrvatske knjige, 15. studenoga, bio je datum kada je i Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, središnja hrvatska kulturna institucija, čija je osnovna zadaća »izgrađivanje i organiziranje hrvatske nacionalne zbirke Croatice u koju spada sve što je relevantno za nacionalnu funkciju Knjižnice, odnosno, šire gledano – za nacionalnu pisa-

nu kulturnu baštinu«, dala svoj obol ukupnoj skrbi za Hrvate u zemlji i inozemstvu. Naime, toga se dana nakon dugogodišnjih rasprava, napokon široj javnosti predstavila Zbirka inozemne Croatice kao samostalna ustrojben jedinica. Ta je Zbirka pod tim nazivom osnovana 2007. godine unutar Odjela za nabavu i bavila se pronalaženjem, prikupljanjem, registriranjem i promidžbom publikacija koje Hrvati (i ne samo oni) objavljuju izvan Hrvatske. Ona

**HR: Što obuhvaća Hrvatska knjiga u inozemstvu?**

Osim građe naših autora objavljene u inozemstvu (oko 5000 naslova), Zbirka inozemne Croatice obuhvaća i djela hrvatskih autora objelodanjena na različitim jezicima i u raznim zemljama, tj. prijevode djela naših autora, djela na hrvatskom jeziku objavljena izvan granica naše zemlje, djela u kojima se spominju Hrvatska i Hrvati. Osim po kriteriju autora koji se izjašnjava kao Hrvat, u nju spadaju i djela u kojima su Hrvati suautori, prevoditelji, sadržajni ili tehnički urednici, ilustratori, slikari, dizajneri itd. Slijedom toga, Zbirka obuhvaća, primjerice, prijevod romana *Mire Gavrana* »El hijo olvidado« objavljen u Čileu, prijevod pjesama *Dragutina Tadijanovića* naslovljen »Poesía escogida«, objavljen u Španjolskoj, kao i knjigu *Branke Magaš* »The Destruction of Yugoslavia«, objavljen u Londonu. U inozemnu Croaticu spadaju i djela kao što su »Croazia Ludwiga Steindorffa«, »Russia's Balkan Entanglements 1806.-1914.« *Barbare Jelavich* ili pak »No es tan fácil como usted piensa« našeg iseljenika *Gaje Bulata* i »Vitezovi hrvatskoga jezika u Bačkoj« dr. *Sanje Vulić*. Neke knjige jasno i transparentno ispunjavaju zadane kriterije (autor, prevoditelj, hrvatski jezik...), a druge zahtijevaju podrobniju analizu i malo subjektivniji stav selektora ove vrste građe. U Zbirku inozemne Croatice uvrštena su i djela vezana uz djelatnost hrvatskih kulturnih društava izvan Hrvatske, turistički materijal o Hrvatskoj, prijevodi djela hrvatskih književnika i ona književnika hrvatskih korijena, te djela o poznatim osobama i o određenim zemljopisnim područjima. U ovoj Zbirci nailazimo i na djela političkog karaktera vezana uz odnos Hrvatske i Jugoslavije, na ona koja govore o Srbima u Hrvatskoj, kao i na djela u kojima se piše o ratnim zbivanjima na području Hrvatske. Ona uključuje djela

vjerskoga i znanstvenog karaktera, početnice i udžbenike. Najviše je građe na engleskom i njemačkom jeziku, a postoje i knjige na talijanskom, francuskom, španjolskom, te nekim drugim jezicima (primjerice na japanskom, korejskom i bengalskom).

#### **HR: Druga je cjelina »Iseljenička knjiga«...**

Ne treba posebno naglašavati da je Hrvatska iseljenička zemlja i da smo izuzetno ponosni na našu uspješnu dijasporu diljem svijeta. Najviše iseljenih Hrvata ima u SAD-u, Australiji, Kanadi, Argentini i Čileu, te je stoga tema većeg dijela Zbirke inozemne Croatice iseljenička knjiga. Taj termin obuhvaća djela koja su Hrvati objavljivali u svijetu do 1990. godine i koja se pod jedinstvenom signaturom čuvala na jednom mjestu u zatvorenome spremištu. U tom korpusu, od knjiga objelodanjenih u iseljeništvu do 1915. godine što ih *Juraj Šrivanić* navodi u svojoj rukopisnoj »Povijesti američkih Hrvata« pisanoj od 1909. do 1916., Knjižnica posjeduje po koji primjerak. Daleko više građe pribavljeno je u razdoblju od 1920. do 1973. godine. Danas u tom fondu ima oko 3.500 naslova i 5.500 do 6.000 primjeraka knjiga te oko 140 naslova novina (oko 1.000 primjeraka) i 400 naslova brošura (sitnog tiska).

#### **HR: Treća cjelina Zbirke inozemne Croatice, također, obuhvaća hrvatske manjine.**

Zbirci inozemne Croatice pripadaju i izdanja koja su na bilo koji način vezana uz tematiku hrvatskih manjina. Jer, znano je, u Austriji, Češkoj, Mađarskoj, Slovačkoj, Rumunjskoj, Italiji, Srbiji, Crnoj Gori i na Kosovu žive pripadnici hrvatskoga naroda. Gradišćanski Hrvati osim u Austriji žive i u zapadnoj Mađarskoj i Slovačkoj. U dugoj kulturno-prosvjetnoj tradiciji među gradišćanskim su Hrvatima djelovale desetine književnika, umjetnika i znanstvenika. Istaknuto mjesto pripada preporoditelju gradišćanskih Hrvata svećeniku *Mati*

*Miloradiću* i dugogodišnjemu društvenom djelatniku *Ignacu Horvatu*. U Mađarskoj prema procjenama živi oko 40 tisuća Hrvata. U Slovačku su Hrvati također došli u vrijeme turskih osvajanja tijekom šesnaestoga stoljeća. Nastanili su se na području Bratislave i Trnove, a danas ih ima u svega četiri sela. U Češkoj Hrvata ima na području Moravske, u Rumunjskoj u okolici Temišvara i u Karaševu u kojemu postoji i dvojezična hrvatsko-rumunjska gimnazija. U Italiji Hrvati žive u pokraji-

suvremene gradišćanskohrvatske književne scene poput *Petra Tyrana*, *Jurice Csenara*, *Roberta Hajszana*...

Od periodičkih publikacija, u fond IC spadaju, primjerice, »Hrvatski vjesnik« i »Nova Hrvatska« koji izlaze u Australiji, »Hrvatska kronika« i »Zajedničar« (SAD), »Župni vjesnik hrvatskih rimokatoličkih župa« Toronto (Kanada), »Male novine« (Čile) »Hrvatske novine« i »Glasilo Hrvatskoga kulturnog društva u Gradišću« (Austrija), »Insieme« (Italija),

je objavila bibliografiju njemačke literature u egzilu, a nešto slično učinili su i Česi. Čileanci pak imaju zasebno formiranu zbirku njihove književnosti objelodanjene izvan Čilea u vrijeme diktature. No, mi želimo biti jedinstveni i cilj je ove Zbirke ukazati na naše kulturno bogatstvo razasuto širom svijeta te naglasiti hrvatsko jedinstvo.

#### **HR: I za kraj, kakva je budućnost Zbirke inozemne Croatice?**

Zbirka inozemne Croatice bit će i dalje usmjerena na pri-



ni Molise i od 1996. godine u moliškim se selima počeo predavati hrvatski kao fakultativni jezik. U Bosni i Hercegovini Hrvati su konstitutivan narod, a u Sloveniji su pretežito ekonomski migranti iz vremena SFRJ.

Zasad su u ovoj Zbirci posebno izdvojena djela Gradišćanskih Hrvata (oznaka IC-GH) jer su oni vrlo brojna i značajna manjinska skupina. U bazi NSK je virtualno okupljeno oko 1.000/2.500 naslova/primjeraka koji su dostupni preko WebPaca. Radi se o građi koju je Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu darovao Hrvatski državni arhiv i jedinicama koje je NSK već ranije posjedovala u svom fondu. Ovdje možemo spomenuti značajna imena

»Glas mira« (BiH)... Tu je i »Godišnjak za znanstvena istraživanja« koji objavljuje Zavod za kulturu vojvodanskih Hrvata iz Subotice u kojem možemo naći niz zanimljivih priloga o djelatnosti Hrvata u Vojvodini. Taj je Zavod osnovan 29. ožujka 2008. i ustanova je koja se bavi znanstvenim, stručnim, razvojnim i primijenjenim istraživanjima u području kulture, menadžmenta u kulturi i kulturne produkcije hrvatske nacionalne zajednice u Vojvodini.

Cijelo ovo široko područje obuhvaćeno je Zbirkom inozemne Croatice. Slične odsjeke u kojima okupljaju djela svojih autora objavljena u inozemstvu imaju i druge nacionalne knjižnice u svijetu (primjerice, Slovenija i Švedska), Njemačka

kupljanje građe, komunikaciju s pojedincima i udrugama te na promidžbu građe koja se prikuplja darom, kupnjom ili zamjenom s drugim knjižnicama. U njoj će se raditi baza podataka o Hrvatima u svijetu koja uključuje knjigu i druge medije, pratiti razne izvore, tj. pojedine nacionalne bibliografije i internetsku mrežu radi informiranosti i nabave građe, razvrstavati donacije, promicati Zbirku sudjelovanjem na književnim tribinama i ostalim događanjima vezanim uz njenu tematiku. U njoj će se odvijati i izdavačka djelatnost, u planu je izrada kataloga Zbirke inozemne Croatice od njezina osnutka do danas u kojemu bi se objavio izbor značajnih djela koja joj pripadaju.



DVADESET GODINA OD MEĐUNARODNOG PRIZNANJA HRVATSKE

# Obljetnice za pamćenje

*Središnja je svečanost upriličena u Vukovaru. Na svečanost je došao i predsjednik Josipović sa suradnicima, a u Vukovaru je bila na snazi krilatica »bolje sto godina pregovarati nego jedan dan ratovati«*

Važan je nadnevak u novijoj povijesti Hrvatske je 15. siječnja. Tada, prije 20 godina, 1992. godine uslijedilo je prvo međunarodno priznanje samostalne i suverene Republike Hrvatske, najprije su to učinile Njemačka, Vatikan i Island, a istoga je dana Hrvatsku priznalo još 12 država Europske Unije. Već sutradan to su učinile i Argentina, Australija, Češka, Čile, Lihtenštajn, Novi Zeland, Slovačka, Švedska i Urugvaj, i tada je sve krenulo. Ova značajna obljetnica svečano je obilježena diljem Hrvatske, ali istoga nadnevak, obilježena je i 14. obljetnica završetka procesa mirne reintegracije hrvatskog Podunavlja, kada su istočna Slavonija, Baranja i zapadni Srijem vraćeni u ustavno-pravni sustav RH. Prva je to uspješno okončana mirovna misija Ujedinjenih naroda.

Središnja je svečanost upriličena u Vukovaru. Na svečanost je došao i predsjednik Josipović sa suradnicima, a u Vukovaru je bila na snazi krilatica »bolje sto godina pregovarati nego jedan dan ratovati«. Vjerujem da ste posredstvom televizije i tiska već bili u prilici pratiti ovaj događaj, no ja sam želio saznati kako su te događaje doživjeli akteri, hrvatski dragovoljci i branitelji Vukovara i Hrvatske i kako na njih gledaju s odmakom od 14, odnosno 20 godina.

## ISPOVIJEST DVAJU BRANITELJA

Evo priče dvojice od njih. *Petar Mlinarić* je branitelj Vukovara koji je podijelio sudbinu tisuća sugrađana odvedenih u srbijanske logore i osjetio svu surovost

»osloboditelja« od Stajićeva i Mitrovice, do Aleksinca i Niša. Bio je zapovjednik satnije u 204. vukovarskoj brigadi i čudio se kako tamo već znaju sve o svakome. Klupko se počelo odmotavati nerijetkim susretima, kada su suborci priznali da su pod torturom i batinama priznavali sve, i što jest i što nije. Petar i nije htio ništa slagati, jer znao je što slijedi, no odgovarao je samo na ono što pitaju, a svakodnevno batinanje preživio je zahvaljujući krunici. »Za međunarodno priznanje Hrvatske nismo znali, ali smo znali da je izvojevana neka važna pobjeda, jer tada su nas

predsjednik Društva logoraša u vukovarsko-srijemskoj županiji i dopredsjednik Društva na razini Hrvatske. Međunarodno priznanje zateklo ga je u mitrovačkoj samici. »Nisu me mogli podnijeti zbog puno škole pa sam u samici u Mitrovici proveo čak 126 dana, ali toga dana nešto se dalo naslutiti. Upadali su u samicu pet ili šest puta, a ja sam uvijek morao ustati i reći – ja sam pobunjenik s Mitnice broj taj i taj i onda su slijedile batine. Kad su navečer, po tko zna koji put, dolazili, jedan policajac prekinuo je moje očitovanje i rekao – Nisi više pobunjenik, tvoju su 'Lijepu' priznali

propisa za povratak prognanika kada završi mirna reintegracija. Vraćaju se prije završetka u Vukovar, Petar kao predsjednik vukovarskog HDZ-a da omogućiti što prije prijenos vlasti, a Dragan kao zamjenik župana za gospodarstvo i skrb o prognanicima da se osigura što skoriji povratak Vukovara u ustavno-pravni poredak RH.

»Već u lipnju 1997. došao sam u Vukovar pripremajući uspostavu hrvatske vlasti i radio na promjeni krajinskog penzionog sustava u sustav hrvatskog mirovinskog osiguranja. Taj dio bio je riješen već u srpnju, kada smo počeli s primjenom, a onda smo potpisivanjem Erdutskog sporazuma dobili u sustav i sve koji su se na ovom terenu zatekli. To je funkcioniralo dobro pa nam je i general *Klajn* čestitao«, kaže Dragutin.

»Iz Zagreba sam dobio nalog da se vratim još u drugoj polovici 1996. jer smo radili promidžbu za izbore na kojima smo osvojili 11 mandata i praktički obnašali vlast, iako sam u Vukovar pod paskom UNPROFOR-a odlazio iz Vinkovaca. Donosili smo već i odluke i spremali teren da se u Vukovar vrte prognani Vukovarci i Bogu hvala, uspjeli smo«, kaže Petar.

Još jedna zanimljivost privukla je moju pozornost. Dragutin Guzovski je studentske dane provodio u Subotici, bavio se podizanjem utega i bio državni prvak, a u to vrijeme subotički »Spartak« je bio također državni prvak. Rado se uvijek sjeća Subotice, ima tamo dosta prijatelja s kojima i danas komunicira, te koristi prigodu da ih posredstvom »Hrvatske riječi« pozdravi.

Slavko Žebić



Petar Mlinarić i Dragutin Guzovski

uvijek tukli do iznemoglosti. Bio sam u Nišu, bilo je dosta nas iz Vukovara i toga su dana po tri, četiri puta upadali u naše prostorije i tukli nas kipteći od bijesa. Tek sutradan, netko je od naših imao sakriveni tranzistor, pronio je glas da je Hrvatska međunarodno priznata. I dalje su nas tukli, ali nama je bilo nekako lakše«, sjeća se Petar.

*Dragutina Guzovskog*, magistra ekonomskih znanosti, rat je zatekao na rodnoj Mitnici i nije dvojio, odmah se priključio dragovoljcima. I on je s tisućama sugrađana prošao torturu srbijanskih logora, a danas je

i od danas si ratni zarobljenik i sad si tek naj...«, sjeća se Dragutin, ali ipak se radovao tomu što je čuo.

## POVRATAK

Obojica su danas sretni što je zatočeništvo završilo razmjennom – Draganu u svibnju 1992. u Lipovcu, a Petru u kolovozu u okviru posljednje razmjene u Nemetinu. Odlaze za Zagreb i odmah se stavljaju na raspolaganje domovini. Petar je bio zadužen za otvaranje Ureda vukovarskih prognanika u Zagrebu, a Dragan za pripremu

## SUBOTICA KOJA NESTAJE

# Kuća obitelji Paušić – Somborski put 23

Piše: dr. Viktorija Aladžić

*Većina dekorativnih ukrasa je očuvana, pa bi pravilnom restauracijom ovo pročelje, osobito jer nisu devastirane širine nekadašnjih prozorskih otvora, moglo u budućnosti zasijati u punom sjaju*

**K**raljica Marija Terezija je 7. svibnja 1743. godine u Pragu potpisala privilegij kojim je vojni šanac Sabatku, današnju Suboticu, proglasila kraljevski privilegiranim komorskim trgovištem Sveta Marija (Szent Mária), a 28. lipnja iste godine u Požunu (Bratislavi) je potpisan i »Vječiti ugovor trgovišta i Ugarske kraljevske komore«, kojim su stvoreni uvjeti za inkorporaciju vojnog šanca u civilni državni sustav Ugarske. Otpočeo je proces prestanka ingerencija vojnih vlasti, a trgovištem Sveta Marija i pripadajućim pustarama<sup>1</sup> počela je upravljati civilna vlast: sudac i 12 članova Magistrata.

U novim se uvjetima društvena struktura značajno izmijenila. Prestali su svi privilegiji dotadašnjih kapetana, oficira i vojnika koji su bili zasnovani na vojnom statusu mjesta u liniji obrane protiv Turaka. Svi stanovnici koji su prihvatili novi položaj u okviru civilnog sustava upravljanja morali su plaćati obveze kao i ostali stanovnici Monarhije. Oni koji nisu htjeli prihvatiti obveze civilnog stanovništva napustili su trgovište i prešli na teritorije na koje je pomjerena vojna granica.

<sup>1</sup> Čantavir (Csantavér), Verušić (Verusity), Tompa, Ludoš (Ludas), Zobnatica, Žednik (Nagyfény), Pavlovac (Vantelek), Đurđin (Györgyén), Bajmok, Tavankut, Šebešić (Sebesity) i Kelebija (Kelebia), kao i potok Jesenovac ili Kereš (Körös) i jezero Palić. Ukupna površina ovog golemog atara premjerena 1789. godine iznosila je 156.193 lanca (od 2000 kv. hvati) ili 195.241. katastarskih jutara. Bačić S., *Povelje slobodnih kraljevskih gradova Novog Sada, Sombora i Subotice*, Subotica 1995, 56.

## ISELJAVANJE U PUSTARU NEMEŠ MILETIĆ

Ista sudbina zadesila je i pripadnike mjesnog plemstva, takozvanih armalista koji su plemstvo dobili za svoje vojne zasluge, i uglavnom su bili bez plemićkog posjeda. U samom trgovištu imali su određeni posjed s kućom. Oni su pokušali, i pored preciznih odredbi 13. točke ugovora s Komorom, zadržati prijašnje privilegije. Spor, koji nije bio samo verbalni, je prekinut tek kada su predstavnicima Magistrata, s jedne, i Luka Bukvić, Luka i Ivan Vojnić i Đuro Vidaković, kao predstavnici plemstva, s druge strane, u Pešti 6. studenog 1748. godine potpisali sporazum, prema kojemu plemići postaju građani trgovišta zadržavši određene privilegije, dok su ostale obveze morali ispunjavati kao i svi drugi žitelji Svete Marije. Dio plemića ipak nije htio prihvatiti ovaj sporazum, nego se iselio na pustaru Nemeš Miletić (posprdnio Lemeš), danas Svetozar Miletić<sup>2</sup>. Trgovište Sveta Marija je 1779. godine dobilo najviši stupanj autonomije postavši Slobodan kraljevski grad Maria Thereziopolis.

Godine 1838. u gradu je bilo 106 plemića armalista koji su bili kućevlasnici. Njihov društveni status označavan je u katastarskom premjeru grada raznim terminima: *nemes*, *nobilis*, kao i raznim skraćenicama izvedenim iz ovih pojmova. Među njih spadao je i *Bolto Paušić* vlasnik parcele, označene brojem

<sup>2</sup> Aladžić V., Vujnović P. G., Grlica M., Vaš G., *Građansko društvo i arhitektura u Subotici 1867 – 1914*. Subotica 1997. (u rukopisu)



188 u »Četvrtom kvartu<sup>3</sup>«, s pripadajućom seoskom kućom zabatom orijentiranom prema ulici. Pokraj njegova imena u katastarskom premjeru grada iz 1838. godine upisana je skraćenica nob. od *nobilis*. Iako je bio plemić bavio se krznarskim zanatom, što je također zabilježeno u katastarskim knjigama. Sljedeći podatak o predmetnoj parceli nalazi se u dokumentu s početka XX. stoljeća, što očito upućuje na zaključak kako je parcela s kućom bez prekida u posjedu iste obitelji.

Naime, godine 1902. udovica *Fabijana Paušića*, vjerojatno *Boltina* sina, predaje molbu za podizanje prizemne građanske kuće na prednjem dijelu ove parcele prema projektu arhitekta *Mátyása Salge*<sup>4</sup>. Nova kuća, izgrađena na regulacijskoj liniji ulice, svojim trijemom je bila povezana s trijemom zadržanog dijela stare seoske kuće u nastavku parcele. U novoj kući su se nalazile tri sobe orijentirane prema ulici, kuhinja i trijem, a u očuvanom dijelu stare kuće su najvjerojatnije zadržane pomoćne prostorije. Pročelje kuće projektirano je u stilu neorenesanse, s horizontalnim *lizenama* i četiri prozora, od kojih su dva bočna bila većih dimenzija i dekorativno naglašena *timpanonom* u stilu neobaroknih dekoracija. Na *kartušu*

*timpanona* reljefom je označena 1902. godina kada je kuća izgrađena.

## KUĆA OČUVALA PRVOTNI IZGLED

Prema »Maluševljevu adresaru« vlasnik ove kuće 1906. godine bio je također *Fabijan Paušić*, po svemu sudeći sin prethodnog vlasnika istog imena. On je kuću prodao *Ivanu Skenderoviću*. Do 1912. godine se dio stare seoske kuće, koja je ondje podignuta još 1838. godine – urušio, budući da je *Ivan* iste godine podnio molbu da na postojeću građansku kuću dozida jednu sobu, dio trijema i stubišni prostor za tavan, prema projektu inženjera *Adolfa Gálja*.

Kuća je do danas očuvala prvotni izgled, ali je pretvorena u trgovački prostor, s dva lokala, te su prozori pretvoreni u izloge i vrata trgovačkih lokala. Kuća, nažalost, ima dva vlasnika, što se odmah može zaključiti prema različito obojenim dijelovima istog pročelja. Trećina kuće ima nježnu krem boju pročelja, dok su dvije trećine nesretno i neprimjereno obojene kombinacijom drečavo crvene i sive boje. Većina dekorativnih ukrasa je očuvana, pa bi pravilnom restauracijom ovo pročelje, osobito jer nisu devastirane širine nekadašnjih prozorskih otvora, moglo u budućnosti zasijati u punom sjaju.

<sup>3</sup> HAS, ép. eng. IV kör 5/1902.

<sup>4</sup> HAS, ép. eng. IV kör 25/1912.





Piše: Tomislav Žigmanov

# Sličnosti i razlike sa srbijanskim zakonom

*Prva veća razlika između dvaju zakona nalazi se, pak, u sljedećem – srbijanski Zakon eksplicitno predviđa postojanje zasebnoga proračunskog fonda za dijasporu i Srbe u regiji*

Narodna skupština Republike Srbije u listopadu 2009. godine usvojila je Zakon o dijaspori i Srbima u regiji, koji je tijekom rasprave u Hrvatskome saboru, u srpnju mjesecu 2010., bio od strane nekoliko oporbenih zastupnika navođen kao zakonski predložak kojim su se ravnali i zakonopisci u Hrvatskoj. Je li tomu doista tako? Nakon i letimičnoga uvida, može se reći da vjerojatno jest, i to za onaj dio koji se odnosi na zakonska rješenja načelnih pitanja, no ne i za cjelinu zakona.

## U SRBIJI POSTOJI PRORAČUNSKI FOND

Ovo naše pitanje, naravno, nije postavljeno radi moguće puke znatiželje već iz razloga što komparativna analiza može dati odgovore na neka od pitanja glede problematičnih rješenja, koje, pak, sadržava hrvatski zakon, a koje smo naveli u prošlom nastavku. Podsjećanja radi, navest ćemo kako su među njima sljedeći: isključenost institucije predsjednika republike u odnosima i suradnji s Hrvatima izvan Hrvatske, zatim deklarativnost određenog broja članova zakona, zastupljenost romantičarskih zasada, te stanovit institucionalna neusuglašenost dvaju tijela – Središnjega državnog ureda i Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

Prva veća razlika između dvaju zakona nalazi se, pak, u sljedećem – srbijanski Zakon

eksplicitno predviđa postojanje zasebnoga proračunskog fonda za dijasporu i Srbe u regiji, što je razrađeno u člancima 34, 35 i 36. Sredstva iz ovoga Fonda namijenjena su za nastojanja oko učenja i uporabe »srpskog jezika i ćirilice pisma«, zatim čuvanje i njegovanje »srpskog kulturnog, etničkog, jezičnog i vjerskog identiteta«, jačanje odnosa s državom matičnog naroda te unapređenja informiranja (čl. 34).

S druge strane, u hrvatskome se zakonu tek navodi kako Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, među ostalim, vodi brigu i o planiranju i osiguranju »financijskih sredstava za programe i projekte Hrvata izvan Republike Hrvatske« (čl. 13). I ništa više, u smislu tko određuje visinu sredstava, imaju li pravo na sudjelovanje u tim procesima i Hrvati izvan Hrvatske, tko i kako njima raspolaže, postoji li kakav i tko vrši nadzor, itd.

Napominjemo u tome kontekstu kao veoma važno i sljedeće: ni Savjet Vlade, barem prema slovu Zakona, nema u svom djelokrugu nadležnosti pitanje financiranja potreba Hrvata izvan Hrvatske. Istina, u dijelu Zakona koji se odnosi na razvoj suradnje s Hrvatima izvan Hrvatske (čl. 46-55), govori se u nekoliko navrata o osiguranju sredstava, ali za sasvim druge svrhe – za »projekte koji sadrže programe zapošljavanja povratnika i useljenika«, u čemu će sudjelovati i Hrvatska banka za obnovu i razvoj.

Pa ipak, slobodni smo primijetiti da to ni na koji način ne dotiče one Hrvate izvan Hrvatske koji se ne planiraju preseljavati u domovinu. Isto tako, time se samo snaže dojmovi da se Zakonom hoće prije svega stvoriti pretpostavke, kako je ranije već navedeno, »za jednostavniji i brži povratak hrvatskih iseljenika i staviti u funkciju njihove potencijale u razvoj RH«. Kao ne nebitno napominjemo da srbijanski zakon nema niti jednu odredbu kojom se regulira povratak Srba iz dijaspore u »otadžbinu Srbiju«.

## PREDsjedNIK SRBIJE JE UKLJUČEN U SURADNJU

Druga bitna razlika jest da je institucija predsjednika Srbije uključena u rad tijela koja se bave pitanjem suradnje sa Srbima u dijaspori i regiji. Naime, predsjednik Srbije član je Savjeta za odnose sa Srbima u regiji – veoma značajnog tijela za »zaštitu interesa i unapređenje odnosa Republike Srbije sa Srbima u regiji« (čl. 27), ali ne i Savjeta za dijasporu, manje značajnog tijela, koji ima nadležnosti slične kao hrvatski Savjet Vlade Hrvatske.

No, srbijanski Zakon predviđa još jednu instituciju – Skupština dijaspore i Srba u regiji, kao predstavničko tijelo Srba izvan Srbije koje bira i navedene savjete. U tome se vidi, za razliku od hrvatskoga slučaja, veće sudjelovanje izvandomovinskih Srba u procesima donošenja odluka u pitanjima koji su od značaja za

njih, što je u Hrvatskoj svedeno tek na savjetovanu ulogu.

Znajući, pak, koji status i utjecaj ima predsjednik Srbije u unutarnje i vanjskopolitičkim poslovima, jasno je da je Srbija na višu institucionalnu razinu stavila pitanje »odnosa i suradnje« sa Srbima izvan Srbije. Tomu, čini se, također pridonosi i činjenica da poslove oko »odnosa i suradnje« administrira zasebno ministarstvo nadležno za dijasporu, što nije slučaj u Hrvatskoj – tamo će to biti Središnji državni ured.

Sljedeća i posljednja veća razlika sadržana je u dodjeljivanju »nacionalnih priznanja«, koje je srbijanski zakon predvidio. Naime, u čl. 42 stoji da ministarstvo nadležno za dijasporu »dodjeljuje nacionalna priznanja za izuzetan doprinos, rezultate i zasluge u području ostvarivanja suradnje i jačanju veza matične države i dijaspore, kao i matične države i Srba u regiji«. Zakon predviđa sedam nacionalnih priznanja – od područja politike i informacijsko-komunikacijskih tehnologija, preko znanosti i obrazovanja, do očuvanja srpskog jezika i ćirilice pisma i, na koncu, književnosti. Premda ima simbolično značenje, ipak ne treba zanemariti društvenu ulogu nagrađivanja, što je srbijanski zakonodavac, čini nam se, dobro prepoznao. Poslovična »škrtost« nagrađivanja Hrvatske za Hrvate izvan Hrvatske, koja se istina gdje koji put opovrgne, u tomu bi trebala vidjeti moguću uzor.

(svršetak u sljedećem broju)

ZAŠTO JE IZGRADNJA MAJŠANSKE PETLJE ODJEDNOM POSTALA JAKO VAŽAN POSAO ZA GRAD

# Petljavina oko petlje

*Još jedna subotička afera u kojoj je gradski proračun oštećen za 40 milijuna dinara, kako navješćuje skupštinska oporba, ili posao čist k'o suza, kako tvrde u lokalnoj samoupravi, tek svaki »euric« graditeljskog mahnitanja vezanog uz Majšansku petlju platit će, nesumnjivo, građani*

Raskrižje kod Majšanskog mosta godinama je jedno od nepreglednijih i nesigurnijih u gradu, stoga je grad prije godinu i pol ovdje uradio rekonstrukciju vrijednu četiri milijuna dinara, a onda je odlučeno da se krene u izgradnju potpuno nove prometnice koja još nije niti započeta, a već košta više od pola milijuna eura. Prvo pitanje koje se sasvim spontano nameće glasi: što će gradu ispranjenog proračuna i pored svih započetih i nedovršenih gradilišta još jedan grandiozan projekt? Ovdje se naime planira porušiti, a prije toga naravno mora se otkupiti tridesetak kuća, stara tvornica »Livnica« i stovarište »Ogrev«. Cijeloj priči daje nove dimenzije, ili bolje reći stare, činjenica da je spomenutih pola milijuna eura zapravo vrijednost deset gradskih poslovnih prostora koje je gradska vlast dala u zamjenu za napuštene tvornice koje se nalaze u neposrednoj blizini buduće Majšanske petlje. Od toga osam lokala istom onom poduzetniku, *Lajosu Csákányu*, koji je prije četiri godine, također zamjenom prostora, došao u posjed sedam gradskih poslovnih prostora u zamjenu za zgradu tiskare »Minerva« u kojoj je potom smješten Gradski muzej. Čovjek je prosto baksuz, stalno se nađe na mjestu koje baš zatreba gradu. Ali, u ovom slučaju Csákányu bi se baš moglo posrećiti, ukoliko su točne tvrdnje oporbenog Saveza vojskovođaških Mađara.

## SAMI SEBI DIGLI CIJENU

Naime, predsjednik Gradskog odbora SVM-a i odvjetnik *Jenő*

*Maglai* tvrdi da će ova zamjena prostora i »petljanje« oko petlje biti opet jedna velika subotička afera. On kaže kako je lokalna samouprava sama sebi podigla cijenu jer je, nezadovoljna prvom procjenom vrijednosti nekretnina, angažirala drugog procjenitelja čija je procjena bila za oko 40 posto veća te je time gradski proračun oštećen za oko 40 milijuna dinara. *Maglai* smatra i da lokalna samouprava nije smjela dati svoje poslovne prostore već se s Csákányem trebalo dogovoriti i isplatiti mu novac, prije nego je na tom području zatraženo proglašenje javnog interesa.

»Ako se lokalna samouprava ne uspijeva dogovoriti mirnim putem s vlasnikom nekretnine oko cijene onda mora ići na proglašenje javnog interesa i na eksproprijaciju te nekretnine po tržišnim cijenama. Ne znam je li ili nije napravljen dogovor s njim, samo znam da je prvo bila urađena procjena vrijednosti tih nekretnina na oko 50 milijuna dinara, čime su ovi iz lokalne samouprave bili nezadovoljni te su angažirali drugog procjenitelja iz Beograda koji je onda sve procijenio na više od 90 milijuna dinara. Zbog

svojih gluposti i nesposobnosti, proračun grada su oštetili za 40 milijuna dinara. To je van svake pameti i to će biti opet jedna velika afera u Subotici«, kaže *Maglai*. On nadalje smatra da lokalna samouprava nije trebala davati u zamjenu svoje poslovne prostore u središtu grada već je Csákányu trebalo ponuditi plac, primjerice, u Tehnološkim parkovima u bivšoj vojarni ili postići dogovor s njim o isplati u roku od dvije godine. *Maglai* kaže kako u gradskom proračunu nema novca niti za eksproprijaciju, a kamoli za izgradnju, te dodaje kako na prostoru buduće Majšanske petlje ima još nekretnina koje treba eksproprijirati.

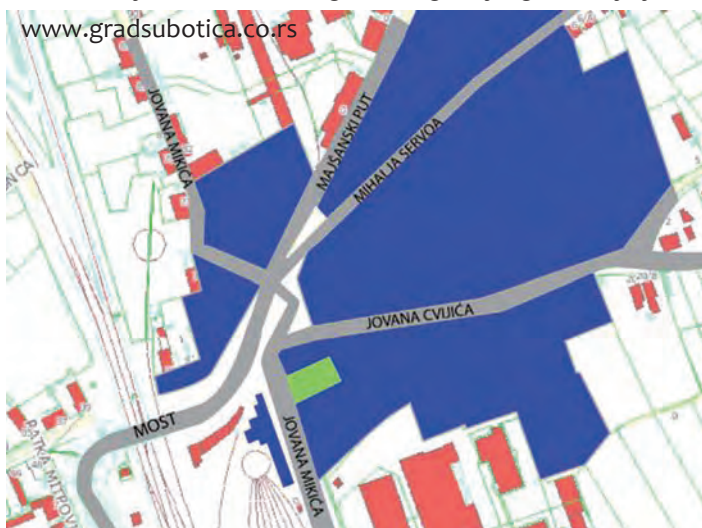
»Cijela ta priča služi da se nešto proda narodu pred izbore, kao – evo, sada mi nešto radimo, a realno za realizaciju toga treba još godinu ili godinu i pol«, kaže *Maglai*.

## PRAZAN GRADSKI PRORAČUN

Nažalost, na ove optužbe nismo uspjeli dobiti službeni komentar. U Gradskoj upravi su nas upućivali na ravnatelja Direkcije za izgradnju grada koji je bio



prezauzet za telefonsku izjavu, a kada je ipak zakazan razgovor za sutradan, autorici ovoga teksta je dosadilo vazdan ga čekati pred vratima ureda. Stoga, neslužbeno doznajemo da zbilja jesu rađene dvije procjene vrijednosti nekretnina. Na prvu, čija je vrijednost bila oko 50 milijuna dinara, primjedbu je stavilo Gradsko pravobraniteljstvo, te je potom tim vještaka iz pokrajinske uprave uradio novo vještačenje, veće za oko 30 do 40 posto. No, kako nam je rečeno, na koncu je ipak postignut dogovor s vlasnikom nekretnina da se ne ide u sudski spor već je zaključena prvobitna procjena. Na proglašenje javnog interesa išlo se, po svemu sudeći, zato što u gradskom proračunu nema novca da se isplate sve nekretnine koje prema projektnome planu treba otkupiti, stoga se odlučilo mijenjati ih za »obiteljsku srebrninu«. Naime, javni interes utvrđuje Vlada Republike Srbije na temelju Projekta detaljne regulacije i zahtjeva lokalne samouprave, nakon čega se može početi postupak eksproprijacije, a po Zakonu o eksproprijaciji za zemljište i objekte prvo se nudi zamjena u drugim objektima, a tek ukoliko se ne postigne dogovor, novac. U gradskoj upravi kažu kako je kod ovakvih projekata, kakav je Majšanska petlja, gdje su potrebne brojne nekretnine, bolje proglasiti javni interes jer u većini slučajeva ljudi obično traže za svoje nekretnine mnogo više novca nego što one





## DSKU VLAST?

vrijede, te je stoga bolje imati procjenu porezne uprave.

Na koncu, što je na području buduće Majšanske petlje ekspropirano? U ovome trenutku, prema podacima gradskih službi, kada je riječ o manjim privatnim kućama, tri slučaja eksproprijacije su pri kraju, a u tijeku je još desetak postupaka. Kod dva najveća objekta »Livnice« i »Ogreva«, koja su oba bila u vlasništvu poduzeća »Andex«, eksproprijacija je završena te je Csákányu za objekte od 2.840 četvornih metara i tvorničkog kruga od 5.296 četvornih metara dano u zamjenu osam lokala u središtu grada ukupne površine 461,27 kvadrata. On je sada vlasnik prostora na Aleji maršala Tita 13 od 23,86 m<sup>2</sup>, čija je procijenjena vrijednost 15.018 eura, u Strossmayerovoj 12 površina od 28,56 m<sup>2</sup> vrijednosti 33.841 eura, četiri lokala u Ulici 10. oktobra broj 4 (20,58 m<sup>2</sup> = 27.033 eura), broj 30 (64,41 m<sup>2</sup> = 78.195 eura), broj 3c (114,52 m<sup>2</sup> = 139.027 eura) i broj 2 (135,19 m<sup>2</sup> = 175.882), kao i dva lokala na Trgu Republike (53,32 m<sup>2</sup> = 73.890 eura i od 20,83 m<sup>2</sup> = 28.620 eura). Eksproprijacija je završena i kada je riječ o staroj kući na uglu s lijeve strane poslije Majšanskog mosta, za koju je vlasnik *Aleksandar Reljić* također dobio dva poslovna prostora u središtu grada – prostor »Lutrije« u Nićin palači i butik »Otty« na Malom korzu.

## ZAŠTO »LIVNICU« NIJE KUPIO GRAD?

Već 2007. godine stručnjaci Zavoda za urbanizam počinju govoriti o potrebi da se u tom dijelu poboljšaju prometnice, a središte grada oslobodi prometne gužve da se izgradi Sjeverna avenija od ulice Petra Lekovića, proširi Majšanski most, probije jedna nova trasa. Napravljeno je već tada i jedno idejno rješenje Majšanske petlje, a znalo se da

će se morati rušiti neke kuće kao i dio »Livnice«. Iste godine Skupština općine donosi Odluku o pristupanju izradi Plana detaljne regulacije za ovo područje, ali on neće biti gotov, odnosno neće biti usvojen do studenog 2009. I od te 2009. stvari se počinju ubrzavati. »Livnicu«, koja je tada u stečaju, kupuje poduzeće »Andex«, vlasnika Lajosa Csákány, a krajem veljače iste

mostom i ulicom Jovana Mikića, koja bi prolazila ispod novog mosta. Početkom srpnja iste godine urađena je rekonstrukcija raskrižja kod Majšanskog mosta, a gradonačelnik *Saša Vučinić* je pohvalio Direkciju za izgradnju grada zbog brzo i učinkovito obavljenih radova i najavio da završna modernizacija petlje tek predstoji, kada će na ovome mjestu biti izgrađe-

izuzetno siromašan kada je u pitanju prometna infrastruktura. Veliki broj uskih ulica se ulijeva u nepregledno raskrižje koje vodi na most«. Polovicom ožujka subotički Zavod za urbanizam je osvojio drugu nagradu na Salonu urbanizma s PDR »Majšanska petlja«, a polovicom iste godine počelo je i rušenje kuća na prostoru buduće petlje. Lokalni mediji navode kako će



godine ono je brisano iz Registra privrednih subjekata. Naravno, nameće se pitanje je li mogao i zašto tada »Livnicu« nije kupio grad ako se znalo da je taj prostor potreban za buduću prometnicu, pogotovo jer se danas za ovu napuštenu tvornicu plaća skoro 20 puta veća cijena. Početkom 2010. Zavod za urbanizam je izradio plan detaljne regulacije za dio od Aleje maršala Tita do Majšanske petlje, uključujući i samu petlju. Planirana je izgradnja još jednog mosta paralelno s već postojećim koji bi imao četiri trake i koji bi se s jedne strane nadovezivao na dio ulice Bore Stankovića, a s druge strane bi se velikom petljom i kružnim tokom povezao s Majšanskim

no moderno raskrižje s kružnim tokom. Krajem istog mjeseca Vlada Republike Srbije utvrđuje javni interes za dio grada oko Majšanske petlje i buduće Sjeverne avenije i uskoro počinje eksproprijacija zemljišta i zgrada. Na lokalnom web sajtu »Gradsbotica« u veljači 2011. između ostalog je zabilježeno: »Zbog izuzetno velikog nagiba postojećeg mosta preko tračnica, Zavod za urbanizam je tijekom izrade plana detaljne regulacije morao izmjesti petlju, kako bi novi most imao manji nagib, a sam prilaz mostu bio ureden kružnim tokom. Cijela petlja s mostom zauzima veliku površinu koja zahtijeva rušenje dobrog dijela prostora koji je trenutačno

eksproprijacija placeva i objekata stajati oko sto milijuna dinara. Ravnatelj Direkcije *Josip Kovač Striko* najavljuje da će se projekt Majšanske petlje raditi u dvije faze od kojih je prva izgradnja kružnog toka, a druga izgradnja Majšanskog mosta.

Malo tko ipak vjeruje da će ovdje biti izgrađeno bilo što u dogledno vrijeme. Bila ovo još jedna subotička afera u kojoj je gradski proračun oštećen za 40 milijuna dinara, kako navješćuje skupštinska oporba, ili posao čist k'o suza, kako tvrde u lokalnoj samoupravi, tek svaki »eurić« graditeljskog mahnitavanja vezanog uz Majšansku petlju platit će, nesumnjivo, građani.

S. Mamužić

## Kasni novac iz republičkog proračuna

Koordinator stručne grupe za izgradnju Narodnog kazališta u Subotici *Danijel Kukaras* izjavio je da ima problema s održavanjem i financiranjem sadašnjeg stanja na gradilištu ovog kulturnog objekta. »Računali smo na to da će Fond za kapitalna ulaganja Vojvodine isplatiti dugovanja sadašnjim izvođačima radova te da će to otvoriti prostora za početak novih radova. Ne ulijeva nadu niti činjenica da imamo problema i s financiranjem zaštite zgrade kazališta«, rekao je Kukaras za »Magyar szó«.

Riječ je o tomu da se moraju plaćati noćni čuvar i radnici na održavanju koji stalno ispumpavaju vodu iz podruma poluzavršene građevine. U Fondu za kapitalna ulaganja Vojvodine kažu da gradnja stoji i zbog predstojećih izmjena u izvođačkom projektu, a da ovaj Fond kasni s isplatama zbog toga što kasne financijske doznake iz republičkog proračuna, te da »zbog toga niti pokrajina nije mogla pokriti svoja dugovanja«.

## »Selma« na sajmu u Amsterdamu

Subotičko poduzeće »Selma« sudjelovat će u ožujku na međunarodnom sajmu prometne i signalne opreme »Inter-traffic« koji se svake druge godine održava u Amsterdamu. Bit će to prvo sudjelovanje jedne tvrtke iz Srbije na ovoj manifestaciji. »Selma« će iz svojega programa predstaviti određene radarske sustave i softvere koje su osmislili i izradili stručnjaci ovog poduzeća. U »Selmi« očekuju da poslije sajma u Amsterdamu dobiju poslove na zapadnom tržištu.

## Zatvaranje »Azohema«

Proizvodni pogon tvornice »Azohem« bit će preseljen na lokaciju tvornice »Azotara«, koja je udaljena nekoliko kilometara od grada. Proizvodnja u »Azohemu« će u potpunosti prestati u sljedećih 60 dana i više nikada na Makovoj sedmici neće biti bilo kakve kemijske proizvodnje, izjavio je ministar za zaštitu okoliša *Oliver Dulić*. On je povodom potpisivanja ugovora o izmještanju proizvodnje i sanaciji prostora s ravnateljem »Azohema« *Goranom Kojićem* i predsjednikom Upravnog odbora *Józsefom Kaszom* rekao da je demontaža pogona već počela. Ravnateljica Fonda za zaštitu okoliša *Željka Jurakić* rekla je da će proces izmještanja i sanacije prostora trajati sljedećih godinu i pol dana i da je za te namjene iz Fonda izdvojeno 60 milijuna dinara bespovratnih sredstava. Izvođač radova će biti tvrtka »Servo Mihalj inženjering« iz Zrenjanina.

## Bajić šalje dokumentaciju ministrima

*Mirko Bajić* će ministru unutarnjih poslova *Ivici Dačiću* i ministrici pravde *Snežani Malović* uputiti dokumentaciju o zlouporabama tri poslovna prostora u Subotici: Prve preduzetničke banke na Trgu Ferenc Rajhla, u Narodnom kazalištu i u Ulici Matije Gupca 17. Bajić je izjavio da je riječ o protuzakonitom prijenosu državne imovine poslovnih prostora u ukupnoj površini od blizu tri tisuće četvornih metara. Kao povod za obraćanje ministrima policije i pravde Bajić je naveo nedavno

rješenje Višeg suda u Subotici u kome se potvrđuje kako je prijenos državne imovine u korist Prve preduzetničke banke obavljen protuzakonito.

## Stipendije mladim talentima

Fundacija »Put ka znanju« raspisala je natječaj za dodjelu stipendija iz sredstava Fonda mladim talentima, učenicima i studentima Grada Subotice radi: sufinanciranja studenata na znanstvenom skupu ili međunarodnom natjecanju na kojemu kandidat ima napisanu studiju i prezentaciju svojega rada; stipendiranja znanstvenih istraživanja, doktorskih disertacija čija tema je vezana uz probleme grada Subotice, te podizanja razine mentorskoga i timskog rada, poboljšanje tekuće opremljenosti sekcije u području znanosti ili umjetnosti. Informacije vezane za natječaj, koji je otvoren do 31. siječnja, mogu se dobiti na web sajtu [www.subotica.rs](http://www.subotica.rs).

## Zajednički master program u Subotici i Celju

Ekonomski fakultet u Subotici i Fakultet za logistiku iz Celja realizirat će zajednički master studijski program »Logistika sistema u ekonomiji«. Riječ je o novom i na ovim prostorima jedinstvenom studijskom programu u područjima ekonomske znanosti, menadžmenta i biznisa, koji je prilagođen osobnostima međunarodnih sustava logistike i potrebama privreda obiju država. Početak realizacije programa najavljen je najesen, nakon akreditacije programa kod nacionalnih akreditacijskih tijela u Srbiji i Sloveniji.

## Frajle u »Kolu«

Ženski bend iz Novog Sada »Frajle« priredit će u nedjelju, 22. siječnja, koncert u Hrvatskom kulturnom centru »Bunjevačko kolo«. »Frajle« su prepoznatljive po upečatljivim nastupima i scenskim kostimima, te tako ne ostavljaju publiku ravnodušnom.

Ulaznice za koncert, po cijeni od 500 dinara, mogu se kupiti u »Bunjevačkom kolu«, a početak koncerta je u 20 sati.

## Graditeljsko naslijeđe u urbanom razvoju

Prvi HeritageWeekend program u Subotici bit će održan u subotu, 21. siječnja, u Art kinu »Aleksandar Lifka« gdje će biti predstavljen projekt posvećen promidžbi značenja i uloge graditeljskog naslijeđa u procesu urbanog razvoja. Organizatori pozivaju sugrađane na predavanja gostujućih stručnjaka, druženje uz čajanku i projekcije arhivskih filmova o Subotici, te potpisivanje građanske peticije za usvajanje Deklaracije o zaštiti kulturnog naslijeđa u okvirima urbanističkog razvoja grada Subotice. Početak programa seminara najavljen je za 9.30 do 17 sati tijekom kojega je predviđeno nekoliko predavanja, analiza konteksta i mapiranja problema u području naslijeđa, definiranja tema i projektnih ideja, predstavljanje primjera dobre prakse, a od 17 sati grupa građana »Nasmiješi se Subotici« poziva sugrađane na čajanku i potpisivanje peticije.



OSNOVANA UDRUGA »EPILEPSIJA GRUPA – LIJEČNICI ZA POTPORU«

# Ljubičasti dan za potporu oboljelima

*Među osnivačima ove nevladine, neovisne i neprofitne udruge je poznata subotička stručnjakinja, dječja neurologinja dr. Marija Stević Major \* Potpora oboljelima i njihovim obiteljima kroz osnaživanje, borbu protiv stigmatizacije i diskriminacije, edukaciju široke populacije i razbijanje predodžbi o ovoj bolesti*

**Z**dravstveni stručnjaci ukazuju da je epilepsija među najčešćim bolestima (u Europi šest milijuna oboljelih), što je razlog zbog kojega je Internacionalna liga protiv epilepsije (ILAE) razdoblje od 2009. do 2013. proglasila vremenom za globalnu kampanju protiv stigmatizacije epilepsije, a skupa s Internacionalnim biroom za epilepsiju (IBE) 14. veljače promovirala u Europski dan epilepsije.

U okviru Europskog parlamenta formirana je grupa »Europski odvjetnici za epilepsiju« koja će se baviti poboljšanjem kvalitete života oboljelih, njihovih obitelji i ljudi koji o njima skrbe. U internacionalne aktivnosti djelovanja protiv stigmatizacije oboljelih i davanja potpore oboljelima i njihovim obiteljima, uključila se i novoosnovana Udruga »Epilepsija grupa – Liječnici za potporu, Srbija«, među čijim osnivačima je pedijatrica, dječja neurologinja primarijus dr. Marija Stević Major iz Subotice. Udruga je predložila da se ubuduće i u Srbiji 14. veljače obilježava kao nacionalni dan oboljelih od epilepsije (koincidera s danom sv. Valentina koji je liječio ljude od epilepsije i bio njihov patron), a 26. ožujka kao »Ljubičasti dan za epilepsiju«, kada će svi oboljeli i oni koji su im potpora obući garderobu ljubičaste boje ili nositi broš ljubičaste boje cvijeta lavande koji je zaštitnik i simbol oboljelih od epilepsije, prema inicijativi koja se javila 2008. godine u Kanadi.

Hrvatska je proglasila 14. veljače kao Nacionalni dan oboljelih od epilepsije, a Slovenija je članica radne grupe »Europski

odvjetnici za epilepsiju« u Parlamentu u Strasbourgu.

## EPILEPSIJA NAJČEŠĆE POGAĐA DJECU

»Udruga 'Epilepsija grupa – Liječnici za potporu' osnovana je u lipnju, a osnovni cilj je borba protiv stigmatizacije epilepsije, odnosno potpora oboljelima«, kaže primarijus dr. Marija Stević Major, stručnjakinja s bogatim iskustvom u području dječje neurologije. Sjedište Udruge je u Beogradu, a u Subotici će uskoro biti formirana podružnica. Predstoji kontinuirani rad na potpori oboljelima od epilepsije i njihovim obiteljima kroz seminare, grupe potpore, radionice, kampove, kao i edukacije široke populacije o epilepsiji radi otklanjanja predodžbi o ovoj bolesti. Udruga je inicijator za osnivanje grupe unutar Skupštine Republike Srbije koja bi zastupala interese oboljelih.

»Podaci Svjetske zdravstvene organizacije kažu da u Europi od epilepsije boluje šest milijuna ljudi, u Americi tri milijuna ljudi, a u Srbiji prema našim podacima oko 50.000 ljudi«, navodi podatke sugovornica. Prema istom izvoru epilepsija je rasprostranjenija i od šećerne bolesti, a među poremećajima neurološke prirode zauzima treće mjesto po zastupljenosti, poslije Alzheimerove bolesti i moždanog udara. Iako se epilepsija može javiti u svakoj životnoj dobi, najčešće pogađa djecu mlađu od 2 godine i osobe iznad 65 godina. Najveći postotak pogođenih epilepsijom su osobe do 18. godine, znači najmlađa populacija.

## KAKO POMOĆI

Epilepsija je medicinsko stanje prouzročeno poremećenim funkcioniranjem živčanih stanica mozga, koje nastaje periodično, a manifestira se prolaznim neprovociranim epileptičnim napadima koji naglo nastaju, kratko traju i naglo prestaju. Kada osoba ima više od dva neprovocirana napada smatra se da ima epilepsiju, tj. epilepsija znači da postoji tendencija da se napadi mogu ponavljati. Kod 7 od 10 osoba nije poznat uzrok epilepsije, a uzročnici mogu biti i povreda glave, manjak kisika u mozgu, tumori mozga, genetičke bolesti, infekcije kao encefalitis i meningitis, pogreške u metabolizmu i dr. Primarijus dr. Marija Stević Major upućuje zaintere-



dr. Marija Stević Major

sirane za ovu problematiku na stranice Udruge ([www.epilepsijagrupa.org.rs](http://www.epilepsijagrupa.org.rs)), gdje su postavljena brojna objašnjenja, upute o prvoj pomoći kod epileptičkog napada, načini za uključivanje u rad Udruge i slično.

Katarina Korponaić

Temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (»Službeni glasnik RS« br. 36/09, 135/04) i članka 44 Odluke o gradskoj upravi Grada Subotice (»Službeni list grada Subotice« br. 6/10), Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj.

## OBAVJEŠTAVA

da je nositelj projekta »BAMA« D.O.O. Matije Korvina br. 17, podnio zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš Projekta »Proizvodni pogon – HALA 4.1. za polimerizaciju i impregnaciju DDW segmenata« na kat. parceli br. 33964/1 k.o. Donji grad na teritoriju Grada Subotice. Suglasno članku 20. stav 1. i 2. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš, Tajništvo za lokalni ekonomski razvoj, gospodarstvo, poljoprivredu, komunalne poslove i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj osigurava JAVNI UVID u predmetnu studiju u periodu od 20.1.2012. do 9.2.2012. godine u prostorijama Stare gradske kuće II. kat soba 226 svakog radnog dana od 10-13 sati.

Javna prezentacija i javna rasprava o predmetnoj studiji o procjeni utjecaja na životni okoliš bit će održana 10.2.2012. godine u 12 sati u prostorijama Stare gradske kuće II. kat soba 226.

»AGROKOMBINAT« – HOMMAGE PROPALOM PODUZEĆU

# Tužan, dužan i ružan

Priča o »Agrokombinatu« odavno je u sazvučju s baladom o Vojvodini: pljačka i silovanje bez prava na obranu i krik!

S procijenjenih 16 milijuna eura – kada je 24. listopada 2004. pao u stečaj – vrijednost »Agrokombinata« na dan održavanja dražbe za njegovu prodaju, 18. siječnja 2012., više je no dvostruko niža i iznosi (la je) 7,6 milijuna. Da stvar bude licemjerno proporcionalna – kakva je uostalom i cijela ova priča o onemoćalom poljoprivrednom gigantu – u vrijeme proglašenja stečaja mali dioničari procijenjeni iznos nazivali su smiješno malim, a tjedan dana uoči njegove prodaje izjavljivali su kako bi bili zadovoljni i sumom od 10 milijuna eura. A što je najgore, i u jednom i u drugom slučaju bili su u pravu.

## DIRIGENTSKI TRIO

Podsjećajući da je »Agrokombinat« nekoć upošljavao preko tisuću radnika, koji su obrađivali preko 15.000 hektara zemlje (oko 20 posto obradivih površina u subotičkom ataru), radili na farmama svinja i krava i u dva silosa (kapaciteta 30.000 tona) koja su sami izgradili predsjednik Skupštine malih dioničara Josip Ivanković kaže da je njegovo sustavno uništavanje – a samim tim i stvaranje preduvjeta za stečaj – koncem devedesetih godina prošloga stoljeća započeo tadašnji ravnatelj Tomislav Veljković protiv kojega je pokrenut dosad nezavršeni

kazneni postupak. Pravi sunovrat »Agrokombinata«, prema riječima Ivankovića, počinje imenovanjem Sándora Somogyija za stečajnog upravitelja, sadašnje predsjednice Privrednog suda u Subotici Ilone Stajić za stečajnu sutkinju i Józsefa Kasze za predsjednika Upravnog odbora.

»Bio je to dirigirani i montirani stečaj. 'Agrokombinat' je tada samo na njivama imao poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti više od pet milijuna eura, koliko su iznosile njegove obveze. To su znali svi oni koji su uveli stečaj, a uveli su ga stoga da bi 'Agrokombinat' završio kao i mnoga druga uspješna poduzeća u ovoj zemlji«, kaže Ivanković.

U prilog ovome on navodi i da je prigodom sačinjavanja programa reorganizacije Agrokombinata« (31. prosinca 2005.) vrijednost kratkoročnih potraživanja u poslovnim knjigama tvrtke iznosila 2.118.941 eura, a zaliha je na isti dan bilo u vrijednosti 2.857.933 eura.

»Da je netko htio naplatiti potraživanja i prodati i naplatiti zalihe, što ukupno iznosi pet milijuna eura, koliko su prihvaćene obveze, stečaja ne bi ni bilo«, nastavlja Ivanković.

Namjesto toga stečajni upravitelj i Upravni odbor početkom 2006. donose odluku o prodaji značajnog dijela imovine »Agrokombinata« (ekonomija u Novom Žedniku, farma svinja

u Maloj Bosni i na Mikićevu, pogon iza Starog Žednika, direkcija poduzeća na Verušiću, silos kapaciteta 24.000 tona u Novom Žedniku, magacin u Starom Žedniku, traktori, kombajni i ostala mehanizacija, više tisuća krmača, nerasta i tovljenika, te krave i junad s farme na Bikovu)! Samo na ime te prodaje, tvrdi Ivanković, vrijednost naplaćene imovine iznosila je preko pet milijuna eura. Međutim, kaže on, tim novcem dug se ne vraća – čime bi i stečaj bio okončan –

nego je isti taj dug produljen do 31. prosinca 2013., dokad traje i fiktivni program reorganizacije poduzeća.

## POLA NAMA, POLA DIJE-LIMO

Paradoksima, prema njegovim riječima, nema kraja. Primjerice, kaže Ivanković, stečajni upravitelj i Upravni odbor od uvođenja stečaja do 2008., dakle četiri godine, raspolažu sa 6.300 hektara zemlje u državnom vla-

## Dražba

Industrija mesa »Matijević« iz Novog Sada kupila je prekjučer po početnoj cijeni od 7,6 miliona eura kompletnu preostalu imovinu »Agrokombinata«. Na dražbi u Gospodarskom sudu u Subotici, osim »Matijevića«, kao zainteresirani drugi kupac pojavio se i »Agromarket« iz Kragujevca. U ime kupca, Zoran Matijević je izjavio da su im planovi vezani za unapređenje ratarske proizvodnje na 1.280 hektara kupljene zemlje, kao i razvoj stočarstva, s obzirom da na bivšoj farmi na Mikićevu kompanija »Matijević« već ima farmu od tisuću krmača koja godišnje isporučuje oko 20.000 tovljenika. Kada je riječ o više objekata na Bikovu, u Donjem gradu i Žedniku, kao i mehanizaciji i opremi, on je naveo da je najvećim dijelom riječ o devastiranoj imovini koja će biti predmetom daljnje prodaje. S obzirom da su u »Agrokombinatu« trenutačno uposlena 24 radnika, Matijević je, odgovarajući na upit o njihovoj sudbini, rekao kako će i dalje postojati potreba za njihovim angažiranjem, »jer se zemlja ne može sama obrađivati«. S prekjučer kupljenih 1.280 hektara zemlje Industrija mesa »Matijević« samo u Subotici vlasnik je oko 5.000 hektara. Predsjednik Skupštine malih dioničara Josip Ivanković izjavio je tim povodom kako je riječ o namještenoj dražbi po nerealno niskoj cijeni od oko 5.000 eura za hektar zemlje, a koja se danas kreće oko 8.000. On je istaknuo kako je »realan«, odnosno da ne vjeruje da će dioničari nakon prodaje imovine »Agrokombinata« dobiti novac.



sništvu i 1.350 hektara svoje zemlje, ostvarujući pri tomu odlične prinose, ali dobiti nema. Po Ivankovićevoj računici dobit sa 7.650 hektara zemlje (za koju »Agrokombinat« nije plaćao najam) iznosila je po hektaru najmanje 400 eura, što pomnoženo s brojem godina grubo iznosi oko 15.000.000 eura. U isto vrijeme dobit su ostvarivali i farma svinja kapaciteta 10.000 komada u turi, silos i dehidrator. Zanimljiva je i njegova priča o vjerovnicima. Prva se tiče subotičke filijale »Agrobanke«, koja je u momentu uvođenja stečaja izabrana za predsjednika odbora vjerovnika, iako je dug »Agrokombinata« prema njoj iznosio svega 3,3 posto. U ovom dijelu priče nije zgorega reći da se na čelu pomenu-

se baš zgodno uklapa u aktualnu priču o poreznim dužnicima. Naime, u vrijeme stečaja, kažu, Porezna uprava u Subotici, s potraživanjima od 679.000 eura, bila je najveći vjerovnik »Agrokombinata«. Međutim, na neobjašnjiv način to odgovorno državno tijelo svoja potraživanja prijavljuje s danom zakašnjenja i od drugog odgovornog tijela to opravdano ne biva prihvaćeno.

### MUČAVAC PRED SUDOM

Zbog svega ovoga mali dioničari su 22. srpnja 2009. Općinskom javnom tužiteljstvu uputili prijavu u kojoj se izražava sumnja da je tijekom stečaja u »Agrokombinatu« učinjeno niz ranije već opisanih radnji na štetu države i malih dioniča-

### NIJE NJEGOVA STVAR

Kao predsjednik Upravnog odbora »Agrokombinata« József Kasza mjesečno prima 172.000 dinara. Upitan jednom prigodom da prokomentira nije li to previsok iznos za poduzeće s tako krhkim poslovnim zdravljem, on je hladno odgovorio da to nije njegova stvar nego onih koji su takvu odluku donijeli. Opće je poznato da je József Kasza i predsjednik Upravnog odbora Narodnog kazališta, ravnatelj subotičke filijale »Agrobanke«, a prije tri dana javnost je doznala da je on i predsjednik Upravnog odbora »Azohema«. Ono što ista ta javnost ne zna jest odgovor na pitanje: na čelu koliko se upravnih odbora još József Kasza nalazi i kolika su mu ukupna mjesečna primanja?

toga, možda je najplastičniji opis opet iznio Ivanković: »U državi u kojoj su policija, tužiteljstvo i sudstvo stranačka prćija za poštene ljude nema pravde.«

U prilog tomu idu i riječi ravnatelja SBD-a »Broker« Radivoja Belančića, koji kaže da vrijednost dionica »Agrokombinata« nikada nije utvrđena, jer se – iako uveden u Centralni registar – nikada nije pojavio na burzi. Na taj način, uvođenjem stečaja, mali dioničari – kojih ima ukupno 1.366

veća kako bi se mogli nadati kakvoj-takvoj »podjeli plijena«. Recimo i to da 35 posto dionica »Agrokombinata« pripada Privatizacijskom fondu, a 10 posto Fondu Mirovinskog osiguranja.

Zamislimo nakon svega sličnu situaciju u nekoj pravno uređenoj državi u odnosu na našu, ako takva uopće postoji. U takvoj bi, poslužimo se Kolakowskim, Lajloniji reagirali svi koji su zaduženi štitići interese poduzeća: i ravnatelj, i sindikati, i Upravni odbor, i policija, i tužiteljstvo, i sudstvo, i mediji, i javnost, pa, ako hoćete, na koncu i sami vjerovnici. Komu bi, naime, poštenom bilo u interesu gledati kako mu se poduzeće raspada – k'o đubre po njivi, a da pri tomu ne pokuša ništa kako bi to spriječio? I pored najbolje volje potpisniku ovog teksta u sjećanje ne navire niti jedna slična reakcija, recimo, Józsefa Kasze, koji bi, prvo samo vodstvo poduzeća, a zatim i javnost alarmirao da netko nepozvan čini nedopuštene radnje. Recimo u svinjcu. Ali, ne! Niti on, niti, recimo, ravnatelj Zoran Branković ili Općinski sud u Subotici ne nalaze ništa zanimljivo iz onoga što im se podastire pod nos. Stoga je, tko god da ga kupi, privatizacija »Agrokombinata« možda i najpravičnije rješenje u njegovom dugogodišnjem društvenom samoposluživanju.

Z. R.



te banke nalazi József Kasza. Druga se tiče »Victoria Groupa«, kojoj u vrijeme uvođenja stečaja »Agrokombinat« ne duguje ništa. Međutim, tvrdi Ivanković, »Victoria Group« otkupljuje potraživanja koja plaća u cashu, a ista će naplatiti 2013. Na taj način »Victoria Group« postaje većinski vjerovnik, što joj daje mogućnost odlučivanja koliko će se »Agrokombinatovog« novca uložiti, primjerice, u silos u Novom Žedniku kako bi ga kasnije kupila po smiješno niskoj cijeni od milijun i pol eura.

Mali dioničari upozoravaju na još jedan zanimljiv detalj, koji

ra. Nešto više od dvije godine kasnije, 2. studenoga 2011., mali dioničari Općinskom javnom tužiteljstvu upućuju i drugu prijavu. Ovoga puta protiv ravnatelja »Agrokombinata« Zorana Brankovića za kojega tvrde da je po statutu odgovoran za poslovanje poduzeća poput onoga o neiskazanoj i otuđenoj dobiti poduzeća ili pak za nerezonsko višemilijunsko zaduživanje »Agrokombinata«, pri čemu se uzeti krediti ne koriste za investicije.

Naravno, svima koji tu žive ne treba puno razglabati kakav je epilog tih prijava. Umjesto

### NAGRADA

Kada smo već kod novca, evo još jednog detalja kojega navodi Ivanković. U planu reorganizacije »Agrokombinata«, na stranici 60, kojega potpisuje Sándor Somogyi, a usvaja skupština vjerovnika i sudsko vijeće stoji: »Nagrada stečajnom upravitelju za uspješno uvedeni stečaj iznosi 540.256 eura i isplaćuje se 75 posto u veljači 2006. godine, a 25 posto tijekom izvršenja plana.

i koji posjeduju 1.244.000 dionice što čini 55 posto dionica poduzeća – ostaju bez ikakvih prava. Jedino čemu se, kaže Belančić, oni mogu nadati jest da vrijednost »Agrokombinata« prilikom prodaje bude što

KPZH »ŠOKADIJA« IZ SONTE 22. SIJEČNJA PUNI DESETLJEĆE POSTOJANJA I RADA

# Deset plodnih godina

*Nastala izdvajanjem dijela članstva iz OKUD-a »Ivo Lola Ribar«,  
»Šokadija« je ubrzo za mnoge postala uzor uspješnoga rada*

Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata »Šokadija« iz Sonte osnovana je 22. siječnja 2002. godine, izdvajanjem dijela članstva iz tadašnjeg OKUD-a »Ivo Lola Ribar«. Udruga je registrirana sukladno tadašnjim pozitiv-

Skupina koja je bila sklona ovoj ideji tada se izdvojila iz 'Lole' i pokrenula inicijativu za osnivanje nove udruge koja bi u nazivu imala i nacionalnu odrednicu. Osnivačka skupština je održana 22. siječnja 2002. godine u prostorijama MZ Sonta, a usvo-

znaka nadležna Palača pravde u Beogradu. Dokumentaciju smo prosljedili tamo i nakon mjesec dana konačno smo dobili rješenje o registraciji. Prve novce, potrebne za registraciju udruge, prikupili smo međusobno, a potom smo određena sredstva dobili od Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici. Prva godina je bila teška, jer nismo ušli u financijske planove relevantnih institucija, pa smo dobili samo ponešto izvanrednih sredstava. Tim sredstvima kupili smo osnovne potrepštine, poput računala i glazbala. Naš najveći problem, nedostatak prostorija, riješen je tako što nam je tadašnji sončanski župnik vlč. *Željko Augustinov* ustupio dio prostora u Župnom domu, a suradnja s njim bila je vrlo tijesna. Nažalost, njegovim odlaskom iz Sonte izgubili smo vrlo bitno uporište. To nam je bila dobra osnova za rad, a bilježili smo i stalni rast broja članova. S novim ljudima došle su i nove ideje, društvo se konstantno razvijalo i mislim da nakon prvog desetljeća svi skupa možemo biti jako ponosni na urađeno«, kaže Zec.



Rodendanska torta – za uspješnih 10 godina

nim zakonskim odredbama SRJ i RS. Diobna bilanca nije urađena, tako da je »Šokadija«, kao beskućnik, našla utočište u prostorijama Župnog doma u Sonti.

Rad je započet s folklornom i pjevačkom skupinom i mini-orkestrom kojega su tvorili harmonikaš, kontraš i basist.

jen je i naziv novog udruženja – Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata 'Šokadija'. Sa svim potrebnim papirima prijavili smo se u PU Apatin radi registracije udruge, no rečeno nam je da je zbog nacionalnog pred-

## Čuvari tradicije

Aktualni predsjednik »Šokadije« Zvonko Tadijan kaže:

»Osnovna zadaća 'Šokadije' je očuvanje i njegovanje bogate kulturne baštine podunavskih, šokačkih Hrvata, poglavito s područja Sonte. Ne želimo doživjeti sudbinu mnogih vojvođanskih mjesta koja su zapostavila zaostavštinu predaka, čiji su žitelji rasprodali i uništili svoje narodne nošnje i rukotvorine baka i prabaka, koji su prepustili zaboravu govor i običaje predaka i utopili se u bezličnu masu onih koji danas ne znaju tko su i što su. Sonta je selo čiji su žitelji, prema tvrdnjama mnogih lingvista, uspjeli u najvećoj mjeri očuvati izvornu šokačku ikavicu kao jedan od govora hrvatskoga jezika. Znatno doprinos očuvanju izvornosti daje i 'Šokadija' radom svih svojih odjela. Pjeva se i glumi isključivo na šokačkoj ikavici, a literarni i recitatorski odjel uz ikavicu njeguje i hrvatski standardni jezik. Folklorni odjel i pjevački zbor njeguje isključivo tradicijske pjesme i plesove i to u najizvornijem obliku, bez koreografskih zahvata koji bi ih narušili u svrhu podilaženja dijelu publike. Mi se publici želimo dopasti upravo striktnim poštivanjem tradicije. Uostalom, naše geslo je: 'Šokadijo, dok ti ime traje, čuvat ćemo tvoje običaje!'«

## BRZ USPON UDRUGE

Slijedeći svoje vizije rada na duge staze, upravo Mato Zec je u zajednicu doveo ljude koji su se savršeno uklapali u njegove ideje i znatno pridonijeli kvaliteti ostvarenog i brzom usponu udruge. No, tamo gdje se najmanje očekivalo »Šokadija« je već u startu naišla na veliki problem. Dobar dio Sončana, u prvom redu intelektualna elita, ne samo da ovu udruhu nije prihvatilo kao svoju, nego su, opterećeni ružnim zbivanjima iz devedesetih, te strahovima i zabludama, gledali na nju kao na nešto neželjeno u svojoj sredini. Upornim radom i organiziranjem manifestacija temeljenih isključivo na bogatstvu sončanske baštine, negativna fama je godinama donekle suzbijena, a istodobno je razvijana i široka lepeza novih djelatnosti u »Šokadiji«. Osnovane su još i likovna, te etno-sekcija, a dolaskom *Zvonka Tadijana* na čelo »Šokadije« napravljen je novi pomak. Danas, u ovoj zajednici, aktivno rade folklorni, dramski, literarni, recitatorski, likovni, etno i dječji folklorni odjel, te tamburaški sastav i pjevački zbor. Krunska manifestacija je »Šokačko veče«, koja se tradicionalno održava u studenom, posljednje subote, prije svete Kate. Ova manifestacija tradicijskog folklornog stvaralaštva je zaživjela

## SIJEĆANJE OSNIVAČA

Jedan od osnivača »Šokadije« i njezin prvi predsjednik *Mato Zec* bio je duša i motor male ekipe, koja je uspješno apsolvirala sve izazove stvaranja nove udruge. »U 2001. godini došlo je do razilaženja razmišljanja kod dvije skupine članova tada postojećeg OKUD-a 'Ivo Lola Ribar'. Iako je ova institucija imala čak pet predstavnika na organizacijskoj Skupštini šokačkih udruga u Bačkom Bregu, tadašnje čelništvo je odbilo i pomisao na stavljanje nacionalne odrednice u naziv društva.



20. siječnja 2012.



## OSNOVANA NOVA UDRUGA: »SINERGIJA MLADIH MONOŠTORA«

## Poboljšajmo položaj mladih na selu

*Ciljna skupina ove udruge su mladi između 14 i 35 godina, a strategija se oslanja na lokalni akcijski plan za mlade Grada Sombora, s tim što je prilagođena mladima na selu*



Ljerka Alajbeg i Zvonko Tadijan

i prošle je godine održana jubilara, deseta po redu. Koncem veljače ili početkom ožujka održava se i premijera dramske predstave. Utemeljena je i likovna kolonija, a prošle godine je održana peta zaredom. Izuzetno su aktivni i »Šokadijini« ljudi od pera. Prošle godine tiskane su tri autorske knjige i jedna u suautorstvu članova »Šokadije«. Pjesme i dramski tekstovi članova literarnog odjela objavljeni su u više zbornika, a i recitatori su bili uspješni na mnogim natjecanjima. Kroz ovih deset godina rada udruge najintenzivnije aktivnosti imali su folklorni odjel i pjevački zbor. Brojni nastupi u Vojvodini i Hrvatskoj tražili su žestoko tempo rada, propusta nije smjelo biti. »Šokadija« je sudjelovala na mnogim smotrama folklora. U Sontu je »Šokadija«, pokraj svojih krunskih manifestacija, organizirala i promocije, književne i filmske večeri, te likovne i etno izložbe. Najznačajniji projekt »Šokadije«, projekt za budućnost, kupnja je stare kuće i njezino preuređenje u budući Šokački dom. Čelništvo udruge se nada da će ovaj objekt u budućnosti biti okupljalište svih kojima je »Šokadija« u srcu i duši.

Ivan Andrašić



Dodijeljena je zahvalnica prvom predsjedniku Mati Zecu

20. siječnja 2012.

Kvalitetniji kulturni sadržaji, uključujući odluku, upošljavanje mladih i slične teme još uvijek čekaju na svoje rješavanje. U gradovima se stanje popravlja, no sela i dalje zaostaju u sadržajima i mogućnostima za mlade.

Primjer za pohvalu predstavlja novoosnovana udruga »Sinergija mladih Monoštora«, čiji su je članovi predstavili krajem prosinca 2011. godine, a tom su se prigodom okupili predstavnici ostalih udruga i institucija u selu.

Prisutnima su se obratili Ivica Šimunov i Dalibor Bazina, predstavljajući plan i strategiju rada udruge, te njezine osnivače. Udruga je utemeljena krajem listopada 2011., s ciljem unapređenja položaja mladih na selu. Ciljna skupina ove udruge su mladi između 14 i 35 godina, a strategija se oslanja na lokalni akcijski plan za mlade Grada Sombora, s tim što je prilagođena mladima na selu. Istaknuto je da su seoski resursi ograničeni i da će »Sinergija mladih Monoštora«, zbog oblasti ostvarivanja ciljeva i ograničenih resursa, surađivati

sa svim ostalim udrugama radi poboljšanja kvalitete života mladih, kao i zbog što većeg odziva mladih da rade s udrugom na rješavanju njihovih zajedničkih problema. Još je istaknuto da već sada u okviru udruge funkcionira sekcija društvenih igara »Bodrog Forest Club«, koja okuplja mlade ljude ne bi li oni kvalitetnije provodili slobodno vrijeme.

Osnivači udruge su Daliborka Bazina, Dajana Mihajlović, Ivica Šimunov i Dalibor Bazina, akademski građani i mladi ljudi koji žele potaknuti mlade i poboljšati kvalitetu života na selu. U planu su različiti projekti, regionalni i prekogranični, koji će pridonijeti unapređenju položaja mladih, kao i mladih pripadnika nacionalnih zajednica i promovirati ljudska i manjinska prava.

Zdenka Mitić



## RESTAURIRAN STARI FIJAKER U BAČKOM MONOŠTORU

## Drveni ljepotan u punom sjaju

Branko Gušić iz Bačkog Monoštora ljubitelj je antikviteta i restaurator koji je zahvaljujući ovome hobiu mnogim starinama, koje bi vjerojatno bile zaboravljene ili uništene, udahnuo život.

Posljednji podvig ovog entuzijasta bila je restauracija starog fijakera koji će služiti kao eksponat u privatnoj zbirci starina. Rad

na ovome fijakeru trajao je dvadesetak dana, a u njegovu obnovu bilo je uključeno nekoliko majstora svoga zanata. Fijaker je bio star preko pedeset godina, pa je bilo nužno opraviti metalne, drvene i kožne dijelove, a Branko je bio angažiran na restauraciji kožnih – sjedala, tendi, sagova na podu, kabine, kovčega i sl., a radio je i završno farbanje ukrasnih elemenata. Interesantno je da je zadržano staro drvo od kojega su sačinjeni kotači, stranice i dr., pa ovaj fijaker doista priziva u sjećanje vremena kada je svaki dan vozio ulicama Sombora i okolnih sela.

Fotografije koje prikazuju radove na fijakeru i fijaker nakon restauracije, Branko uredno čuva, a činjenica jest da je više no lijepo imati ovakve komade očuvane, ako ne originalne, onda barem na fotografiji.

Z. Mitić





## KULTURNA BAŠTINA U GRADSKOM MUZEJU U SOMBORU

# Restauracija slika đaka minhenske škole

*Tridesetak slika umjetnika koji su pohađali Akademiju umjetnosti u Münchenu bit će restaurirano, a slike iz ove zbirke nastale su na razmeđu XIX. i XX. stoljeća, perioda kulturnog napretka Sombora*

Gradski muzej u Somboru počeo je restauraciju slika, djela slikara na razmeđu XIX. i XX. stoljeća, đaka čuvene minhenske škole slikarstva. U zbirci se nalazi 30 slika, restaurirano je prvih pet, a ostale će biti završene u naredne tri godine. Ovaj zahtjevniji posao odradio je Centralni institut za konzervaciju iz Beograda, a u restauraciji su rabljene najsuremenije konzervatorske tehnike i materijali. Projekt somborskog muzeja podupiru i Ministarstvo kulture Srbije, Pokrajinsko taj-

radene i loše urađenih prethodnih konzervacija. Većina nije imala preparaturu što znači da je ulje izravno prodiralo u pore platna i doslovce ga je spržilo. Debeli slojevi laka iz prethodnih restauracija teško su se uklanjali. Ne pretjerujem ukoliko kažem da smo uradili preko sto proba kako bismo našli odgovarajuće otopine za lak koji smo trebali ukloniti sa slika i nijedna od pet slika nije očišćena istom otopinom. Kod slike 'Žena u bijelom' Petera Kalmana mjesec je dana trajao samo proces čišćenja.



Vanja Jovanović kraj slike »Žena u bijelom«

ništvo za kulturu, Austrijski kulturni forum iz Beograda, Veleposlanstvo Savezne Republike Njemačke, Talijanski visoki institut za konzervaciju i restauraciju i Grad Sombor. U zbirici slika đaka Akademije umjetnosti u Minheni nalaze se radovi *Jožefa Malija, Oskara Glaca, Šandora Njilašija, Ernea Nađa i Petera Kalmana*.

»Naš posao počeo je u rujnu prošle godine kada su slike stigle u Centralni institut za konzervaciju. Slike su bile u lošem stanju zbog neadekvatnog čuvanja, loših podloga na kojima su

Ništa manje nije bilo zahtjevnije čišćenje okvira slika. Tu je bilo iznenađenja jer smo ispod debelih slojeva bronce nalazili pravo zlato, ispod bijele boje odsjaj srebra«, kaže konzervatorica Centralnog instituta za konzervaciju magistrica *Vanja Jovanović*. Restaurirane slike izložene su u Gradskom muzeju, a uskoro će uslijediti i konzervacija ostalih umjetničkih slika.

## ZLATNO DOBA SOMBORA

Za Sombor je rad đaka minhenske škole značajan jer potječe iz



Restauratori i predstavnici Gradske muzeja

perioda zlatnog doba Sombora. »Malo je poznato da je prije Pariza München bio umjetničko središte istočne i srednje Europe i većina značajnih slikara studirala je u Münchenu. To je period na prijelazu XIX. u XX. stoljeće i to je zlatno doba Sombora. Ovom izložbom restauriranih slika i uopće projektom njihove obnove želimo pokazati na kojoj je razini tada bila kultura u Somboru, kako bismo iz toga izvukli pravu pouku«, kaže *Zora Špoš*, kustosica u Gradskom muzeju i voditeljica projekta obnove slika. Sam projekt obnove slika počeo je zahvaljujući *Ani Tahirović*, koja je obnašala dužnost predstavnice Njemačkoga kulturnog instituta u Somboru i koja je Akademiji likovnih umjetnosti u Münchenu povodom obilježavanja 200 godina postojanja akademije priredila materijal o slikama đaka minhenske škole u somborskom muzeju. Umjetnici čiji se radovi nalaze u zbirci Gradskog muzeja nisu rođeni Somborci, ali su tijekom života i umjetničkoga rada bili vezani za ovu sredinu.

## RADOVI PETERA KALMANA

U Zavičajnoj zbirci Gradskog muzeja u Somboru čuva se 25 radova kojih je autor Peter Kalman. Ovako veliki broj slika našao se u muzeju zahvaljujući obitelji *Singer* u čijoj je fotografskoj trgovini Kalman bio uposlen kao šegrt i koja mu je omogućila slikarsku naobrazbu, s obzirom da je bio iz siromaš-

ne seljačke obitelji. Vjerojatno je Kalman često navraćao u Sombor i svojim dobrotvorima poklanjao svoje slike. Kalman je rođen u Žablju, odakle su ga poslali u Novi Sad, pa u Sombor da izučava fotografski zanat. Odatle ga je put odveo u Budimpeštu, pa u München. Živio je u Münchenu i vjerojatno je s vremena na vrijeme obilazio svoje dobrotvore koji su mu omogućili školovanje.

Ostali umjetnici bili su na različite načine vezani za Sombor, a njihovi radovi krasili su domove mnogih uglednih somborskih obitelji. Na sreću, poslije Drugog svjetskog rata umjetnine iz napuštenih domova dopremene su u muzej kao kulturna dobra. Zbog toga je somborski muzej jedini koji ima djela Petera Kalmana, umjetnika koji je na početku XX. stoljeća imao samostalnu izložbu u Berlinu, Münchenu, Düsseldorfu, Veneciji, Barceloni.

»Njegove slike su uglavnom rađene u stilu akademskog realizma – na tamnoj pozadini, slobodnim, širokim pastoznim potezima kista što je, inače, karakteristično za minhensku školu. Slike su bez mnogo detalja, ali s naglaskom na ozračje, raspoloženje i psihologiju života na selu, odakle je ponikao, vidljive su gotovo na svim njegovim slikama – 'Umorna seljanka', 'Švabica', 'Baštovanka', čak i dame koje je slikao, kao što je 'Žena u bijelom', djeluju prije umorno i iscrpljeno negoli profinjeno«, kaže kustosica Špoš.

Zlata Vasiljević

20. siječnja 2012.



## SAVO TADIĆ, UREDNIK HRVATSKE EMISIJE NA RADIO SOMBORU



Savo Tadić

Poslije dvomjesečne pauze na valovima Radio Sombora ponovno će se emitirati emisija na hrvatskom jeziku »Glas Hrvata«. Emitiranje će početi u nedjelju, pa je to prigoda da o realizaciji i koncepciji emisije porazgovaramo s njezinim urednikom Savom Tadićem.

**Emitiranje emisije na hrvatskom jeziku na valovima Radio Sombora počelo je prije dvije godine. Poslije kratke pauze nastavlja se emitiranje. Dosad je producent te emisije bilo HKD »Vladimir Nazor« iz Stanišića. Hoćete li to društvo i dalje priređivati emisiju?**

Realizator emisije i dalje će biti HKD »Vladimir Nazor« iz Stanišića. U pripremi i realizaciji sudjelovat će Ana Crnković koja će biti voditeljica, Marko Gundić, tonac i glazbeni urednik, a ja sam urednik emisije. U realizaciji priloga na terenu pomoći će nam Ivan Karan. Mi smo prošli dvomjesečnu obuku u »Hrvatskoj riječi« da bi se osposobili za pripremu radijske emisije, a prošli smo i novinarsku obuku.

**Termin emisije bio je od 17 do 18 sati. Hoće li se on mijenjati?**

Što se tiče termina početka emisije promjena nema. Emisija će počinjati s emitiranjem u 17 sati, ali će biti pola sata dulja i trajat će do 18.30. Naš plan je emisiju produljiti za još pola

## U nedjelju ponovno kreće »Glas Hrvata«

*Osim vijesti i najava događanja, emisija će imati rubrike »Govorimo hrvatski«, »Razgovor s povodom«, »Vojvodina kroz povijest i brojke« i »Prelistavamo 'Hrvatsku riječ'«*

Razgovor vodila: Zlata Vasiljević

sata i očekujemo da će od rujna »Glas Hrvata« na valovima Radio Sombora trajati dva sata.

**Radio Sombor ima regionalnu frekvenciju koja pokriva područje Apatina i Sombora što znači da emisiju na hrvatskom jeziku mogu pratiti slušatelji u velikom dijelu zapadne Bačke. Planirate li**

maju i pošalju izvješća s nekih od njih. Odazvali su se našem pozivu i već u emisiju u nedjelju ćemo najaviti neka događanja, npr. Marin bal u Lemešu.

**Da bi emisija bila slušana važna je i živa riječ s terena, bilo kroz bilježenje nekih događaja, bilo kroz autentične priče običnih ljudi.**

pripadnika drugih nacionalnih zajednica. Kada je riječ o rubrici »Govorimo Hrvatski« to će biti reemitiranje emisije koja se emitira na Hrvatskom radiju. Jedna od interesantnih rubrika bit će i »Hrvati u Vojvodini kroz povijest i brojke«, a cilj je da što bolje upoznamo sami sebe, značajne događaje i znamenite ličnosti. U svakoj emisiji bit će i rubrika »Prelistavamo 'Hrvatsku riječ'«. Glazbeni dio emisije uglavnom će biti tradicionalno tamburaški, ali će biti i suvremene hrvatske glazbe. Naši slušatelji moći će slati svoje glazbene želje koje žele čuti u emisiji.

**Termin za emitiranje emisije dobili ste u Radio Somboru, ali priprema emisije zahtijeva i opremu i ima određene troškove. Kako ste to riješili?** Financijski pokrovitelj emisije je Hrvatsko nacionalno vijeće. U tehničkom pripremanju pomogla nam je »Hrvatska riječ«. Natjecat ćemo projektima kod pokrajinskih i republičkih institucija kako bi smo osigurali dodatna sredstva.

**Emisija koja će se emitirati u nedjelju je gotova, pa evo prigode da za naše čitatelje kažete nekoliko riječi o njezinom sadržaju.**

Aktualna je priča o referendumu u Hrvatskoj o članstvu u Europskoj Uniji; imat ćemo intervju s dr. Slavenom Bačićem o aktivnostima Hrvatskoga nacionalnog vijeća. Već u prvoj emisiji nakon dvomjesečne pauze pripremili smo rubriku »Hrvati u Vojvodini kroz povijest i brojke«. I, naravno, mnogo dobre glazbe.



Uredništvo emisije »Glas Hrvata«:  
Marko Gundić, Ana Crnković i Savo Tadić

**suradnju s predstavnicima hrvatskih zajednica u središtima u kojima one djeluju?**

Svim udrugama smo poslali obavijest o našoj emisiji i pozvali ih na suradnju. Očekujemo da nas obavještavaju o događajima koje pripre-

### Pola sata dulje

Emisija će počinjati s emitiranjem u 17 sati, ali će biti pola sata dulja i trajat će do 18.30. Naš plan je emisiju produljiti za još pola sata i očekujemo da će od rujna »Glas Hrvata« na valovima Radio Sombora trajati dva sata, kaže urednik emisije Savo Tadić

**Planirate li i odlaske na teren?**

Naravno. Uvijek kada se događa nešto važno i zanimljivo mi ćemo se truditi biti tamo i to zabilježiti, bez obzira je li to Bački Monoštor, Sonta, Sombor ili neko drugo mjesto. Nekada će o nekim događajima govoriti zvaničnici, ali uvijek ćemo se truditi zabilježiti i riječi običnih ljudi.

**Koje biste stalne rubrike izdvojili?**

Osim vijesti i najava događaja imat ćemo rubriku »Govorimo hrvatski«, zatim rubriku »Razgovor s povodom« u kojoj će se osim predstavnika hrvatske zajednice čuti i riječ

# Godina dobrih rezultata i inspiracije

*Pokazalo se, ipak, da problemi u našoj udruzi nisu samo u novcu, oni se očituju više u pomanjkanju stručnih potencijala te spremnosti pojedinaca da se aktivno uključe u rad naše udruge, kazala je Kata Pelajić*

Nakon sv. mise u župnoj crkvi sv. Jakova, koja je završena pjesmom *Josipa Andrića* »Zdravo Marijo za Plavnu«, u subotu 14. siječnja, u dvorani Vatrogasnog doma u Plavni, HKUPD »Matoš« je održao godišnju skupštinu kojom je obilježena četvrta obljetnica postojanja ove udruge. Proslava četvrte obljetnice počela je glazbenim programom u kojemu su nazočni imali prigodu čuti dvije zaboravljene narodne popjeverke – »Nema slađeg grožđa od divojke« i »Imala sam zumbul plav«, koje je dr. Andrić zapisao u ovome mjestu polovicom prošloga stoljeća. Publika je bila oduševljena ovim pjesmama koje su duetu otpjevali *Tonka Šimić* i *Andrija Kovač* uz instrumentalnu pratnju.

Prije početka službenoga dijela skupštine svojom novom pjesmom publici se obratila *Tonka*

*Šimić*, sudionica »Lire naive 2011.«, a prije prelaska na dnevni red, minutom šutnje odana je počast preminulim članovima »Matoša«, te čovjeku koji je svojim zaslugama ostavio neizbrisiv trag u hrvatskoj zajednici *Duji Runje*.

Članovi predsjedništva upoznali su nazočne o radnim i financijskim rezultatima u protekloj godini te predložili program rada i financijski plan za 2012. godinu. Nabrojane su aktivnosti udruge, kojih je u prošloj godini bilo čak 77, naglašeno je održavanje veza s drugim udrugama, te napredovanje u integraciji u kulturni život lokalne, hrvatske i šire zajednice. Osobito je istaknuto da je koncem prošle godine Institut za etnologiju i folkloristiku iz Zagreba ustupio »Matošu« rukopisne zapise narodnih pjesama iz ovoga mjesta, za obnovu repertoara i

znanstveno istraživanje koje će ova udruga provoditi u suradnji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata.

## OSTVARENI REZULTATI

Tijekom skupštine predsjednica udruge *Kata Pelajić* govorila je o ostvarenim rezultatima i programu u nastupajućoj godini, sudjelovanju na natjecajima, sudjelovanju u zasebnim i zajedničkim projektima s podunavskim kulturnim udrugama, suradnji sa župnom zajednicom u Plavni, te je na koncu navela najveće uspjehe, ali i probleme udruge.

»Kod nas u pravilu svi odjeli rade prema donešenim planovima, a nastojimo biti spremni i za ad hock događanja. Naše djelovanje se odvija u okviru suradnje s relevantnim institucijama naše zajednice, prije svega sa Zavodom za kulturu



vojvođanskih Hrvata, ali ništa ne radimo bez znanja HNV-a. Sve naše aktivnosti nastojimo najaviti i zabilježiti. Prošle je godine objavljeno 100 priloga u kojima se spominje naša udruga, prije svega to su članci u 'Hrvatskoj riječi', 'Zvoniku', ponešto u 'Glasu ravnice', a jedna pjesma voditeljice literarnog odjela objavljena je u Glasniku 'SMI' u Zagrebu. U posljednje se vrijeme često pojavljujemo i u radijskim

## ŠOKICE I BUNJEVKE USPJEŠNE NA »13. ZIMSKOM SPREMANJU« U ANTINU

### Promocija tradicijskog ruha i običaja

*Da s ove strane Dunava još uvijek ima Hrvata koji drže do svoje tradicije, tradicijskog ruha i običaja dokazuje činjenica da se snaše nisu vratile kući praznih ruku*

»Zimsko spremanje«, 13. po redu, održano je 14. siječnja u Antinu. Manifestacija je utemeljena 1999. godine na inicijativu predsjednika KUD-a »Lela i Vladimir Matanović«, *Stjepana Belića* i otada se svake godine održava pred blagdan sv. Antuna Pustinjaka. Revija je to cura, snaša i momaka odjevenih isključivo u zimsko tradicijsko ruho s područja Slavonije, Baranje i zapadnog Srijema, a od prije dvije godine dobila je i međunarodni karakter sudjelovanjem natjecatelja iz Bačke – iz Bačkog Monoštora, Novog Žednika, Bača i Tavankuta.

Natjecateljskog je karaktera, a jedinstvena je i po tomu što se na njoj ne promovira samo tradicijsko ruho, nego i razni tradicijski obrti, pjesme, plesovi i tradicijska glazbala Šokadije, a natjecatelji moraju svoje ruho opisati na svom izvornom

lokalnom dijalektu. Prosudbena komisija sastavljena je od stručnjaka s područja etnologije, a ove godine bili su to: prof. *Josip Forjan*, ravnatelj Radionice i posudionice tradicijskog ruha iz Zagreba, etnologinja iz Muzeja Đakovštine *Branka Uzelac* i



Marija Vuković, Mira Milošević, Mateja Džavić i Stanka Čoban

*Antun Božić* student etnologije i kulturne antropologije iz Antina.

Da s ove strane Dunava još uvijek ima Hrvata koji drže do svoje tradicije, tradicijskog ruha i običaja dokazuje činjenica da se snaše nisu vratile kući praznih ruku. *Marija Vuković* koja je predstavljala UG »Tragovi Šokaca« iz Bača, odjevena u svečano tradicijsko zimsko ruho koje je njezina baka dobila kao vjenčani dar, a koje se nosilo u najsvečanijim prilikama, osvojila je i publiku i prosudbenu komisiju koja joj je dodijelila visoko drugo mjesto u kategoriji snaša. *Mateja Džanić*, natjecala se u kategoriji cura i ovaj je put ostala bez priznanja, no to ne umanjuje ljepotu i vrijednost ruha koje je nosila. Zimsko ruho s kraja XIX. stoljeća koje su bačke cure nosile u adventu, a koje je *Mateja* ovaj put pred-



i TV emisijama. Budući da smo uvelike integrirani u lokalnu i općinsku kulturu, za pohvalu je da je naša dječja folklorna skupina nastupala na svim školskim priredbama u Plavni, ali i na manifestacijama u općini i onima koje organiziraju hrvatske udru-



ge u Vojvodini. Najznačajniji uspjeh naših malih folklorša je plasman na Pokrajinsku smotru folkloru u Vrbasu, na kojoj je starija folklorna skupina dobila priznanje za uspješno oživljavanje tradicije. Pokazalo se, ipak, da problemi u našoj udruzi nisu samo materijalne prirode. Oni se očituju više u pomanjkanju stručnih potencijala i spremnosti pojedinaca da se aktivno uključe

u rad naše udruge. Ravnodušnost i nezainteresiranost za posvećeniji rad slika je današnjega društva, a koja se snažno reflektira u ovako malim sredinama u kakvoj mi djelujemo, te nam usporava i blokira rad. Naš najveći uspjeh u prošloj godini, pokraj 'Trećih dana A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića', u skupu kojih je održan koncert 'Impresije iz zavičaja' – iz glazbenog opusa Josipa Andrića, što ga organizira ZKVH, a u koji je uvršten i naš pjevački zbor, svakako je uspostava suradnje s Institutom za etnologiju i folkloristiku iz Zagreba i naše udruge. Djelatnici ovoga Instituta su nam jesenas pripremili i odobrili za obnovu repertoara i znanstveno istraživanje narodne popijevke iz Plavne, koje su, kao rukopisna građa J. Andrića, deponirane u ovome Institutu. I prošle smo godine obnovili dio božićnih običaja, među ostalim i žive božićne jaslice, a dobro je što u svemu tomu sudjeluju djeca, budućnost naše udruge. Treba istaknuti i da je naša udruga mnogo učinila da se uvede u školski program u Plavni predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture,

u koji je ove godine uključeno 27 učenika. Treba spomenuti i projekt 'Izrada narodnih nošnji i prateće opreme', koji smo ostvarili sredstvima Pokrajinskog tajništva za kulturu i informiranje, što se večeras, također, moglo vidjeti na postavljenoj izložbi.«

## PLANOVI

Predsjednica je govorila i o pozitivnim pomacima i planovima rada udruge. Istaknula je značaj suradnje i zajedničkog rada s hrvatskim udrugama u općini Bač, gdje u posljednje vrijeme ima određenih poteškoća.

»Nastavit ćemo djelovati u onome po čemu smo dosad bili prepoznatljivi, s tendencijom da sva područja podignemo na višu razinu. Naš je najveći problem u uspostavi redovitoga i kontinuiranog rada tamburaškog sastava i proširenja pjevačkog zbora. Prošle smo godine kupili prvu tamburu – kontru, a u sljedećoj želimo nabaviti tamburaški bas, čime ćemo olakšati rad u glazbenom području. Stanje u našoj knjižnici je mnogo bolje, knjižnični fond se povećava, ali i dalje izostaje interes za knjigom.

I ove ćemo godine aplicirati na svim natječajima za sredstva, od lokalnih do republičkih«, kaže predsjednica »Matoša«.

Nazočni su podržali sva izvješća i izrazili želju da udruga nastavi s radom, ali i da se članstvo više aktivira i pridonese boljim rezultatima. Ovim se željama pridružio i tajnik HNV-a *Željko Pakledinac* koji je predstavljao ovu instituciju na skupštini. On je naglasio da prati rad ove udruge od njezina osnutka i uočava dobre rezultate i spremnost na suradnju sa svim udrugama i institucijama, te rješavanje svih pitanja koja se tiču šavanje zajednice. Uz predstavnika HNV-a godišnjoj je skupštini nazočio i bačko-plavanski župnik vlč. *Josip Štefković*, koji od početka podupire rad i na različite načine pomaže opstojnost i djelovanje ove udruge.

Nakon završetka skupštine priređena je prodajna izložba slika nastalih na likovnim kolonijama u Plavni. Osobito radost i čast za sve »Matoševce« predstavljala je i činjenica da je ovaj događaj pratila i Radiotelevizija Vojvodine.

Zvonimir Pelajić



Marija Vuković

stavila bilo je jedno od rijetko viđenih dosad.

»Prvi puta sam na jednom ovakvom događaju i odmah ovako visoko priznanje. No, moram priznati, iako je bilo naporno ovako odjevena biti gotovo deset sati, neizmerno sam sretna i zadovoljna, a to moram zahvaliti



Marinko Francisković

u prvom redu mojim 'spremačicama' koje su me ovako lijepo spremile i, naravno, svojoj mami koja je za mene sve ovo sačuvala i priredila«, nije krila zadovoljstvo Marija. »Imala sam veliku tremu jer je trebalo predstaviti se u najljepšem svjetlu, na šokačkoj ikavici koju mi u Baču već odav-



Jozefa Skenderović

no ne 'divanimo'. Bilo je straha da će se potkrasti poneka riječ koja ne pripada toj prigodi, no sve je dobro prošlo.«

Mateja nije razočarana što je ostala bez javnog priznanja, njoj je, kako kaže, dovoljno priznanje i sudionništvo na ovakvim manifestacijama. »I pokraj svih

priznanja i nagrada koje su već dolazile u Bač za našu nošnju, još uvijek moramo poraditi na kvaliteti čuvanja i nošenja našeg ruha. Ovdje se gledalo i ocjenjivalo baš sve, od prigodno odabrane frizure i marame, pa do cipela ili pepula. Osobito moramo poraditi na našoj ikavici jer na ovakvim priredbama samo se 'divani' lokalnim dijalektom koji mi mlađi ne znamo, pa čak pojedine riječi niti ne razumijemo. Zato su tu naše udruge kroz koje možemo i moramo naučiti i znati kako hrvatski jezik, tako i našu lijepu ikavicu«, kaže Mateja.

Bunjevce su na ovoj manifestaciji predstavljali članovi HKPD-a »Matija Gubec« iz Tavankuta – *Jozefa Skenderović*, koja je za svoju nošnju dobila pohvalu, *Snežana Nović* je predstavila zimsku nošnju za cure, a momačku je nosio *Marinko Francisković*.

Stanka Čoban

## NOVI POTICAJI ZA RAD UDRUGE U PLAVNI

# Andrićevi zapisi ponovno doma

Institut iz Zagreba odobrio »Matošu« glazbenu rukopisnu građu Josipa Andrića za obnovu repertoara te u svrhu znanstvenih istraživanja

**H**KUPD »Matoš« od osnutka traga za glazbenom ostavštinom dr. Josipa Andrića koja je rasuta po raznim privatnim arhivima i društvima, ali veći dio ipak je deponiran u profesionalnim ustanovama i čeka na procjenu i predstavljanje javnosti. Takvo se jedno značajno otkriće dogodilo prošle jeseni kada je Institut za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu, na zamolbu kulturne udruge iz Plavne, pripremio i odobrio na korištenje ovom društvu Andrićeve rukopisne zapise narodnih pjesama, koje je ovaj veliki glazbeni pregalac polovicom prošlog stoljeća zapisao u ovome mjestu.

Uoči božićnih blagdana i predstojeće proslave četvrte obljetnice postojanja, Povijesno-istraživački odjel »Matoša« priredio je dobivene originalne plavanjske narodne pjesme za nadopunu i obnovu repertoara pjevačkog zbora i tamburaškog sastava ovoga društva. Kako doznajemo od voditeljice Odjela, koja je ujedno i predsjednica »Matoša«, ove će se pjesme uvježbavati i izvoditi u sklopu različitih aktivnosti udruge tijekom sljedećih nekoliko godina.

## PRIKUPLJAČKA DJELATNOST

Dr. Josip Andrić radio je većinu svojih glazbenih djela po načelima velikog muzikologa Kuhača, koji je napisao čak i upute po kojima bi se trebale komponirati narodne pjesme. Andrić je prilikom skladaanja instiktivno osjećao koje glazbene elemente iz narodne glazbe treba upotrijebiti u skladateljskom postupku kako

bi skladbe zvučale analogno narodnim pjesmama. Za to je trebao proučiti mnogo primjera narodnih pjesama iz naših različitih folklornih područja. Kada je shvatio da će to najbolje postići na originalnim zapisima narodnih pjesama odlučio ih je osobno zapisivati, a najbliže mu je područje za taj rad bila rodna Bačka i Slavonija. Dr. Vinko Žganec, koji je tada bio čelnik Instituta za narodnu umjetnost, zamolio ga je da za Institut zapisuje narodne pjesme bunjevačkih i šokačkih Hrvata u Vojvodini i Slavoniji. Andrićeva se prikupljačka i zapisivačka djelatnost odvijala u periodu od 1947. do 1957. godine. U Institutu za etnologiju i folkloristiku u Zagrebu deponirane su njegove rukopisne zbirke s notnim zapisima i tekstovima 1824 pjesama, koje su 1969. godine, u izdanju Odbora Matice hrvatske iz Slavonske Požege, objavljene u knjizi »Slavonske narodne pjesme Požeške doline«.

»Ponukani ovim saznanjem stupili smo u vezu s Institutom i dobili detaljne informacije o rukopisnim zapisima pjesama iz našeg kraja, osobito o zapisima narodnih popjevki iz Andrićeve zbirke 'Popjevke bačkih Šokaca (Hrvata)', sv.4., 1951., 1952. (IEF rkp. N 133), u kojima se nalaze i pjesme iz Plavne. Zahvaljujući dobroti i razumijevanju djelatnika Instituta za etnologiju i folkloristiku 'Matoševoj' je udruzi u najkraćem roku odobreno korištenje rukopisne građe u vlasništvu Instituta za obnovu i nadopunu repertoara, te u svrhu znanstvenih istraživanja. Tako je pred četvrtu godišnju skupštinu 'Matošev' Povijesno-istraživački odjel obogaćen novim, originalnim

zapisima narodnih pjesama iz Plavne, koje je dr. Andrić zapisao u ovom selu prije više od pola stoljeća«, kazala je ovom prigodom predsjednica »Matoša« Kata Pelajić.

## ZNANSTVENO ISTRAŽIVANJE

Iako u »Matošu« još nije započelo detaljno znanstveno istraživanje pronađenih narodnih pjesama iz Plavne, u čemu se očekuju konzultacije i suradnja sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata u Subotici, na osnovi sadržaja tekstova i funkcije pjesama, dosad je utvrđeno da se u ovoj zbirci nalaze skupine ljubavnih, ratarskih, pastirskih, svatovskih, šaljivih, pjesama u kolu, te pričalice.

Svi glazbeni zapisi transponirani su na zajednički završni ton g1 (uglavnom 2. stupnja ljestvice). Pri zapisivanju Andrić je, s harmonijskog stajališta, svaku pjesmu stavljao u njezin odgovarajući osnovni tonalit. Predznake uvijek upisuje na početku notnog sustava na isti način kako se bilježe u europskoj glazbi, a rezultat je takvog stajališta da uz ključ nalazimo i predznake za ton ili tonove kojih u napjevu uopće nema. Osobitu zanimljivost u Andrićevu preciznom meloritmikom zapisivanju čine pjesme u mješovitom, pa čak i 7/8 taktu.

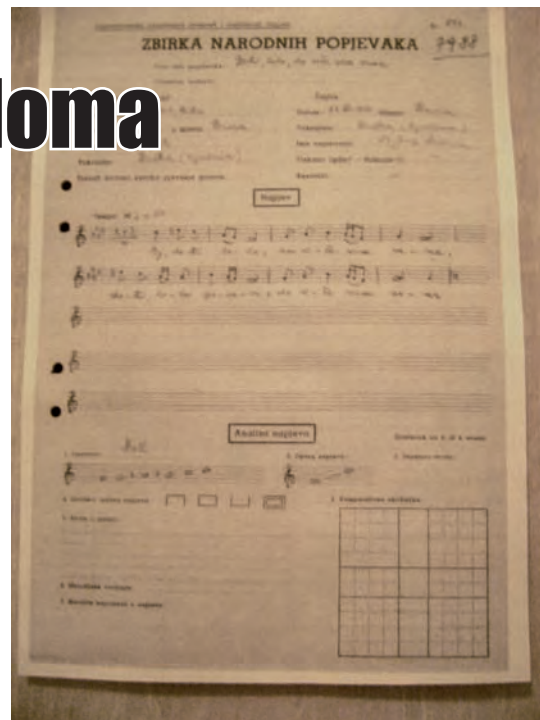
Uz svaki zapis autor donosi i lokalitet, ime kazivača, njegovo zanimanje, godinu i mjesto rođenja, te cjeloviti tekst pjesme. Pokatkad daje kratke bilješke o pjesmi, te o njezinoj

funkciji ovisno o običaju. U zbirci su uglavnom primjeri za pjevanje, a nema niti jednog primjera instrumentalne svirke.

U zbirci od 39 zapisa navedena su imena četvero kazivača kojih se stariji mještani Plavne još sjećaju. To su: Miša Pinter, rođen 1883. u Plavni, Franjo Benjik, rođen 1903. u Plavni, Kata Benjik, r. Pinter, rođena 1902. u Plavni i Manda Marjanov, r. Marjanović, rođena 1878. u Bođanima.

U vrijeme kada je Andrić obavljao etnomuzikološka istraživanja mora se istaknuti njegova velika upornost i posvećenost u želji da se naše tradicijsko glazbeno blago otme zaboravu, te široj javnosti stavi na uvid kulturna baština hrvatskog naroda. Nakon ove njegove velike misije, sve su pjesme polagano odlazile u zaborav, a prekrasna ikavica na kojoj su pjevane sve više je potiskivana i zamijenjena ekavskim govorom. Ovo je sada izgledna prigoda da se tradicija pjevanja originalnih plavanjskih pjesama, prekinuta prije pola stoljeća, opet nastavi. Tomu, među ostalim, mjesne hrvatske kulturne udruge i trebaju služiti.

Zvonimir Pelajić





## Retrospektiva Željka Kipkea u MSUV

**NOVI SAD** – Retrospektivna izložba hrvatskog umjetnika *Željka Kipkea* pod nazivom »Policijsko dvorište - Police Back Yard« otvorena je u utorak 17. siječnja u Muzeju suvremene umjetnosti Vojvodine u Novom Sadu. »Policijsko dvorište« je projekt sastavljen od četiri cjeline kroz koje se istražuje odnos između represivnih institucija i filmskog medija. Izložba stavlja naglasak i na rane autorove radove, koji govore o umjetničkim interesima – filmu, represivnim ustanovama i voajerizmu u ime države. Kustos izložbe je *Živko Grozdanić*, a izložba će biti otvorena do 29. siječnja.

## Ištvančićev »Album« u Trstu

**ZAGREB** – Dokumentarni film »Album« redatelja *Branka Ištvančića*, nastao u produkciji Factum 2011. godine, pozvan je i uvršten u službenu selekciju za nagrade u kategoriji programa dokumentarnog filma međunarodnog filmskog festivala u Trstu koji je kao glavni projekt asocijacije Alpe Adria Cinema usmjeren ponajprije na filmska ostvarenja iz srednje i istočne Europe. Ištvančićev film je na programu 24. siječnja i bit će prikazan u konkurenciji za nagradu Alpe Adria Cinema Award koja će se dodijeliti za najbolji dokumentarni film regije. »Album« je premijerno prikazan na Zagrebdox-u kada je najavljen kao »prvi hrvatski drukčiji dokumentarac o ratu«.

## Promocija CD-a svatovskih šokačkih pisama

**BAČ** – U četvrtak, 26. siječnja, UG »Urbani Šokci« iz Sombora predstaviti će CD sa starim »svatovskim šokačkim pismama«. Projekt je nastao u suradnji s hrvatskim udrugama iz Bačkog Brega, Bačkog Monoštora, Sonte, Bača, Plavne i Vajske. Promocija će se održati u Maloj dvorani Kulturnog centra u Baču, s početkom u 19 sati, a u organizaciji UG »Tragovi Šokaca« iz Bača.

## Tribina o suvremenom pjesništvu vojvođanskih Hrvata

**ZAGREB** – Tematski broj časopisa »Kolo«, posvećen suvremenom hrvatskom pjesništvu vojvođanskih Hrvata bit će predstavljen u Zagrebu, na Tribini Društva hrvatskih književnika pod nazivom »Suvremeno pjesništvo vojvođanskih Hrvata«. Predstavljanje će biti upriličeno u prostorijama DHK (Trg bana J. Jelačića 7/I, Zagreb) u idući petak, 27. siječnja, s početkom u 12 sati.

Izbor pjesničkih ostvarenja predstaviti će prof. dr. sc. *Joža Skok*, autor antologijskog izbora *Tomislav Žigmanov*, glavni urednik »Kola« mr. sc. *Ernest Fišer* i potpredsjednik Matice hrvatske *Stjepan Sučić*. Stihove će čitati dramski umjetnik *Dubravko Sidor*, a tribinu će voditi *Lada Žigo*.

## »Veliko prelo« u HKC-u »Bunjevačko kolo«

**SUBOTICA** – »Veliko prelo 2012« u organizaciji HKC-a »Bunjevačko kolo« održat će se u iduću subotu 28. siječnja u Velikoj dvorani Centra, Preradovićeve br. 4, u Subotici, s početkom u 19.30. Tijekom večeri svirat će dva tamburaška ansambla – »Biseri« i »Hajo«.

Organizatori su raspisali i natječaj za najbolju »preljsku pismu« predstojećeg prela. Napisane »preljske pisme« treba poslati na

adresu: HKC »Bunjevačko kolo«, Preradovićeve 4, ili na e-mail [bkolo@open.telekom.rs](mailto:bkolo@open.telekom.rs), s naznakom »za Veliko prelo«. Natječaj je otvoren do 25. siječnja 2012. godine.

## Veliko prelo Pučke kasine 1878.

**SUBOTICA** – Veliko prelo Pučke kasine 1878. bit će održano u subotu, 4. veljače, u dvorani restorana KTC-a u Subotici. Goste će zabavljati tamburaški ansambl »Ravnica« i »Širok šor« iz Subotice. Za večeru je predviđena tradicionalna hrana koja se služi na prelima – krumpirača, a u ponoć fanci. Piće neće biti ograničeno, kao i prijašnjih godina. Cijena ulaznice s konzumacijom je 1200 dinara. Rezervacije su moguće na brojeve telefona: 063/1823332, 064/1839657, 060/5627570, 024/566596.

## Marin bal u Lemešu

**LEMES** – HBKUD »Lemeš« organizira tradicionalni Marin bal koji će biti održan u subotu, 4. veljače, u mjesnom Domu kulture. Goste će zabavljati tamburaški sastav »Bekrije« iz Ljutova. Na meniju će biti tradicionalni lemeški juneći paprikaš, a u ponoć fanci. Bit će organizirana i bogata tombola te igre iznenađenja. Cijena ulaznice je 1200 dinara uz koje se nudi i 5 pića. Bal počinje u 19.30. Sve informacije u vezi pokladne manifestacije možete dobiti na telefone: 063/1184050 i 063/7172043.

## Gupčev bal i dodjela Povelje

**TAVANKUT** – Tradicionalni »Gupčev bal« u organizaciji HKPD-a »Matija Gubec« bit će održan u subotu, 11. veljače, u sportskoj dvorani Osnovne škole »Matija Gubec« u Donjem Tavankutu. Na svečanoj akademiji, koja počinje u 19 sati, HKPD-u »Matija Gubec« bit će uručena Povelja Republike Hrvatske, koju je ovome društvu dodijelio hrvatski predsjednik dr. *Ivo Josipović* u povodu 65 godina rada društva i 50 godina od nastanka prve slike od slame i organiziranog rada u umjetnosti u tehnici slame.

Uz reprezentativnu postavku slika u tehnici slame nastalih tijekom 50 godina, bit će upriličen i prigodni program. Gupčev bal se nastavlja nakon svečane akademije, u 20 sati. U programu će nastupiti članovi HKPD-a »Matija Gubec«, Tamburaški sastav »Bekrije« i Tamburaški sastav »Legende« iz Velike (Republika Hrvatska). Cijena ulaznice s neograničenom konzumacijom iznosi 1500 dinara. Ulaznice se mogu rezervirati na tel.: 064/2015274.

## Književno prelo Hrvatske čitaonice

**SUBOTICA** – U povodu 10. obljetnice rada, Hrvatska čitaonica Subotica priređuje Književno prelo u HKC-u »Bunjevačko kolo« u ponedjeljak, 20. veljače, s početkom u 18 sati.

Ovogodišnje Književno prelo svojim programom obilježava 10. obljetnicu djelovanja podsjećanjem na rad s djecom, mladima, pjesnicima, u nakladničkoj djelatnosti, u priređivanju Dana Balinta Vujkova. Tijekom večeri predstaviti će se i gosti koji desetak godina surađuju s Hrvatskom čitaonicom, a na poseban će način svoje desetogodišnje djelovanje obilježiti i Hrvatsko društvo za pomoć učenicima »Bela Gabrić«. Publiku će recitatori, glumci, pjevači i tamburaši povesti u medijsku avanturu: knjigom, riječju, suvremenim prezentacijama, igrama i ponekim iznenađenjem.

Glumci Male scene Hrvatske čitaonice izvest će predstavu »Tamburaški oproštaj« *Marjana Kiša*.

ODRŽAN »RAZGOVOR« U ORGANIZACIJI KATOLIČKOG INSTITUTA »IVAN ANTUNOVIĆ«

# Kako izaći iz duhovne i materijalne krize?

*Kriza je vrijeme koje može poslužiti za promišljanje o našem poslanju u svijetu, rekao je predavač mr. Mirko Štefković \**  
*Misli biskupa Ivana Antunovića aktualne su i u ova krizna vremena, naveo je mons. mr. Andrija Anišić*

Katolički institut za kulturu, povijest i duhovnost »Ivan Antunović« iz Subotice svake godine misom i »Razgovorom« obilježava obljetnicu smrti svog naslovnika. Tema ovogodišnjeg, dvadesetog po redu »Razgovora«, koji je održan prošlog četvrtka, 12. siječnja, u vjeronaučnoj dvorani župe sv. Roka u Subotici, bila je »Izlazak iz duhovne i materijalne krize«.

Nazočne je pozdravio zamjenik predsjedavajućeg Instituta mons. Marko Forgić, a uvodno predavanje održao je tajnik Subotičke biskupije mr. Mirko Štefković, koji je među osta-

samo da se traži kako zaustaviti gubitke pojedinaca ili nacionalnih ekonomija, nego da bi nam to promišljanje dalo novo promišljanje«, rekao je mr. Mirko Štefković.

## IZVOR MOTIVACIJE

Tajnik Subotičke biskupije mr. Mirko Štefković je ukazujući na moguće načine za prevladavanje krize naglasio važnost otkrivanja izvora naših motivacija.

»Potrebno nam je otkriti izvor naših motivacija – želim li ja svojim djelovanjem i aktiviranjem u zajednici biti onaj koji je iznad ili želim biti onaj koji

odnosno načini na koje sagledavamo stvari oko sebe.

»Vjerujem da je dobro stvari promatrati i s distance, i onda 'naša četiri zida' ne moraju biti samo mračna. Naprotiv, ima tu puno svjetla. U svojoj ispovjedničkoj praksi volim potaknuti vjernike da za ono dobro koje uspiju učiniti uz Božju pomoć, toliko snažno zahvaljuju da im

savjetuje puk da bude razborit i da posjeduje »živu vjeru« koja se očituje u dobrim djelima, kao i da bi svaki čovjek trebao moliti i raditi, te se vladati čudoredno i biti štedljiv.

»Uska je povezanost vjere i materijalnog napretka«, kazao je mons. mr. Andrija Anišić. »Bez vjere i moralnog djelovanja neće biti napretka, jer



lim, naglasio da je kriza uvijek vrijeme koje može poslužiti za promišljanje o vjernosti Bogu i našem poslanju u svijetu.

»Bez obzira kakve naravi bila, ona je uvijek vrijeme koje može poslužiti za svjesno promišljanje onoga što živimo, kako bismo na temelju spoznatog, našli motivaciju da i u teškim trenucima ostanemo vjerni Bogu i svome poslanju ovdje u svijetu. Kriza može i treba biti poticaj za razmišljanje o ljudskoj egzistenciji i o važnosti njegova moralnoga poslanja, kaže Papa, i to prije nego o mehanizmima koji vladaju ekonomskim životom. Ne

je ravnopravan s drugima, iz čega ću crpiti snagu, hrabrost, poniznost, strpljenje, kako bih drugoga uvažio u njegovoj cjelovitosti čak i ako je, možda, intelektualno jači ili slabiji od mene. Temelj za jednu takvu motivaciju je isključivo i samo moja okrenutost ka Bogu, gdje sebe vidim kao onoga malenog kojemu je potrebno Božje milosrđe. To je stvar koja se tiče, kako je Papa citirao Majku Terezu, vas i mene. Dakle, svaki pojedinac mora naći svoju motivaciju«, kazao je mr. Štefković.

Prema Štefkovićevim riječima, važni su i naši »apetiti«,



Katarina Čeliković, Mirko Štefković i Marko Forgić

to bude izvor za novo dobro. Da se fokusiraju na dobro. Trebamo težiti idealima, ali u toj našoj težnji budimo realni, učinimo ono što možemo kako bi bilo sretno, eventualno postavimo svoje kriterije malo niže, a kada ih prijeđemo, kada učinimo više od toga, onda ćemo i sami biti mnogo sretniji, umjesto da budemo frustrirani«, kaže Štefković.

## ANTUNOVIĆEVE MISLI

Ukazujući na pojedine misli biskupa Ivana Antunovića, mons. mr. Andrija Anišić je ustvrdio kako su one aktualne i u današnja, krizna vremena. On je podsjetio kako Antunović

je ključna riječ za ekonomsku krizu, po meni, sigurno sebičnost. Kada ljudi počnu misliti na druge, onda će biti puno manje siromašnih i puno manje bogatih, a to je dobro«, dodao je.

Sestra Eleonora Merковиć je rekla kako postojeći društveno-ekonomski odnosi uvjetuju stanje moralne i duhovne krize. »Danas roditelji nemaju vremena za djecu, jure za novcem kako bi preživjeli. Institucije koje vode društvo ne čuvaju interese općeg dobra, nego se ljudi na vrhu samo prepucavaju i ruše jedan drugog brinući samo o svojoj koristi. To također utječe i da naši vjernici nisu u crkvi, jer su i oni dio tih druš-

## Sazvati skupštinu Instituta

Na ovogodišnjem »Razgovoru« nekoliko članova Katoličkog instituta zatražilo je što skorije sazivanje izborne skupštine te udruge. Također, na skupu je izražena i potreba da se u rad Instituta uključe mlađe osobe, te da se tribine poput »Razgovora« održavaju više puta godišnje.



tveno-ekonomskih odnosa«, rekla je s. Merković.

Vlč. Lazar Novaković iz Đurđina je istaknuo kako je važno pokazati volju za promje-

nom nabolje i sitnim koracima ići naprijed. »Puno se priča o našim pravima, a malo o našim dužnostima. Dakle, mora se raditi, a ono što nas ne ubije,

kako se kaže, to će nas ojačati«, kazao je vlč. Novaković.

U okviru Dana biskupa Ivana Antunovića u nedjelju, 15. siječnja, u katedrali-bazi-

lici sv. Terezije Avilske, služena je svečana misa za biskupa Antunovića koju je predvodio mons. mr. Andrija Anišić.

D. B. P.

## DISKOGRAFSKI PRVIJENAC ALENA KOPUNOVIĆA LEGETINA

# Portret orgulja požeške katedrale

*Orguljaš najavljuje kako će CD prvom prilikom promovirati i u rodnoj Subotici*

U izdanju Croatia Records-a ovih je dana izašao glazbeni kompakt disk orguljaša Alena Kopunovića Legetina pod nazivom »Portret kraljice«. Album je, kako sam naslov sugerira, portret »kraljice instrumenata«, konkretno orgulja požeške katedrale u kojoj Kopunović Legetin radi kao »kantor«, tj. katedralni orguljaš i zborovođa. »Nove orgulje graditelja Eisenbartha u požeškoj katedrali iz 2007. godine bile su 'pokretač' ovog glazbenog projekta, u kojem nastojim prikazati velike mogućnosti tog sjajnog mehaničkog instrumenta s 3 manuala i 40 registara«, kaže za HR Alen Kopunović Legetin.

Album sadrži 13 skladbi šestorice autora – kako globalnih glazbenih veličina tako i eminentnih hrvatskih skladatelja.

»Odabir skladbi je moj, a zastupljeni su autori koji su svojim radom i djelom zadužili sve glazbenike na polju crkvene glazbe. Tu su najznačajniji hrvatski autori – Franjo Dugan, Mato Lešćan i Albe Vidaković među kojima posebno ističem Vidakovića, našeg Bunjevca, čiju sam 'Fantaziju i fugu u F-molu' snimio. Što se tiče skladatelja iz svjetske orguljaške baštine na CD-u se nalaze kompozicije velikoga i jedinog J. S. Bacha, te Mozarta, koji je orgulje i nazvao 'kraljicom instrumenata'. Tu je i Vivaldijev koncert u obradi J. G. Walthera, te najpoznatija suita francuskog orguljaša romantične škole L. Boelmanna«, objašnjava glazbenik.

Album »Portret kraljice« će u veljači biti promoviran u Zagrebačkoj katedrali, a Legetin poručuje kako predstavljanje njegova diskografskog prvijenca neće mimoći ni kraj iz kojega potječe. »CD ću promovirati i u Vojvodini, i to prvom prilikom u subotičkoj katedrali, gdje sam i počeo svirati«, poručuje.

Alen Kopunović Legetin rođen je 1974. godine u Subotici, u kojoj je stekao osnovnu i srednju glazbenu naobrazbu. Orgulje je diplomirao na Muzičkoj akademiji u Zagrebu u klasi prof. Ljerkice Očić. Usavršavao se na Sveučilištu Mozarteum u Salzburgu, a u Rimu je specijalizirao liturgijsku glazbu i orgulje. Od 1999. stalni je orguljaš i zborovođa biskupijske crkve sv. Lovre u Požegi, te pontifikalni orguljaš u Požeškoj katedrali. Predavač je u Srednjoj glazbenoj školi u Požegi (orgulje, glasovir i zbor), aktivno se bavi dirigiranjem, kao interpret i snima-



njem za potrebe HRT-a. Godine 2001. dobiva status samostalnog umjetnika. Član je žirija županijskih i državnih natjecanja iz orgulja. Dobitnik je više nagrada: 1995. osvojio je drugu nagradu na natjecanju mladih orguljaša »Franjo Dugan« u Zagrebu, 1997. ponio je rektorovu nagradu Sveučilišta u Zagrebu, a 1998. dobio je u Subotici »Antušovu« nagradu za promicanje kulture bačkih Hrvata. Alen Kopunović Legetin gotovo redovito nastupa na svim značajnijim hrvatskim festivalima (Zagrebački ljetni

festival, Večeri u sv. Donatu, Rabske večeri, Varaždinske barokne večeri, Požeške orguljaške večeri...), uz redovite nastupe u inozemstvu (Beč, Budimpešta, Rim, Beograd, Kotor, Ljubljana, Cardiff...). Tijekom dosadašnje karijere surađivao je sa Zagrebačkom filharmonijom, Simfoničarima, Varaždinskim komornim orkestrom; zborovima: I. G. Kovačić, Palma, Slovenski komorni zbor, te eminentnim vokalnim solistima.

D. B. P.

## PROJEKT ZAVODA ZA KULTURU VOJVOĐANSKIH HRVATA Izrađen kalendar manifestacija za ovu godinu

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata izradio je radni kalendar kulturnih manifestacija Hrvata u Vojvodini prema informacijama hrvatskih udruga kulture i pojedinaca. Ovaj kalendar je dostupan na internetskim stranicama Zavoda [www.zkvh.org.rs](http://www.zkvh.org.rs) i poslan je svih udrugama kulture u zajednici.

»Kalendar je pomoć svim subjektima u kulturi za bolje planiranje i usklađivanje vlastitih kulturnih aktivnosti kako ne bi došlo do preklapanja važnijih događaja. Tako će svi zainteresirani subjekti u kulturi moći sudjelovati u zajedničkim programima te postići veću vidljivost i bolje rezultate u javnosti«, kaže menadžerica kulturnih aktivnosti u ZKVH-u Katarina Čeliković.

Iz ZKVH-a poručuju kako je i dalje moguće planirati i usklađivati kulturne priredbe. Kada termin određenog događaja bude utvrđen, trebete ga javiti u Zavod putem elektroničke pošte na adresu [ured@zkvh.org.rs](mailto:ured@zkvh.org.rs), poštom ili telefonski kako bi mogli ažurirati kalendar i na vrijeme obavijestiti sve subjekte u kulturnom životu Hrvata u Vojvodini.

D. B. P.

# Jedan od najznamenitijih ljudi cjelokupne hrvatske

**Danski fizičar, nobelovac Niels Bohr ocijenio je kako je Bošković »jedan od najistaknutijih likova među filozofima prirode 18. stoljeća«, a njemački fizičar, nobelovac Werner Heisenberg da Bošković među istraživačima prirode 18. stoljeća »zaustima posebno mjesto«**

Piše: Stipe Kutleša

**S**tavovi i mišljenja velikog broja svjetskih autoriteta u znanosti i filozofiji svjedoče o važnosti *Ruđera Boškovića* za svjetsku znanost i filozofiju. Sukladno tomu, on je svakako jedan od najznamenitijih ljudi cjelokupne hrvatske povijesti.

Po čemu je to Bošković tako važan? Kao svestrani katolički svećenik, isusovac postavio je mnoge ideje koje su bile ispred svoga vremena pa nisu ni mogle biti u potpunosti shvaćene. Tek su kasnije prepoznate kao revolucionarne. Bošković je bio znanstvenik i filozof, ali i književnik, diplomat, arheolog.

## DRUGI O VELIKANU I NJEGOVOJ TEORIJI

Evo samo nekoliko izjava izrečenih o Boškoviću i njegovoj teoriji. Engleski fizikalni kemičar *Sir Harold Hartley* smatrao je da je Bošković »jedan od najvećih intelektualaca svih vremena«. Boškovićeva je teorija još za njegova života doživjela dobar prijem, posebno na sveučilištu u Edinburghu krajem 18. i početkom 19. stoljeća. Škotski filozof i znanstvenik *John Robison* njegovu je teoriju predavao na tom sveučilištu. O njoj kaže: »Usudujem se reći da, ako ikada budemo imali pravu teoriju, tada će ona nalikovati Boškovićevoj u mnogim njezinim osnovama.« Kemičar *Humphry Davy* kaže: »Pretpostavljajući da među molekulama djeluju privlačne i odbojne sile, kao što to radi Bošković, mogu se objasniti sve kemijske pojave«, dok su za *Michaela Faradaya* (1844.)

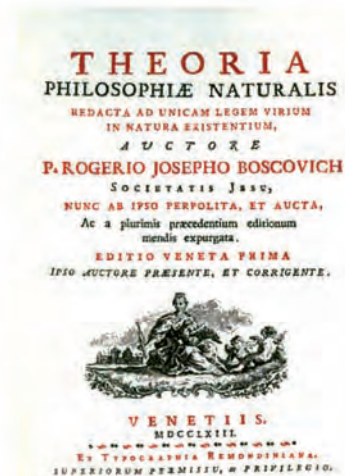
»Boškovićevi atomi, ako pravo razumijem, prava središta sila ili moći, a ne čestice tvari u kojima se nalaze moći. Čini mi se da su Boškovićevi atomi u velikoj prednosti pred uobičajenim pojmovima.« Faraday je začetnik ideje polja u fizici, a tu je ideju preuzeo od Boškovića. Škotski znanstvenici *James Clark Maxwell* i *William Thomson (Lord Kelvin)* učinili su neizmjerljivo mnogo na promicanju Boškovićevih ideja u svijetu znanosti. Maxwell je smatrao (1877.) da: »Najbolje što možemo učiniti jest da napustimo krutu jezgru i da je nadomjestimo Boškovićevim atomima«, a Kelvin je godine 1905. rekao: »Moja sadašnja pretpostavka je čisto i jednostavno bošković/ij/anstvo...Hookeovo izlaganje oblika kristala... Navierova i Poissonova teorija elastičnosti čvrstih tijela, Maxwellov i Clausiusov rad u kinetičkoj teoriji plinova i Taitov najnoviji rad o istoj stvari – sve razvoji Boškovićeve čiste i jednostavne teorije.«

Neki nisu mogli prihvatiti Boškovićeve ideje, ali su svejedno uvidjeli njihovu važnost kao npr. engleski znanstvenik *John Henry Poynting* koji je rekao o Boškovićevoj teoriji: »To je sigurno jedno od najuzvišenijih razmišljanja koje je ljudski um ikada iznio.« Ruski znanstvenik *Dmitrij Ivanovič Mendeljejev* rekao je (1870.): »Bošković zajedno s *Kopernikom* ponos je zapadnih Slavena; on se smatra utemeljiteljem modernog atomizma.« Za ruskog znanstvenika *S. R. Filonoviča* (1978.) »prvu zadovoljavajuću teoriju lumi-

niscije razvio je u 18. stoljeću hrvatski učenjak Ruđer Bošković.« Danski fizičar, nobelovac *Niels Bohr* kazao je (1958.) da je Bošković »jedan od najistaknutijih likova među filozofima prirode 18. stoljeća«, a njemački fizičar, nobelovac *Werner Heisenberg*, koji je Boškovića nazvao »hrvatski Leibniz«, rekao je da: »Među istraživačima prirode 18. stoljeća zauzima Ruđer Bošković posebno mjesto.« Za njemačkog filozofa *Ernsta Cassirera* Boškovićeva je Teorija »glavno prirodno-filozofijsko djelo epohe.« Američki nobelovac za fiziku (1988.) *Leon Lederman* kazao je da je Bošković »imao ... jednu zamisao, potpuno luđačku za osamnaesto stoljeće (a možda i za bilo koje drugo vrijeme). Materija je građena od nevidljivih i nedjeljivih atoma, rekao je... Ali čujte novu stvar: Bošković je tvrdio da te čestice nemaju veličinu, naime da su geometrijske točke... Bez dimenzija. Tvrdi, ni manje ni više, da je materija građena od čestica koje nemaju dimenziju! Mi smo, evo prije dvadesetak godina, pronašli česticu koja odgovara tom opisu. Nazvali smo je kvark.«

## OBITELJ I PODRIJETLO

Bošković je rođen u Dubrovniku u obitelji koja s očeve strane potječe iz katoličkog sela Orahova Dola, župa Ravno u Popovu polju u Hercegovini. U srpskoj se historiografiji sustavno ponavlja teza da je Bošković srpskog podrijetla jer mu je, navodno, otac bio pravoslavni seljak. O njoj se više i ne raspravlja od druge polo-



Latinsko - hrvatsko izdanje Boškovićeve Teorije prirodne  
Bošković's Theory of natural philosophy (1974)

vice 19. st. do dana današnjega: uzima se kao sveto slovo. Međutim, arhivska građa govori sasvim drugo. Prema izvješćima i popisima stanovništva biskupa (1613., 1624., 1629., 1639., 1684., 1703., 1733.), šematizmu Trebinjsko-mrkanske biskupije (1866., 1868., 1871., 1889., 1892.), austro-ugarskom popisu stanovništva (1879., 1885., 1895., 1910.), popisima stanovništva u staroj i novoj Jugoslaviji (1921., 1981., 1991.), te prema popisima upravitelja župe Ravno don *Zvonimira Vuletića* (1937., 1968.) i *Joze Zovka* (1958., 1976.) slijedi da je čitavo selo Orahov Dol bilo katoličko (1624., 1733., 1879.), a prvi pravoslavci u selu spominju se 1885. (12 pravoslava i 185 katolika). Pradjed s majčine strane bio je trgovac iz Bergama u sjevernoj Italiji koji se nastanio u Dubrovnik. Njegov sin *Baro* bio je pravi Dubrovčanin koji se istakao kao hrvatski pjesnik jer je pisao pjesme na hrvatskom jeziku. Njegova kći *Pavla* udala se za *Nikolu Boškovića* koji je došao kao mladić iz Orahova Dola u Dubrovnik. Nikola i Pavla su imali devetero djece od kojih



## ARHEOLOG

## ske povijesti



Irodne filozofije (1974) / The Latin-Croatian edition of

je najpoznatiji *Ruđe* (kako su ga zvali u kući). Dvojica braće bili su katolički svećenici, a jedna sestra časna sestra. Ostali se nisu ženili ni udavali.

Ruđer je bio osmo dijete Nikole i Pavle Bošković, rođio se 18. svibnja 1711., a kršten je 26. svibnja u katoličkoj franjevačkoj crkvi. Osnovno obrazovanje stekao je u rodnom gradu kod isusovaca, a nakon toga odlazi na studij filozofije i teologije u Rim. Postao je katolički svećenik i počeo predavati na Rimskom kolegiju gdje je ostao do 1760. godine. Jedan od naučenijih ljudi 18. st. tadašnji papa *Benedikt XIV.* povjerio mu je da 1742. godine ispita pukotine koje su se pojavile na kupoli bazilike sv. Petra u Rimu. Bošković je najprije teorijski, a onda i praktično dao rješenje i spasio kupolu od rušenja. Time je stekao ugled u Rimu i po cijeloj Italiji. Može ga se smatrati »pionirom graditeljske statike« jer se koristio statičkim proračunima ne samo za kupolu bazilike sv. Petra u Rimu, već i za stabilnost carske knjižnice i njezine kupole u Beču (1763.) i za prosudbu stabilnosti piramidalnog šiljka na kupoli milanske katedrale

(1765.). Time je rješavanjem konkretnih tehničkih problema na osnovi teorije započelo novo doba u građevinskoj statici. Od drugih hidrotehničkih radova Bošković je analizirao plovnost rukavca rijeka u talijanskim gradovima te luka.

## PUTOVANJA I ISTRAŽIVANJA

Najpoznatiji je Boškovićev hidrotehnički posao isušivanje pontinskih močvara. Isti papa ga je još nekoliko puta angažirao na različitim projektima. Mjerio je duljine lukova koji odgovaraju meridijanskim stupnjevima između Rima i Riminija. To je bilo važno da bi se mogao odrediti oblik Zemlje i da bi se izradilo preciznije zemljopisne karte koje su služile kako za trgovačke tako i za vojne svrhe. Na osnovi tih mjerenja izrađena je prva egzaktna karta Papinske države što je kasnije jako utjecalo na razvoj kartografije u Italiji.

Rješavajući jedan hidrotehnički spor između republike Luke (Lucca) i vojvodine Toskane oko poplavlivanja, Bošković je morao putovati u Beč jer je to područje bilo pod austrijskom upravom. Za uspješno i povoljno rješenje za Luku dobio je veliku nagradu i plemstvo grada Luke. U Beču je dovršio i objavio svoje najvažnije djelo »Teorija prirodne filozofije« (1758.). Putovao je po Europi: od Pariza, Londona, Carigrada, Varšave, Venecije i sl. Jednom je došao i u Dubrovnik, ali na svega dva-tri mjeseca (1747.) i nikada se više u Dubrovnik nije vratio. U Parizu i Londonu najviše se družio s francuskim i engleskim academicima, s ljudima od politike, crkvenim dostojanstvenicima, ali je pomagao i običnim malim ljudima. U Londonu je postao član Britanske akademije znanosti (Royal Society) i objavio astronomski spjev »O pomrčinama Sunca i Mjeseca« (1760.).

Postao je i dopisni član Francuske akademije znanosti, ali nikada pravi član zbog zavisti nekih tadašnjih utjecajnih francuskih akademika koji se po svom svjetonazoru nisu slagali s Boškovićem. Osim toga isusovci u Francuskoj nisu bili dobro gledani u predrevolucionarno vrijeme pred Francusku revoluciju. Bošković je međutim bio član drugih europskih akademija. Britanska akademija ga je imenovala da putuje u Carigrad i promatra prolaz Venere ispred Sunca koji se trebao dogoditi 6. lipnja 1761. i koji bi bio dobro vidljiv iz Carigrada. Iako nije stigao na vrijeme (zbog prometnih poteškoća) Bošković je ispitivao ostatke ruševina Troje. I u drugim zgodama Bošković se pozabavio nekim arheološkim problemima. Tako je 1743. u blizini Frascatija (drevni Tuscul) otkriven mozaik s mnoštvom geometrijskih motiva i druge vrste arheološke građe o čemu su *M. Giacomelli* i isusovac *Ivan Luka Zuzorić* napisali rad na osnovi podataka dobivenih od Boškovića. Radilo se o antičkoj vili iz doba careva Antonina, tj. o znamenitu Ciceronovu Tusculumu. Bošković je utvrdio da je obelisk iskopan 1750. na Marsovoj poljani u Rimu imao astronomsku svrhu. *Angelo Maria Bandini* napisao je djelo o tome i u njega je uvrstio i Boškovićovo mišljenje o obelisku kao sunčanom satu.

## GRADNJA ZVJEZDARNICE POKRAJ MILANA

U Carigradu je upoznao engleske i francuske diplomate što će mu kasnije biti od velike koristi kada bude posredovao za svoju Dubrovačku republiku. Vraćajući se iz Carigrada s engleskim veleposlanikom *Porterom* preko Bugarske, Moldavije i Poljske napisao je »Dnevnik putovanja iz Carigrada u Poljsku«. U Varšavi se upoznao i prijateljio s budućim poljskim kraljem

*Stanislavom Poniatowskim* koji će mu kasnije pomoći da se spasi Dubrovnik od ruske opsade. Po povratku u Rim ostao je tu kratko. Ponudu za profesora na katedri za matematiku na sveučilištu u Paviji sa zadovoljstvom je prihvatio. Započeo je s gradnjom zvjezdarnice u Breri pokraj Milana. Bošković je napravio nacrt, vodio gradnju, pa čak davao i svoj vlasti novac. Paralelno s tim postao je profesor astronomije i optike na sveučilištu u Milanu i obnašao je dužnost upravitelja zvjezdarnice u Breri. Kada su se pojavile teškoće oko upravljanja i vođenja zvjezdarnice u Breri Bošković je odustao od upraviteljstva i od predavanja u Milanu.

Ukinuće isusovačkog reda (1773.) Boškoviću je teško palo, ali nije prestao biti katolički svećenik iako je po sili zakona prestao biti isusovac. Razmišljao je o povratku u Dubrovnik gdje bi proveo starost i dočekao kraj života. Na nagovor prijatelja ipak se odlučio otići u Pariz, postao je francuski državljanin i dobio je mjesto ravnatelja u Francuskoj mornarici. To je radno mjesto bilo osnovano upravo za njega, što pokazuje kakav je ugled uživao u francuskim znanstvenim krugovima. Imao je visoka primanja što je izazvalo zavist nekih francuskih akademika među kojima je imao dobrih i odanih prijatelja, ali i nesklonih i neprijateljski raspoloženih, posebno među enciklopedistima kao što je poznati enciklopedist i znanstvenik *Jean Le Rond d'Alembert*. Zatražio je dopust da bi u Italiji u Bassanu objavio svoja djela, ali se nije više vratio u Francusku jer je počeo poboljšavati tako da ga je tu zatekla smrt. Umro je 13. veljače 1787. i pokopan je u crkvi Marije Podone u Milanu, ali mu se za grob ne zna. Dubrovački je senat u katedrali postavio spomen-ploču koja i danas postoji.

(nastavak u idućem broju)

PREMINULA KATA STIPIĆ (1930. – 2012.)

# Prva knjižničarka u Tavankutu

Umrila je jedna obična žena, koja je ipak bila itekako neobična. Teta Kata, kako smo je zvali svi koji smo ju poznavali. Rođena je kao najstarije dijete, na salašu u obitelji koja je izrodila petnaestero djece. Roditelji, čestiti, ali nažalost siromašni, zarađivali su kruh za cijelu mnogobrojnu djecu, radeći u nadnici na njivama bogatih, a u poslijeratnom periodu i u državnim i zadružnim poduzećima.

U obiteljima koje su imale mnogo djece, kao obitelj Stipić, najstarije žensko dijete, kad je stasalo, zapala je jedna od najtežih dužnosti – da bude odgojiteljicom svoje mlađe braće i sestara. Kata je postala glavna odgojiteljica, a umjesto da uči i igra se morala je raditi sve kućanske poslove jer su joj i otac i mati morali ići zaraditi svakodnevni kruh za cijelu obitelj.

## ORGANIZIRANJE SEOSKE KNJIŽNICE

Katu ovaj težak zadatak nije obeshrabrio već, dapače, očeličio, a takva je ostala do svoje smrti. I pored svih kućnih obveza, ona zainteresirana i željna znanja završava osnovnu školu u Tavankutu s izvrsnim uspjehom i kao takvu zapaža je mjesni učitelj *Ivan Prčić-Gospodar*, čijom će bliskom suradnicom postati. Čitala je i učila dok je ljujljala braću i sestre kao da su njezina djeca. Došao je i II. svjetski rat, ali to dijete sve ratne nedaće preživljava dostojanstveno i s puno optimizma. Čim je porasla i ona je krenula u nadnicu kako bi pridonijela svojoj mnogobrojnoj obitelji. Znanje i kulturne vrijednosti su je uvijek privlačile, te prihvaća ponudu Ivana Prčića da organizira seosku knjižnicu. Iako sa svega četiri razreda pučke škole, ova nadničarka je postala knjižničarkom u Tavankutu. Mnogo toga nije znala, ali dobila je sversrdnu pomoć i suradnicu u liku učiteljice *Ivanke Cvijin*. Ova mala seoska knjižnica postaje »normalna« knjižnica s kartotekom, evidencijom izdavanja knjiga čak i podružnicom u Ljutovu. Često nosi sama knjige djeci i odraslima u Gornji Tavankut i Ljutovo. Upoznala je svakog čitatelja i znala njihove želje pa se trudila nabaviti im tražene knjige. Vremenom su došli novi propisi i uvjet da

je za radno mjesto knjižničara potrebna završena osmogodišnja škola. Uz rad u knjižnici i brizi za mlađu braću i sestre, završila je osmogodišnju školu opet s izvrsnim uspjehom. Položila je i stručni ispit za knjižničarskog manipulanta zajedno s poznatim knjižničarskim radnicama *Emom Miković*, *Janjom Vojnić*, *Evom Bažant*, *Marom Sudarević*. Kada se pojavila u Beogradu u bunjevačkoj širokoj nošnji



pitali su je: »Koga ste vi, tetka, dopratili?«, pa su bili iznenađeni kada su čuli da je ona došla polagati stručni ispit. Upisala je i dvogodišnji tečaj za stručno obrazovanje, ali kada je došla odredba da se može vršiti služba i bez ove naobrazbe odustala je od polaganja.

## STOŽER CJELOKUPNOG KULTURNOG ŽIVOTA U TAVANKUTU

Bila je organizatorica čitanja novina, slušanja jedinoga radija u selu, igranja šaha, ping ponga i domina, sastanaka političkih organizacija, komunističke partije, AFŽ-a, odmarališta graničara. Kod nje je bila često i čekaonica za djecu koja su čekala autobus, pa nogometaši koji su se ovdje presvlačili i na kraju i dramska sekcija koju je osnovao Ivan Prčić-Gospodar. Uz sve to, ona je bila i čistačica, ložačica, dobav-

ljačica, uz napomenu da tada Tavankut još nije imao električno osvjetljenje. Sav taj trud i samoprijegoran rad je bio primijećen i od nadležnih, pa je ova seoska knjižnica nagrađena republičkim priznanjem (1954.).

Tu je bila pored dramske i folklorna sekcija u kojoj teta Kata postaje duša, pokretačica svega. Ona pere, pegla, radi koreografiju i organizira sve. Kada je Gradska knjižnica preuzela brigu o ovoj knjižnici, postalo joj je mnogo lakše na radnome mjestu. Društvo u Tavankutu preimenovano je HKUD i ono počinje rasti i razvijati se. Teta Kata sve više vremena provodi u folklornoj sekciji, ali nikada ne na uštrb i štetu njezina rada u knjižnici. Razumijevanje pretpostavljenih je bilo veliko za njezina odsustva, zbog folklorne ili dramske sekcije.

Knjižnica je bila uz školu glavni stožer cjelokupnog kulturnog života Tavankuta. Tu su bili i grupa slikara »Likovna kolonije šestorice« *Stipana Šabića*, kao i »Kolonija slamarki« koju je organizirala *Ana Crnković*. Književne večeri, gostovanja poznatih književnika, cjelokupna organizacija je na leđima neumorne i savjesne Kate Stipić.

Ova neumorna i nepokolebljiva žena bdjela je nad mnogim generacijama folkloraša, njihovim potrebama i obvezama. Bila je »spiritus movens« kulturnog života u Tavankutu. Poznavali su je svugdje i cijeniili njezino mišljenje.

Došlo je vrijeme mladih koji nisu mnogo obraćali pozornost na njezine principe i pouke. Otišla je i povukla se od svih djelatnosti u kojima je ostavila neizbrisiv trag.

Mislim da nju nitko nije vidio u građanskoj nošnji, uvijek je bila u bunjevačkoj nošnji, uvijek principijelna, nije se stidjela svoje nacionalnosti i seoskog podrijetla. I ova njezina slika bez marama je vjerojatno snimljena samo za osobnu kartu i putovnicu. Cio radni vijek je provela kao knjižničarka, a ono sve ostalo što je uradila bilo je »pride«.

Preminula je 12. siječnja, a pokopana je na groblju u Tavankutu.

Neka joj je vječna slava! Mnogi bi trebali iskazati zahvalnost i čuvati uspomenu na nju, njezin život, rad i sve što je uradila i darovala Tavankutu.





## VRIJEME, LJUDI, DOGAĐAJI

Priprema: Lazar Merković

## KRONOLOGIJA od 20. do 26. siječnja

**20. SIJEČNJA 1878.**

Održana je osnivačka skupština Književnog kružoka Subotice. Prva književna udruga osnovana je ovdje 1840. godine.

**21. SIJEČNJA 1977.**

Viši stručni suradnik Historijskog arhiva Subotica *Gašpar Ulmer* za svojih istraživanja u arhivima Beča, otkrio je rukopisnu kartu Subotice iz 1697. godine. Na zemljovidu su raspoznatljivi obrisi gradske utvrde, danas franjevačkog samostana, a izradio ga je vojni inženjer *De Spaar*, časnik vojske austrijskog princa *Eugena Savojskog*, koja je porazila Turke pod Sentom 1697.

**21. SIJEČNJA 1999.**

Mladi i daroviti *Branko Istvančić* (1967.) obranio je, na zagrebačkoj Akademiji dramskih umjetnosti, diplomski rad »Poezijski dokumentarizam Zorana Tadića«. Do danas je Istvančić izrastao u poznato ime, kao redatelj dokumentaraca, kratkih i igranih filmova i tv-serija. Navedimo samo neke: »Plašitelj kormorana« (1998.), »Željeznicu guta već daljina« (2000.), »Čelični zagrljaj« (2001.), »Teta Liza« (2002.), »Bunarman« (2003.), »Izgubljeno blago« (2005.), »Duh u močvari« (2006.), »Od zrna do slike« (2011.) i dr.

**22. SIJEČNJA 1810.**

Rođen je *Vince Zomborčević*, liječnik, gradski vijećnik i strasni bibliofil. Kao gradski fizikus (glavni liječnik) požrtvovno se borio protiv kuge i kolere, onodobnih pošasti koje su u više navrata harale ovim podnebljem. Subotičkoj Višoj gimnaziji darovao je svoju iznimno bogatu knjižnicu od oko dvije tisuće knjiga, koje su nakon II. svjetskog rata uvrštene u fondove Gradske knjižnice i

Gradskog muzeja. Umro je 24. listopada 1900. godine.

**22. SIJEČNJA 1901.**

U Szent-Ivānu (Svetom Ivanu) rođen je *Vince Đukić*, zemljoposjednik, politički i kulturni djelatnik bunjevačkog, odnosno hrvatskog življa, utemeljitelj »Antifašističke fronte Slavena« u tom dijelu Mađarske. U vrijeme Informbiroa uhićen je i osuđen za izdaju, kulaštvo i klerikalizam, a imovina mu je zaplijenjena. Robijao je u najozloglašenijim staljinističkim zatvorima Rákosijskoga poretka, a također i u vrijeme Kádárovog režima. Umro je 3. listopada 1985. godine.

**23. SIJEČNJA 1861.**

Nakon što je Vojvodina vraćena u sustav matične zemlje, Kraljevsko namjesničko vijeće izaslalo je u Suboticu *Karla Sučića*, dvorskog savjetnika i člana Septemviralnog sudbenog stola, sa zadaćom da reorganizira i nanovo uspostavi gradsku upravu. *Karlo Sučić* bio je rođen u Subotičanin, potomak ugledne hrvatske obitelji koja je kroz više naraštaja davala gradske čelnike, kapetane i svećenike.

**23. SIJEČNJA 1927.**

Na prvim i jedinim izborima za Područnu skupštinu Bačke, iz Subotice je izabrano 10 zastupnika: dr. *Adolf Klein*, *Jašo Mačković*, dr. *Vladislav Manojlović*, dr. *Antun Vidaković* (radikali), dr. *Ödön Nagy* (Mađarska stranka), *Stevan Ferković*, dr. *Mirko Ivković Ivandekić*, *Tome Matković* (Hrvatska seljačka stranka), *Miško Prčić* (Vojvođanska pučka stranka) i *Svetozar Udicki* (Demokratska stranka). Glasovalo je 11.757 birača.

**23. SIJEČNJA 1999.**

U prepunoj dvorani Hrvatskoga

glazbenog zavoda u Zagrebu, predstavljen je dvostruki nosač zvuka svećenika *Albe Vidakovića* »Duhovne skladbe«, zacijelo najznačajnijeg predstavnika reformirane suvremene crkvene glazbe u Hrvata – glazbenika, skladatelja i muzikologa, utemeljitelja »Instituta za crkvenu glazbu« zagrebačkog Katoličko bogoslovnog fakulteta, koji sada nosi njegovo ime. Rođen je u Subotici 1. listopada 1914. godine, školovao se u Rimu, a umro je u Zagrebu 18. travnja 1964. godine.

**24. SIJEČNJA 1743.**

Pravnik *Petar Josić*, službeno je izabran za bilježnika Subotičkog vojnog šanca. Posebno se istakao u nastojanjima ovdašnjega hrvatskog življa za stjecanje statusa povlaštene kraljevsko-komorske varoši Sveta Marija (Szent Mária), a kasnije za prava Slobodnoga kraljevskog grada Maria Theresiopoli.

**24. SIJEČNJA 1991.**

Dobitnici gradske »Nagrade dr. Ferenc Bodrogvari«, za ostvarenja u kulturi su: *Marko Peić* i *Grgo Bačlija*, autori »Rečnika bačkih Bunjevaca«, književnik i urednik časopisa »Uženet« *Zoltán Dévavari* i Gradska knjižnica.

**25. SIJEČNJA 1901.**

Rođen je *Pavao Bešlić*, svećenik i publicist, profesor grčkog i latinskog jezika. Nakon završenih studija službuje u Baču, Maloj Bosni i u Subotici, u župi svetog Roka i svete Terezije Avilske, te obnaša druge odgovorne dužnosti u Bačkoj apostolskoj administraturi. Autor je više molitvenika, a jedno vrijeme urednik podlistka »Kultura« u »Subotičkim novinama«.

**25. SIJEČNJA 1937.**

Banska uprava u Novom Sadu potvrdila je pravila »Hrvatske kulturne zajednice« u Subotici, čija je osnivačka skupština održana 15. kolovoza 1936. godine. Za predsjednika je izabran msgr. *Blaško Rajić*, za tajnika dr. *Mihovil Katanec*, a za članove uprave dr. *Ladislav Vlašić*, vlč. *Ivan Kujundžić*, književnik *Ive Prčić* i drugi uglednici.

**25. SIJEČNJA 2003.**

Konstituirano je Hrvatsko nacionalno vijeće, koje je izabrano na Elektorskoj skupštini 15. prosinca 2002. godine. Za predsjednika je izabran mr. sc. *Josip Ivanović*, a za tajnika *Ladislav Sukonović*.

**26. SIJEČNJA 1789.**

Zapovjednik Subotičkoga garnizona, pukovnik *Belgard*, ponovno je pozvao gradsko čelništvo Subotice da donese zabranu pušenja izvan kuće, kako bi se spriječilo izbijanje požara.

**26. SIJEČNJA 1896.**

Pokrenut tjednik »Bácskai Híradó«, kojega je uređivao *Bela Mamužić*.

**26. SIJEČNJA 1940.**

U Zagrebu je osnovano »Društvo bačkih Hrvata«, čija su pravila odobrena 17. travnja iste godine. Predsjednik je dr. *Josip Andrić*, dopredsjednik dr. *Bariša Radičev*, *Marko Čović*, prvi, a *Marin Radičev*, drugi tajnik. Blagajnici su *Josip Radičev* i *Josip Lendović*.

**26. SIJEČNJA 1968.**

Subotičkoj galeriji »Likovni susret«, koja je djelovala i kao dokumentaciona središnjica jugoslavenskih likovnih kolonija, uručena je »Vukova nagrada« za zapažene rezultate postignute u likovnoj umjetnosti.



# Miris i okusi hrvatske kuhinje

## Zagorska kuhinja

*Zagorci vole pajdašiju, popevke, življenje, kupicu vinčeka i navek nekaj za prigristi*

**H**rvat-sko zagor-je čine bajkoviti dvorci, Veliki Tabor i Trakošćan, okruženi božanskom prirodom, ponosito stoje kao čuvari slavne i burne srednjovjekovne prošlosti. Istinska romantika prepuna hedonizma, ali ono što ističe Zagorce i Zagorke je gostoljubivost.

To je zagorski stol, a na njemu mora biti *sega*, jer tak je bilo navek.

Zagorska kuhinja nije ni jednostavna ni siromašna. Vremena koja su tutnjila, Zagorec je prolazio svoju muku, svu težinu življenja, a istim tim vremenima tutnjili su i utjecaji germanski, ugarski, turski, različiti narodi, tradicije, kulture, običaji i

različite kuhinje. Sve je to na kraju obogatio Hrvatsko zagorje i dalo mu vrijednost koja će doći do izražaja.

Zagorski stol je također romantika – za dušu, za oko, a nadasve za nepce.

Ljepota okusa, mirisa i užitaka skrivena je u zemljanoj zdjeli punoj svježeg, nepatvorenog kravljeg sira preliveneog najfinijim vrhnjem i sve začinjeno crvenom mljevenom paprikom.

Isto tako, zagorski stol ne

može se zamisliti bez domaće šunke sušene prema receptima prenošenim s koljena na koljeno, bez sušene pečenke duboko uronjene u začinjenu svinjsku mast, pomiješanu s čvarcima.

Ne postoji gurman koji nije ostao opčinjen zagorskim štruklima, zagorskom juhom od krum-pira ili juhom sa zagorskim štruklima, zagorskom puricom...

A tek mlinci... To tijesto u koje su umiješane kulinarske tajne zagorskih kućanica iz davnina! A gdje su tek sušena, kuhana svinjska koljenica ili krvavice s kiselim



kupusom, sarme, pisana pečenica *Stubica*, punjena teleća prsa, punjena kokoš, kotlovina, pečenka u mrežici s heljdinom kašom i gulaši spravljeni na različite načine.

### ZAGORSKI ŠTRUKLI

#### Potrebni sastojci:

40 dag brašna / malo soli / malo limunova soka / 2 dl tople vode / 0,2 dl ulja / pola jajeta

#### Nadjev:

40 dag svježeg sira / 5 dag maslaca / 1,5 dl slatkog vrhnja ili kiselog / 2 dag krušnih mrvica / 2 jajeta / sol

#### Priprema:

Od brašna, pola jajeta, soli, malo limunova soka i vode zamijesi se tijesto da otpada od daske i ruke, te da bude mjehurasto. Stavi se na pobrašnjenu dasku i premaže uljem da se ne okori, te se pusti stajati 45 minuta. Stol se prekrije stolnjakom i pospe brašnom. Izvuče se tijesto na jednu i na drugu stranu stola. Pustiti tijesto 10 minuta da se suši, pa poškropiti mašću.

#### Nadjev:

Pomiješati sastojke za nadjev, namazati na trećinu tijesta razvučenog po duljini stola i osušenog, preklopi se preko namazanog tijesta. Onda se tanjurom izrežu 10 cm dugi komadi te se u slanoj kipućoj vodi kuhaju 5 minuta, izvade iz vode, slože u vatrostalnu zdjelu, preliju vrhnjem, pospu mrvicama i rastopljenim maslacem, pa peku u srednje vrućoj pećnici dok ne dobiju lijepu rumenu boju.





Piše i uređuje: Branka Dulić

**PISANA PEČENICA »STUBICA«***Elegantan hrvatski specijalitet koji potječe sa zagorskih plemenitaških stolova!!**Potrebni sastojci:*

2 svinjska filea oko 800 g / 150 g suhih šljiva / 4 žlice ulja /  
 30 g maslaca / 100 ml kiselog vrhnja / 200 ml slatkog vrhnja /  
 150 ml bijelog vina / 2 žlice šljivovice / sol / papar / peršin /  
 1 žlica vegete

*Priprema:*

Meso operite, obrišite po cijeloj dužini filea napravite udubinu, pa u nju slažite šljive jednu do druge. Šljivama prethodno izvadite koštice i na njihovo mjesto stavite komadić maslaca. Tako pripravljene filee posolite, popaprite i popecite na ulju, dodajte

preostale šljive narezane na sitne rezance, vegetu pa pirajte na umjerenj vatri podlijevajući vinom i vodom. Kad meso omekša, dodajte kiselo i slatko vrhnje, a pred sam kraj kuhanja ulijte šljivovicu.

Kao prilog poslužite domaće rezance ili rižu.



Pisana pečenica *Stubica* neobična je kombinacija namirnica (meso, suhe šljive, vrhnje, rakija), koja je nastala još u 16. stoljeću u plemenitaškoj kuhinji jednoga od brojnih zagorskih dvoraca.

Bez kotlovinne ne može se zamisliti ni jedan sajam, proštenje ni izlet u vinograd i klijet – meso se priprema u širokom, plitkom, metalnom *šeširu*.

Gulaš koji dolazi od mađarske riječi

*gulya*, što znači krdo, stado, goveda. Ovo jelo se rado jede u Zagorju.

Slastice su posebna priča, štrudli svake vrste, neizostavni štrukli slani i slatki, zagorska bučnica, makovnjače, orehnjače, kukuruzne zlevke... Štrukli, štrukli nadjeveno su vučeno i savijeno tijesto. Mogu biti slani, slatki, kuhani, pečeni, zatim kuhani i zapečeni, mogu se stavljati u juhe, ponuditi kao predjelo ili desert, a isto tako i kao glavno jelo ili malo samostalno jelo.


Zagorci vole pajdašiju, popevke, življenje, kupicu vinčeka i navek nekaj prigristi. Kod njih je nezaobilazna proslava Martinja, kada se do jutra uz gozbu i nezaobilaznu pečenu gusku s mlincima slavi krštenje mošta.

Malo romantike je doista tu blizu, ne treba lutati daleko... čekaju vas Hrvatsko zagorje, radišni i veseli Zagorci i Zagorke, na glasu kao dobre kućanice.

**POLIKLINIKA**  
**Badaawi**  
 Kardiologija, Ultrazvuk, Gastroskopijska, Laboratorij, Alergotest  
 Budwig protokol, Akupunktura, Biorezonanca-SCIO, Detox,  
 Ellman-Radiotalasna kirurgija, EFT, Masaža, Bahove kapi, Bioptron, Magneti i ostalo...  
 Jelene Čović 28, 24000 Subotica, 024/553-774, 024/567-495, 063/508-813  
 www.badaawi-su.com, poliklinika@badaawi-su.com  
 Kućni posjeti, prijevoz pacijenata  
**Novogodišnji popust! od 05.12. do 20. 01. 2012.**  
 PREGLED OPĆE MEDICINE - 900 din, SPECIJALISTIČKI PEDIJATRIJSKI PREGLED - 960 din  
 SPECIJALISTIČKI GINEKOLOŠKI PREG.: Osnovni (SP+UZV+ KOLP.) - 3150 din. Kompletan (SP+UZV+ KOLP.+PAPA+VS) - 4410 din  
*Poliklinika za vašu obitelj*

**20 godina sa vama**



	KULTIVIRAN NASAD VINOVE LOZE	KRAĆI PUT ZA OSTVA- RENJE ČEGA	GLUMICA SAVINA	NEKAD SLAVNI DETEKTIV IZ CHICA- GA, ELIOT	OLEG VIDOV	INDIJSKI LEŽAC NA CAVLIMA	VARIJANTE	GRAD U KOLUMBIJI	IGOR CVI- TANOVIĆ	MJESTO U BOKI KO- TORSKOJ	REDAK KUR'ANU (AJET)	NASLOVNI REFREN PRVOG HITA GRUPE ET	PJEVAČICA IZ ZADRA
UVODITI PLINSKE INSTALA- CIJE													
CIJEV OD LIJEVANE KOVINE													
NOGOME- TAŠ SHARBINI					BLATO, GLIB ROCKER REED				SESTRA ODMILA, SEJA PTICA PALČIĆ				
NIKAL			MALA SLIKA OPERNI NAPJEV								JANA NOVOTNA TEREN, ZEMLJIŠTE		
ŠTO ČEŠI (ČA)				GLUMAC LEVY ALAVANJA S TV				MANEKEN- KA KODZO- MAN S IBRIKOM U RUCI					
GRAD U ŠVICAR- SKOJ						VRSTA HRASTA ŽENSKO IME (DALIJA)				"LONDON DIGITAL RE- CORDING" BIVŠI VAT- RENI ŠIMIĆ			
MJESTO U ISTRI (ŽMIRENJE bez RED)					ČEKALA RUSKO PRI- JESTOLJE, ANA ORGULJICE								
NAJAVLJI- VANJE							BIT ČE ... BIT ČE PICA EDGAR ... POE				ARSEN DEDIĆ KROVNI ŽLIJEB		
TV NOVI- NARKA SVETL				POLET, ZANOS PISALICA ZA ŠKOLSKU PLOČU					KENIJSKI EX TRKAČ, HENRY ČOVJEK IZ TRAKIJE				
"VOJNI EKSPEDIT"			SIMBOL VENECIJE OBOJICA										
NAŠ NO- GOMETAS								GRAD U FRANCUS- KOJ SLUŽNICA (LAT.)					
IZUMITELJ DINAMITA, ALFRED						UZVIK NESTRP- LJENJA UŠATO				GRČKO SLOVO SPJEV			
OD TOGA VREMENA, OTADA					UNUK ILI UNUKA ŠVEDSKA MARKA AUTA							KUKOČEVI INICIJALI	
GINO PAOLI			INSTRUK- TOR PO- KEMONA NEUGODAN OSJEĆAJ				DJELIĆ TEKUĆINE "RECEIVER INPUT REGISTER"				STEVE OVETT MOČVARNA BILJKA		
ČOVJEK U ROPSVU, SUŽANJ				POK. TV PRODU- CENT SPELLING DO, RE, ...						ŠIVENI SPOJ RUTENIJ			
OPLEMENI- TI AROMOM													
NAŠ RU- KOMETAS													

RJEŠENJE KRIŽALJKE:  
rono, ve, krljati lav, igor gal, rouen, nobel, ama, kši, otad, unuče, tk, gp, ash, kap, so, rob, aaron, šav, aromatižirati, dalibor anušić.

## OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

## IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova  
»Hrvatska riječ«, Trg cara Jovana Nenada 15/II,  
24000 Subotica

## UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić (predsjednica)  
Bruno Anušić, Ljiljana Dulić  
Ivan Gregurić, Dražen Prčić,  
Zvonko Sarić, Josip Stantić,  
Thomas Šujić, Tomislav Žigmanov

## DIREKTOR

Ivan Karan  
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

## ODGOVORNA UREDNICA:

mr. sc. Jasminka Dulić

## POMOĆNIK I ZAMJENIK ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

## REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković (kultura i urednik Kužiša)  
Dušica Dulić (novinarka)  
Slavica Mamužić (novinarka)  
Dražen Prčić (sport i zabava)  
Željka Vukov (društvo i urednica Hrčka)

## ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović

## TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)  
Jelena Ademi (tehnički prijelom)

## FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

## LEKTOR:

Vladan Čutura

## REDAKTOR I UREDNIK WEB IZDANJA:

Zvonimir Perušić

## ADMINISTRACIJA:

Zdenka Sudarević  
Ljubica Vujković-Lamić  
Josip Horvat

TELEFON: ++381 24/55-33-55  
++381 24/55-15-78  
++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: »Rotografika«  
doo Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila  
Agencije za privredne registre Republike Srbije  
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизacija  
у публикацији Библиотека  
Матице српске, Нови Сад  
32+659.3(497.113=163.42)



## PRIČA O FOTOGRAFIJI

Piše: Dražen Prčić

## Prva pokrajinska filatelistička izložba



Današnja priča o fotografiji podsjetit će na Prvu pokrajinsku filatelističku izložbu, upriličenu u Subotici 12. prosinca 1959. godine u Gradskoj knjižnici. Povod održavanja ove, za filatelistički svijet na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine iznimno važne manifestacije, bilo je obilježavanje 180 godina postojanja pošte u Subotici (prema podacima *Gašpara Ulmera* – prvi spomen 1779. godine). Zahvaljujući svesrdnoj pomoći *Ljudevita Vujkovića Lamića* iz čijeg je arhiva i ova fotografija, slijedi mala priča o događaju koji je subotičku filateliju u tom trenutku stavio u središte interesa cjelokupne filatelističke javnosti.

Na fotografiji koja je snimljena tijekom svečanog otvorenja izložbe u Gradskoj knjižnici, među ostalima se nalaze: *Karolj Đetvaji*, *Ljudevit Vujković Lamić Moco* (otac), *Geza Tikvicki*, *Klara Lendvai* i drugi sudionici.

## ZNAČAJ IZLOŽBE

Prema riječima našeg sugovornika i stručnog konzultanta ove priče, nakon svake filatelističke izložbe povećavao se interes

za ovu kolekcionarsku aktivnost, što se odražavalo i na ekspanziju u članstvu udruženja. Upravo u godinama kada se održala spomenuta pokrajinska izložba i nakon nje (60-ih i 70-ih godina prošlog stoljeća) Društvo filatelista Subotice je brojalo najviše članova, njih oko 350, što je i najveći registriran broj. Prema podacima iz prigodnog kataloga koji je bio tiskan specijalno za ovu prigodu, na izložbi je bio izložen 81 izložak uz sudjelovanje izlagača iz nekoliko gradova i mjesta s teritorija Vojvodine (Subotica, Novi Sad, Sombor, Kikinda, Senta, Bačka Topola, Doroslovo i dr.) uz izlagače iz Beograda, među kojima je bila i Amerikanka *Mercedes A. Bucher* iz veleposlanstva SAD-a u Beogradu. Izlagači su javnosti prikazali dio svojih filatelističkih zbirki koje su tematski bile zastupljene markicama iz nekoliko vremenskih razdoblja, vrlo značajnih u kolekcionarskim krugovima, poput: Slobodna zona Trsta, Jugoslavija (1945.-1959.), Jugoslavija (1921.-1941.), Kneževina Srbija 1866.-1880., Predfilatelistička pisma (1840.), Porto marke i dr. Značaju ove izložbe pridono-

nio je i sastav Izložbenog odbora koji su činili: dr. *Ivan Ribar*, predsjednik saveza filatelista Jugoslavije, *Geza Tikvicki*, predsjednik Izvršnog vijeća APV i dr. *Ivan Melvinger*, tajnik APV, a veliku potporu organiziranju dala je *Klara Lendvai*, ravnateljica državne tiskare Jugoslavenskih željeznica.

## DRUŠTVO FILATELISTA SUBOTICE

Spomen ove značajne izložbe, koja je tada subotičke filateliste proslavila diljem tadašnje zajedničke države, prilika je i za malo povijesno podsjećanje na vrijeme osnivanja Društva filatelista u ovom gradu. Društvo je osnovano 8. studenoga 1920. godine. Na početku

rada je brojalo petnaest članova, a za prvoga predsjednika je izabran odvjetnik *Aleksandar Magarašević*. Privačanjem statuta, ovo je društvo otpočelo s radom 9. travnja 1921. godine. Naravno, razvoj je suvremenih komunikacijskih tehnologija izravno utjecao na klasični poštanski sustav, a samim tim i na daljnje razvijanje interesa za filateliju. Nakon uzleta u šezdesetim godinama prošlog stoljeća, u godinama koje su slijedile bilježen je stalni pad članova Društva filatelista Subotice, da bi koncem osamdesetih godina bilo svega stotinjak članova. Danas, nažalost, ovo društvo više ne radi, a preostali članovi, njih 10 do 15, sada su članovi Društva kolekcionara Subotice u čijem sastavu i dalje djeluju i pojavljuju se na svim redovitim izložbama koje ono organizira.

## FILATELIJA U SRBIJI

Izdavanjem poštanske marke s likom kneza *Mihajla III. Obrenovića* (narančasta boja, tiskana u 12.000 primjeraka), 13. srpnja 1866. godine započnje razvoj filatelije u Srbiji. No, postoji i tzv. predfilatelističko razdoblje (1840.-1866.), tijekom kojega se pojavljuje poštanski žig, koji je također dio filatelističkog interesa. Prva marka Srbije, nakon odcjepljenja Crne Gore, izašla je 30. lipnja 2006. godine s motivom zastave i grba Srbije u nominalnoj vrijednosti od 16,50 dinara.



OČNA KUĆA

optika i ordinacija  
na jednom mjestu

551-045

Subotica

Maksima Gorkog 20

KOD GLAVNE POŠTE



NAKON SMIJEHA IDU ZAGRLJAJI

# Sutra je Međunarodni dan zagrljaja



**V**eć punih tjedan dana traje škola i kako sada stvari stoje bit će je još barem pet mjeseci. Stoga, nema nam druge nego prihvatiti tu činjenicu i pokušati pronaći recept kako što bezbolnije, veselije i lakše proći i ovo drugo polugodište. Ne moram naglašavati da želimo i što bolje ocjene; netko bi dodao - sa što manje truda, ali ja to neću komentirati.

Dakle, konstatirali smo da ne možemo izbjeći školu, ali je svakako možemo učiniti interesatnijom. Prošlog tjedna smo pričali o smijehu i njegovoj djelotvornosti, a danas nastavljamo u istom stilu i govorimo o zagrljajima. Naime, sutra će u cijelom svijetu - a mi želimo biti suvremeni i pratiti svjetske trendove - biti obilježen 21. siječnja - Međunarodni dan zagrljaja, koji je 1982. proglasio američki svećenik Kevin Zaborney.

## ZAGRLJAJI!

Kako moćno! Kako jednostavno! Kako snažno!

Zagrljaji bi trebali biti naša svakodnevnica. Postoje još od najranije dobi. To je znak privrženosti, zaštite, utjehe i ljubavi. Postoje razne vrste zagrljaja. Ovisi tko se grli i kojim povodom. Majka grli dijete, djevojka momka, muž ženu, prijatelj prijatelja... Ovisno o situaciji zagrljaj se prilagođava.

Čitala sam razne podjele zagrljaja. Ima ih vrlo neobičnih. Čula sam za medvjedi zagrljaj, zagrljaj s tapkanjem po leđima, jednoruki zagrljaj, besprsi zagrljaj, zagrljaj »Okol srca« i mnoge druge. Bilo kako bilo,



Čudno je što sve zagrljaj može učiniti, zagrljaj te može raspoložiti, može reći koliko nekoga voliš i koliko si tužan kada ga na put pratiš. Zagrljaj znači dobrodošlicu i radost što nekoga vidiš ili pitanje: »Gdje si bio?« Zagrljaj može ublažiti dječju tugu i poslije kiše donijetiugu. Nema sumnje u snagu zagrljaja, bez njega nema postojanja. Zagrljaj oduševljava, grije i prenosi poruke, zato nam je Bog i stvorio ruke. Zagrljaji su pravi užitak mamama i tatama, slatki su braći i sestrama; a najdražim rođacima - bit će, draži su no vrtno cvijeće. Ne bojte se da će ih ponestati, što više dajete, to više primete. Stoga, pruži ruke i znaj, već danas nekom treba zagrljaj!

**s neta, nepoznati autor**

zagrljaji su nam potrebni. Pročitala sam, mada sam i sama znala, kako je grljenje zdravo. Na to ukazuje i psihologinja Virginija Satir koja kaže da je čovjeku potrebno četiri zagrljaja dnevno kako bi preživio. Osmam zagrljaja dnevno nam treba da bismo se održali, a 12 na dan kako bismo napredovali.

Grljenje pomaže imunitetu, liječi depresiju, smanjuje stres i potiče san. Zar to nisu dovoljni poticaji da se grlimo? Grljenje daje snagu, pomlađuje i nema štetnih nuspojava. No, dobrim značajkama ovdje nije kraj... Grljenje je potpuno prirodno - organsko je i ne zagađuje okoliš, dakle, ekološko je, što je veoma bitno. Ono je bez pesticida, bez konzervansa, bez umjetnih dodataka. Pokraj svega pomenutog treba naglasiti kako grljenje ne goji, otporno je na inflaciju, nije mu potrebno plaćati mjesečni najam i bez poreza je na dodanu vrijednost. Ovdje se značajno povećava ton glazbe i dobiva na dinamici (kao u onim reklamama gdje kupujete iz fotelje)...



20. siječnja 2012.



## KNJIŽNICA, MUZEJ I ART KINO

## Radionice i igraonice tijekom raspusta

**K**oncem raspusta, točnije od srijede 11. do petka 13. siječnja, subotički osnovci su mogli posjetiti organizirane besplatne igraonice - radionice u Gradskoj knjižnici, Gradskom muzeju i Art kinu. Teme su bile različite, pristupi također, a užitak jedinstven.

Donosimo vam nekoliko fotografija s radionice u knjižnici gdje su djeca izrađivala origami cvjetnu loptu.



**I TO NIJE SVE:** grljenje 100 posto koristi zdravlju. Ono je idealan dar, podesan u svakoj prigodi, raduje nas kada ga dajemo i primamo, pokazuje da nam je stalo i, dakako, uvijek se može vratiti!

O zagrljaju je mnogo riječi izgovoreno. Pjesnici su o njemu pisali, tekstopisci popularne glazbe, proučavali ga razni znanstvenici i psiholozi, objašnjavali njegov učinak na psihi i zdravlje. Ma što se o zagrljaju govorilo, svatko od nas zna što njemu zagrljaj znači i bez ijedne izgovorene riječi.

Zagrljaj je prekrasan dar - jedna veličina odgovara svima.  
Zagrljaj je kao bumerang, odmah ga dobijete nazad.  
Zagrljaj je ponekad sve što nam treba.

Zagrljaj je bliskost, zagrljaj je toplina, zagrljaj je utjeha u boli, zagrljaj je radost života.

Zato, nasmiješite se, zagrlite dragu osobu i zahvalite Bogu što ju imate. Zahvalite što možete grliti i biti grljeni. Zagrlite prijatelje,

zagrlite u mislima cijeli svijet...



20. siječnja 2012.



## KALENDAR ZA NAREDNI TJEDAN

- 21. siječnja - Svjetski dan zagrljaja
- 25. siječnja - Svjetski dan borbe protiv lepre (gube) - UN
- 26. siječnja - Međunarodni dan carine



**PETAK**  
**20.1.2012.**


06:10 Najava programa  
 06:12 Trenutak spoznaje  
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska  
 07:05 Vijesti  
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska  
 07:35 Vijesti  
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska  
 08:55 Ludi od ljubavi 2, serija  
 09:53 Vijesti iz kulture  
 10:00 Vijesti  
 10:10 Umjetnost prostora: Vrtlari i vladari, dokumentarna serija  
 10:35 Umjetnost prostora: Kad zgradama rastu krila: Arhitekti oponašaju prirodu, dokumentarna serija  
 11:10 Sve će biti dobro, serija  
 12:00 Dnevnik  
 12:30 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela  
 13:17 Dr. Oz, talk show  
 14:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik  
 14:10 Drugo mišljenje  
 14:40 Razarajući afion, (R)  
 15:10 Ponos Ratkajevih, serija  
 16:00 Alisa, slušaj svoje srce  
 16:50 Hrvatska uživo  
 17:00 Vijesti  
 18:05 Iza ekrana  
 18:35 Putem europskih fondova  
 18:50 Odmori se, zaslužio si 3 - TV serija  
 19:30 Dnevnik  
 20:02 Odabrao Đelo H.: Rekonstrukcija tiranosaure, dokumentarni film  
 20:55 Ciklus hrvatske kinoteke: Stela  
 22:40 Dnevnik 3  
 23:05 Vijesti iz kulture  
 23:15 Na rubu znanosti: David Icke - pozadina zbivanja, 2.dio  
 00:10 Filmski maraton: Bilješke o jednom skandalu, britanski film  
 01:45 Filmski maraton: Tri boje: Bijelo, francusko-poljsko-švicarski film  
 03:15 Skica za portret  
 03:25 Dr. Oz, talk show  
 04:05 Na rubu znanosti: David Icke - pozadina zbivanja, 2.dio  
 05:00 Ludi od ljubavi 2, serija  
**HRT 2**  
 06:10 Najava programa  
 06:15 Kad zavolim, vrijeme

stane - telenovela  
 07:00 Trolovi, crtana serija (R)  
 07:25 Teletubbies, animirana serija  
 07:50 Mala TV:  
 --- TV vrtić: Povečalo  
 --- Gazoon, crtani film  
 --- Tajni dnevnik patke  
 Matilde: Klapa  
 08:20 Amika, serija  
 08:35 Amika, serija  
 08:50 Školski sat: Karte na zemlji, karte na nebu  
 09:35 Pseća ophodnja, serija  
 10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora  
 11:25 Kitzbühel: Svjetski skijaški kup (M) - super (G), prijenos  
 12:50 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora  
 13:30 Misty, američki film (R)  
 15:05 Mala TV:  
 15:35 Crtani film  
 15:40 Školski sat: Karte na zemlji, karte na nebu  
 16:25 Degrassi Novi naraštaj 1, serija za mlade  
 16:50 Obična klinka, serija  
 17:15 Briljanteen  
 18:00 Regionalni dnevnik  
 18:20 Županijska panorama  
 18:30 Glee 2, serija za mlade  
 19:15 Simpsoni 19, crtana serija  
 19:40 Vršac: Rukometno EP: Hrvatska - Norveška, emisija  
 20:00 Vršac: Rukometno EP: Hrvatska - Norveška, prijenos  
 21:50 Vršac: Rukometno EP: Hrvatska - Norveška, emisija  
 22:10 Rambo 4, američki film  
 23:55 Umorstva u Midsomeru 13, serija  
 01:25 Zločini bez sankcija  
 02:10 Retrovizor: Dva i pol muškarca 6, serija (R)  
 02:35 Retrovizor: Lovci na natprirodno 4, serija  
 03:20 Vrijeme je za jazz: Ratko Vojtek  
 04:05 Noćni glazbeni program  
**nova**  
 06:10 Oluja u raju, serija R  
 06:55 Shaggy i Scooby Doo  
 07:20 Beba Felix, crtana serija  
 07:55 TV izlog  
 08:10 Nate Berkus Show  
 09:10 TV izlog  
 09:25 Kad lišće pada, serija R  
 10:25 Ljubav i kazna, serija R  
 11:25 Inspektor Rex, serija R  
 12:25 IN magazin R  
 13:10 Izgubljena čast, serija R  
 14:10 Oluja u raju, serija  
 16:00 Inspektor Rex, serija  
 17:00 Vijesti Nove TV  
 17:25 IN magazin  
 18:05 Kad lišće pada, serija

19:15 Dnevnik Nove TV  
 20:05 Izgubljena čast, serija  
 22:00 Ghost Rider, igrani film  
 23:55 Hellboy, igrani film  
 02:05 Urota, igrani film R  
 04:15 Ezo TV, tarot show  
 05:45 Nate Berkus Show R  
 06:30 IN magazin R  
 07:05 Kraj programa



06:50 RTL Danas, informativna emisija (R)  
 07:25 Imperatriz, telenovela (dvije epizode) (R)  
 08:20 Dragon Ball Z, animirani film (R)  
 08:45 PopPixie, crtani film  
 09:00 Ekkluziv Tabloid, magazin (R)  
 09:40 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode) (R)  
 11:35 Večera za 5, lifestyle emisija (R)  
 12:25 Imperatriz, telenovela (dvije epizode)  
 14:10 Krv nije voda, serija (R)  
 15:05 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode)  
 16:55 RTL 5 do 5  
 17:05 Večera za 5, lifestyle emisija  
 18:00 Ekkluziv Tabloid, magazin  
 18:30 RTL Danas  
 19:05 Krv nije voda, serija  
 20:00 Posrednik, igrani film, akcijski  
 21:40 Rambo, igrani film, akcijski  
 23:15 Specijalni izveštaj, film, znanstveno-fantastični  
 01:40 Astro show, emisija uživo  
 02:40 RTL Danas, (R)  
 03:15 Opsadno stanje, igrani film, akcijski (R)

**SUBOTA**  
**21.1.2012.**


05:55 Najava programa  
 06:00 Drugo mišljenje  
 06:45 Iza ekrana  
 07:15 Razarajući afion, (R)  
 07:45 Hrvatska kronika BiH  
 08:00 Kinoteka - ciklus klasičnog vesterna: Taza, Cochiseov sin, američki film  
 09:15 Mara Matočec - prva hrvatska političarka, dokumentarni film  
 09:45 Skica za portret  
 09:55 Vijesti iz kulture  
 10:00 Vijesti  
 10:11 Kućni ljubimci  
 10:45 Azijske razglednice: Uzduž Rajastana, dokumentarna serija

11:15 Normalan život, emisija  
 12:00 Dnevnik  
 12:30 Veterani mira, emisija  
 13:15 Duhovni izazovi, međureligijski magazin  
 13:45 Prizma  
 14:30 manjinski Mozaik  
 14:45 Jelovnici izgubljenog vremena  
 15:05 Eko zona  
 15:30 Ekspedicija tigar, dokumentarna serija  
 16:25 Euromagazin: Poljska - život bez granice  
 17:00 Vijesti  
 17:20 Reporter  
 18:20 Potrošački kod  
 18:50 Globalno sijelo  
 19:20 Loto 7/39  
 19:30 Dnevnik  
 20:01 Emisija uoči referenduma o ulasku u EU  
 20:45 Zvijezde pjevaju (3.)  
 22:30 Dnevnik 3  
 22:50 Vijesti iz kulture  
 22:55 Večernja premijera: Kule u zraku, švedski film  
 01:25 Novi jednoruki mačevalac, hongkonški film  
 03:00 Skica za portret  
 03:45 Reporter  
 04:45 Euromagazin: Poljska - život bez granice (R)  
 05:15 Potrošački kod  
 05:45 Eko zona



07:00 Panorame turističkih središta Hrvatske  
 07:50 Najava programa  
 07:55 Opera box  
 08:25 Patak Frka, (R)  
 08:50 Djevojčica iz budućnosti 2, crtana serija  
 09:15 Mala Tv (R)  
 09:20 Baltazar: Veseli most (R)  
 09:30 Danica i polarni medo (R)  
 09:35 Čarobna ploča: II razred, 4.epizoda  
 09:45 Trolovi, crtana serija  
 10:10 Risto Reper, finski film  
 11:25 Kitzbühel: Svjetski skijaški kup - spust (M), prijenos  
 12:50 Faka poput Mikea 2: Hakl, američko-kanadski film  
 14:25 KS Automagazin  
 15:25 Mijenjam svijet  
 15:55 4 zida  
 16:25 Magazin UEFA EURO 2012.  
 16:55 Košarka, ABA liga: Cedevisa - Crvena zvezda, prijenos  
 18:45 Kitzbühel: Svjetski skijaški kup - spust (M), snimka  
 19:05 Simpsoni 19, crtana serija  
 19:30 Glazba, glazba...

evergreen  
 20:20 Eindhoven: EP u vaterpolu: Njemačka - Hrvatska, prijenos  
 21:45 Operacija Valkira, američki film  
 23:45 Ljubavnice 2, serija  
 00:30 Fringe - na rubu 1, serija  
 01:25 Orest Shourgot svira na violini King - koncert u Palači HAZU  
 02:40 Noćni glazbeni program



07:00 TV Izlog  
 07:15 I tako to..., serija  
 07:45 Jahač osvetnik, film  
 09:00 Beba Felix, crtana serija R  
 09:25 Gormiti, crtana serija R  
 9:50 Winx, crtana serija  
 10:15 Hulk protiv Wolverine, crtani film  
 11:00 Smallville, serija  
 12:00 Frikovi, serija  
 13:00 Legenda o vitezu, film  
 15:15 Nuklearna opasnost, igrani film  
 17:00 Vijesti Nove TV  
 17:10 Provjereno, R  
 18:10 Nad lipom 35, show R  
 19:15 Dnevnik Nove TV  
 20:05 Smrtonosna zona 2, film  
 21:45 Iznad zakona, film  
 23:30 Ghost Rider, film R  
 01:25 Hellboy, igrani film  
 03:30 Ezo TV, tarot show  
 05:00 Dnevnik Nove TV R  
 05:50 Kraj programa



05:25 RTL Danas, (R)  
 06:00 Imperatriz, (R)  
 06:50 X-Men, animirani film  
 07:15 PopPixie, animirani film (dvije epizode) (R)  
 07:50 Učilica, kviz za djecu  
 08:25 Ruža vjetrova, dramska serija (dvije epizode) (R)  
 10:15 Ekpa iz snova, igrani film, komedija  
 12:20 Otkvačeni detektivi, igrani film, komedija  
 14:10 Baš kao ona, igrani film, komedija  
 16:25 Dozvola za Fockere, igrani film, komedija  
 18:30 RTL Danas  
 19:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija  
 20:00 Traži se bodyguard, igrani film, komedija  
 21:45 Momačka zabava 2, igrani film, komedija  
 23:40 Najbolji prijatelji, film, romantična komedija  
 01:30 Astro show, emisija uživo  
 02:30 RTL Danas, (R)  
 03:05 Otkvačeni detektivi, film, komedija (R)



**NEDJELJA**  
**22.1.2012.**


06:10 Najava programa  
 06:15 Duhovni izazovi, međureligijski magazin  
 07:00 Normalan život, emisija  
 07:40 Globalno sijelo  
 08:10 Zlatna kinoteka - Ciklus Douglasa Sirka: Zapisano na vjetru, američki film  
 09:50 Vijesti iz kulture  
 10:00 Vijesti  
 10:10 ni DA ni NE: Računalne igre  
 11:00 Poirot 2, serija  
 12:00 Dnevnik  
 12:30 Plodovi zemlje  
 13:25 Rijeka: More  
 14:00 Nedjeljom u dva  
 15:05 Luckasti profesor 2: Obitelj Klump, američki film  
 17:00 Vijesti  
 17:15 Mir i dobro  
 17:45 Vrtlarica  
 18:15 Ljepom našom: Garešnica  
 19:20 Loto 6/45  
 19:30 Dnevnik  
 20:01 Referendum o ulasku u EU  
 22:30 Loza, dramska serija  
 23:25 Dnevnik 3  
 23:55 Nedjeljom u dva  
 00:55 Poirot 2, serija  
 01:50 Reprizni program (R)  
 03:20 Vrtlarica  
 03:45 Ljepom našom: Garešnica  
 04:50 Plodovi zemlje



06:54 Panorame turističkih središta Hrvatske  
 06:55 Najava programa  
 07:00 Orest Shourgot svira na violini King - koncert u Palači HAZU  
 08:00 Mala Tv  
 08:05 TV vrtić: Pribor za jelo  
 --:-- Brlog: Guska  
 --:-- Tajni dnevnik patke Matilde: Klapa  
 08:30 Vesele trojke, crtana serija  
 08:55 Hamtaro, crtana serija  
 09:20 Merlin 2, serija za djecu i mlade  
 10:10 Kitzbühel: Svjetski skijaški kup - slalom (M), prijenos 1. vožnje  
 10:58 Bestovje (Novaki, Rakitje): Misa, prijenos  
 13:25 Kitzbühel: Svjetski skijaški kup - slalom (M), prijenos 2. vožnje

14:25 Ciklus nostalgija: Pink Panther: Pucanj u tami, američki film  
 16:30 Olimp - sportska emisija  
 17:15 Hokej, Ebel liga: KHL Medveščak Zagreb - , prijenos  
 20:00 Ponos Hrvatske 2011., prijenos  
 21:50 Filmski boutique: Kill Bill 1, američko-japanski film  
 23:45 Posebni dodaci, emisija o filmu  
 00:00 Glazbeni specijal  
 00:25 Noćni glazbeni program



06:15 TV Izlog  
 06:30 I tako to..., serija  
 07:00 Brza blagajna, serija  
 07:30 Lice bjegunca, film  
 08:50 Beba Felix, crtana serija R  
 09:15 Gormiti, crtana serija  
 09:40 Winx, crtana serija  
 10:05 Sparkyjeva avantura, crtani film  
 10:55 Braća, serija  
 11:25 Televizijska posla, serija  
 12:25 Nuklearna opasnost, igrani film R  
 14:10 Evolucija, igrani film  
 16:10 Maloljetni špijun, film  
 17:00 Vijesti Nove TV  
 17:10 Maloljetni špijun, igrani film - nastavak  
 18:05 Nad lipom 35, show  
 19:05 INA plave vijesti  
 19:15 Dnevnik Nove TV  
 20:05 Indiana Jones i posljednji križarski rat, igrani film  
 22:15 Red Carpet  
 23:30 Iznad zakona, film R  
 01:10 Smrtonosna zona, film R  
 02:40 Heroji, serija  
 04:45 Red Carpet, R  
 05:50 Kraj programa  
 05:55 RTL Danas, (R)



06:30 X- Men, animirani film  
 06:55 PopPixie, crtani film (tri epizode) (R)  
 07:45 Ruža vjetrova, dramska serija (dvije epizode) (R)  
 09:35 Ekipa iz snova, igrani film, komedija  
 11:35 Baš kao ona, igrani film, komedija  
 13:45 Traži se bodyguard, igrani film, komedija  
 15:35 Otok, dramska serija  
 16:30 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica (R)  
 17:40 Ekkluziv Vikend  
 18:30 RTL Danas  
 19:10 Galileo, zabavna/obrazovna emisija (R)

**HTR2 22.01.2012. 14:25**  
**Pink Panther: Pucanj u tami,**  
**američki film**  
**(A SHOT IN THE DARK, 1964.)**

U vili pariškog bogataša Benjamina Ballona (G. Sanders) prepunoj ukućana i gostiju netko je ubio vozača. Policija odmah osumnjiči lijepu sluškinju Mariju Gambrelli (E. Sommer) kod koje je pronađeno oružje. No, policijski inspektor Jacques Clouseau (P. Sellers) uvjeren je da su joj dokazi podmetnuti... Samo nekoliko mjeseci nakon što je »Pink Panther« (1963) postigao izniman uspjeh, Blake Edwards (Doručak kod Tiffanyja, Victor/



Victoria) je predstavio nastavak. Komedija je snimljena kao slobodna prilagodba kazališnog komada Harryja Kurnitza, odnosno drame »L'Idiot« Marcela Acharda, a uz Edwardsa je scenarij napisao budućni oskarovac William Peter Blatty (Istjerivač đavola). P. Sellers (Dr. Strangelove, Being There) u novoj interpretaciji inspektora Clouseaua nadmašio je samog sebe.

Trajanje: 98 min.

Uloge: Peter Sellers, Elke Sommer, George Sanders, Herbert Lom, Tracy Reed, Graham Stark, Moira Redmond, Vanda Godsell, Maurice Kaufmann, Ann Lynn, Burt Kwouk  
 Redatelj: Blake Edwards

20.00 Žikina dinastija, igrani film, komedija  
 21.40 Ljubav je na selu, dokumentarna sapunica  
 22.35 CSI: Miami, serija (tri epizode)  
 01.05 Astro show, emisija uživo  
 02.05 RTL Danas, (R)  
 02.40 Momačka zabava 2, film, komedija (R)

**PONEDJELJAK**  
**23.1.2012.**


05:37 Najava programa  
 05:42 Rijeka: More  
 06:12 Mir i dobro  
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska  
 07:05 Vijesti  
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska  
 07:35 Vijesti  
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska  
 08:58 Ludi od ljubavi 2, serija  
 10:00 Vijesti  
 10:10 Umjetnost prostora: Razgledamo najljepše dizajnerske domove u Europi, dokumentarna serija  
 10:35 Umjetnost prostora: Kuća-kabriolet: Kupajmo se u svjetlu, dokumentarna serija  
 11:10 Sve će biti dobro, serija  
 12:00 Dnevnik  
 12:30 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela  
 13:17 Dr. Oz, talk show  
 14:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik  
 14:10 Treća dob  
 14:40 Glas domovine

15:10 Ponos Ratkajevih, serija  
 16:00 Alisa, slušaj svoje srce  
 16:50 Hrvatska uživo  
 17:00 Vijesti  
 18:00 8. kat, talk-show  
 18:50 Odmori se, zaslužio si 3 - TV serija  
 19:30 Dnevnik  
 20:05 TV Bingo  
 20:25 Tito - posljednji svjedoci testamenta: Ustanak, dok. serija  
 21:25 Puls Hrvatske  
 22:25 Provodi i sprovodi, humoristična serija  
 23:00 Dnevnik 3  
 23:25 Vijesti iz kulture  
 23:35 Svijet profita  
 00:10 Portreti: Božidar Viočić, dokumentarni film  
 00:50 In medias res  
 01:35 Dr. House 6, serija  
 02:20 TračERICA 2, serija  
 03:00 CSI: Miami 8, serija  
 03:45 Skica za portret  
 04:00 Svijet profita  
 04:30 Ludi od ljubavi 2, serija  
 05:25 8. kat, talk-show



06:10 Najava programa  
 06:15 Kad zavolim, vrijeme stane - telenovela  
 07:00 Trolovi, crtana serija (R)  
 07:25 Teletubbies, anim. serija  
 07:50 Mala TV  
 --:-- TV vrtić  
 --:-- Krčić prikazuje  
 --:-- Brlog  
 --:-- Čarobna ploča  
 08:20 Amika, serija za djecu  
 08:35 Amika, serija za djecu  
 08:50 Školski sat

09:35 Pseća ophodnja, serija  
 10:00 Alisa, slušaj svoje srce  
 10:45 Degrassi Novi naraštaj 1, serija za mlade  
 11:10 Hotel Zombi  
 11:35 Fotografija u Hrvatskoj  
 11:50 4 zida  
 12:20 KS Automagazin  
 12:50 Eindhoven: EP u vaterpolu: Hrvatska - Španjolska, prijenos  
 14:10 Sunny i slon, francuski film  
 15:45 Školski sat  
 16:30 Degrassi Novi naraštaj 1, serija za mlade  
 16:50 Obična klinka, serija  
 17:15 Eindhoven: EP u vaterpolu: Hrvatska - Španjolska, snimka  
 18:00 Regionalni dnevnik  
 18:20 Županijska panorama  
 18:30 Glee 2, serija za mlade  
 19:15 Simpsoni 19, crtana serija  
 19:40 Glazba, glazba...  
 20:00 In medias res  
 20:50 Top Gear 9, dok. serija  
 21:40 Dr. House 6, serija  
 22:25 TračERICA 2, serija  
 23:10 CSI: Miami 8, serija  
 00:00 Kalifornikacija 3, humoristična serija  
 00:30 Zločini bez sankcija, serija  
 01:15 Retrovizor: Dva i pol muškarca 6, serija (R)  
 01:40 Retrovizor: Lovci na natprirodno 4, serija  
 02:25 Noćni glazbeni program



06:20 Nate Berkus Show, serija  
 07:10 Shaggy i Scooby Doo



07:35 Beba Felix, crtana serija  
 08:00 TV izlog  
 08:15 Sparkyjeva avantura, animirani film R  
 09:00 TV izlog  
 09:15 Zauvijek susjedi, R  
 10:15 Kad lišće pada, serija R  
 11:15 Inspektor Rex, serija R  
 12:15 IN magazin R  
 13:00 Izgubljena čast, serija R  
 14:00 Oluja u raju, serija  
 15:00 Inspektor Rex, serija  
 16:00 Zauvijek susjedi, serija  
 17:00 Vijesti Nove TV  
 17:25 IN magazin  
 18:05 Kad lišće pada, serija  
 19:15 Dnevnik Nove TV  
 20:05 Izgubljena čast, serija  
 21:00 Larin izbor, serija  
 22:05 Večernje vijesti  
 22:25 Prljavi igraju prljavo, igrani film  
 00:20 Indiana Jones i posljednji križarski rat, igrani film R  
 02:20 Seinfeld, serija 53/180  
 02:45 Nestali, serija 15/19  
 03:30 Lice bjegunca, film R  
 04:45 Ezo TV, tarot show  
 05:45 IN magazin R  
 06:05 Kraj programa



06:40 RTL Danas, (R)  
 07:20 Dragon Ball Z, animirani film (R)  
 07:45 PopPixie, crtani film  
 08:00 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode) (R)  
 10:05 Ekkluziv Vikend, magazin (R)  
 10:45 Večera za 5, lifestyle emisija (R)  
 11:35 Imperatriz, telenovela (dvije epizode)  
 13:20 Ruža vjetrova, serija (R)  
 14:10 Krv nije voda, serija (R)  
 15:05 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode)  
 16:55 RTL 5 do 5  
 17:05 Večera za 5  
 18:00 Ekkluziv Tabloid  
 18:30 RTL Danas  
 19:05 Krv nije voda, serija  
 20:00 Ruža vjetrova, serija  
 20:50 Iznenadna smrt, igrani film, akcijski  
 22:45 Operacija Delta Force 3, igrani film, akcijski  
 00:20 RTL Vijesti, informativna emisija  
 00:35 CSI: Miami, kriminalistička serija  
 01:25 Astro show, emisija uživo  
 02:25 CSI: Miami, kriminalistička serija (dvije epizode)  
 03:55 RTL Danas, informativna emisija (R)

**UTORAK**  
**24.1.2012.**



06:10 Najava programa  
 06:12 Treća dob, emisija  
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska  
 07:05 Vijesti  
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska  
 07:35 Vijesti  
 07:40 Dobro jutro, Hrvatska  
 08:55 Ludi od ljubavi 2, serija  
 09:53 Vijesti iz kulture  
 10:00 Vijesti  
 10:10 Umjetnost prostora: Teleskopska kuća: Perspektivan dom, dokumentarna serija  
 10:35 Umjetnost prostora: Feng šui za bolji život: Uređenje prostora na kineski način, dokumentarna serija  
 11:10 Sve će biti dobro, serija  
 12:00 Dnevnik  
 12:30 Kad zovim, vrijeme stane - telenovela  
 13:17 Dr. Oz, talk show  
 14:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik  
 14:10 Među nama  
 14:40 Znanstvena petica  
 15:10 Ponos Ratkajevih, serija  
 16:00 Alisa, slušaj svoje srce  
 16:50 Hrvatska uživo  
 17:00 Vijesti  
 18:00 8. kat, talk-show  
 18:50 Odmori se, zaslužio si 3 - TV serija  
 19:30 Dnevnik  
 20:02 Sve u 7!, kviz  
 20:55 To je Europa, dokumentarna serija  
 21:25 U Europi, dokumentarna serija  
 22:05 Otvoreno  
 23:00 Dnevnik 3  
 23:25 Vijesti iz kulture  
 23:30 Konavle - prostor, dokumentarni film  
 00:25 Ciklus europskog filma: Bal, tursko-njemačko-francuski film  
 02:05 In medias res  
 02:50 CSI: Miami 8, serija  
 03:35 Skica za portret  
 04:00 To je Europa, dokumentarna serija  
 04:30 Ludi od ljubavi 2, serija  
 05:25 8. kat, talk-show



06:10 Najava programa  
 06:15 Kad zovim, vrijeme stane - telenovela  
 07:00 Trolovi, crtana serija (R)  
 07:25 Teletubbies, serija  
 07:50 Mala TV:  
 08:20 Amika, serija za djecu  
 08:35 Amika, serija za djecu  
 08:50 Školski sat  
 09:35 Pseća ophodnja, serija  
 10:00 Alisa, slušaj svoje srce

10:45 Degrassi Novi naraštaj 1, serija za mlade  
 11:10 Hotel Zombi, crtana serija  
 11:35 Reprizni program  
 11:50 Top Gear 9, dok. serija  
 13:10 Divlji konji, američki film (R)  
 14:45 Mala TV:  
 15:15 Školski sat  
 16:00 Degrassi Novi naraštaj 1, serija za mlade  
 16:25 Obična klinka, serija  
 16:50 Doktor Who 1, serija  
 17:40 Schlading: Svjetski skijaški kup - slalom (M), prijenos 1. vožnje  
 18:30 Glee 2, serija za mlade  
 19:15 Simpsoni 19, crtana serija  
 19:40 Glazba, glazba...rock  
 20:00 In medias res  
 20:40 Schlading: Svjetski skijaški kup - slalom (M), prijenos 2. vožnje  
 21:40 Pogled u visine, američki film  
 23:05 CSI: Miami 8, serija  
 23:50 Bez oduševljenja, molim! 7 - serija  
 00:20 Zločini bez sankcija, serija  
 01:05 Retrovizor: Dva i pol muškarca 6, serija (R)  
 01:30 Retrovizor: Lovci na natprirodno 4, serija  
 02:15 Noćni glazbeni program



06:05 Nate Berkus Show  
 06:55 Shaggy i Scooby Doo  
 07:20 Beba Felix, crtana serija  
 07:45 TV izlog  
 08:00 Zauvijek susjedi, serija R  
 09:00 TV izlog  
 09:15 Kad lišće pada, serija R  
 10:15 Izgubljena čast, serija R  
 11:15 Inspektor Rex, serija R  
 12:15 IN magazin R  
 13:00 Larin izbor, serija R  
 14:00 Oluja u raju, serija  
 15:00 Inspektor Rex, serija  
 16:00 Zauvijek susjedi, serija  
 17:00 Vijesti Nove TV  
 17:25 IN magazin  
 18:05 Kad lišće pada, serija  
 19:15 Dnevnik Nove TV  
 20:05 Izgubljena čast, serija  
 21:00 Larin izbor, serija  
 22:05 Večernje vijesti  
 22:25 Okrug Hazzard, film  
 00:10 Prljavi igraju prljavo, film R  
 02:00 Seinfeld, serija  
 02:25 Nestali, serija  
 03:10 Nate Berkus Show, serija R  
 03:55 Seinfeld, serija R  
 04:20 Ezo TV, tarot show  
 05:20 IN magazin R  
 06:00 Kraj programa



06:55 RTL Danas, R

07:35 Dragon Ball Z, (R)  
 08:00 PopPixie, crtani film  
 08:15 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode) (R)  
 10:20 Ekkluziv Tabloid, (R)  
 10:45 Večera za 5, (R)  
 11:35 Imperatriz, (dvije epizode)  
 13:20 Ruža vjetrova, serija (R)  
 14:10 Krv nije voda, serija (R)  
 15:05 Cobra 11, (dvije epizode)  
 16:55 RTL 5 do 5  
 17:05 Večera za 5  
 18:00 Ekkluziv Tabloid  
 18:30 RTL Danas  
 19:05 Krv nije voda, serija  
 20:00 Ruža vjetrova, serija  
 20:50 Lažljivac, igrani film,  
 22:15 Ljubavni guru, igrani film, komedija  
 23:45 RTL Vijesti  
 00:00 Iznenadna smrt, igrani film, akcijski (R)  
 01:50 Astro show, emisija uživo  
 02:50 Na licu mjesta, akcijska serija (dvije epizode) (R)  
 04:20 RTL Danas, (R)

**SRIJEDA**  
**25.1.2012.**



06:10 Najava programa  
 06:12 Među nama  
 07:00 Dobro jutro, Hrvatska  
 07:05 Vijesti  
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska  
 07:35 Vijesti  
 08:53 Ludi od ljubavi 2, serija  
 09:53 Vijesti iz kulture  
 10:00 Vijesti  
 10:10 Umjetnost prostora: Froating Cities - A New Home on the Water?, dok. serija  
 10:35 Umjetnost prostora: Nothing But Glass - A Far Sighted Concept, dokumentarna serija  
 11:10 Sve će biti dobro, serija  
 12:00 Dnevnik  
 12:30 Kad zovim, vrijeme stane - telenovela  
 13:17 Dr. Oz, talk show  
 14:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik  
 14:10 Ekumena, religijski kontakt program  
 14:40 Alpe Dunav Jadran  
 15:10 Ponos Ratkajevih, serija  
 16:00 Alisa, slušaj svoje srce  
 16:50 Hrvatska uživo  
 17:00 Vijesti  
 18:00 8. kat, talk-show  
 18:45 Odmori se, zaslužio si 3 - TV serija  
 19:20 Loto 7/39  
 19:30 Dnevnik  
 20:02 Stipe u gostima 4, humoristična serija  
 20:40 Misija: Zajedno  
 21:30 Paralele  
 22:05 Otvoreno

23:00 Dnevnik 3  
 23:25 Vijesti iz kulture  
 23:55 Drugi format  
 00:40 In medias res  
 01:25 TračERICA 2, serija  
 02:10 CSI: Miami 8, serija  
 02:55 Skica za portret  
 03:20 Indeks, emisija o školstvu  
 03:50 Drugi format  
 04:35 Ludi od ljubavi 2, serija  
 05:30 8. kat, talk-show



06:10 Najava programa  
 06:15 Kad zovim, vrijeme stane - telenovela  
 07:00 Trolovi, crtana serija (R)  
 07:25 Teletubbies, serija  
 07:50 Mala TV:  
 08:20 Amika, serija za djecu  
 08:35 Amika, serija za djecu  
 08:50 Školski sat  
 --:-- EBU dokumentarac za djecu - Izazovi  
 09:35 Pseća ophodnja, serija  
 10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora  
 13:30 Trčanje u život, američki film (R)  
 15:05 Mala TV:  
 15:35 Školski sat  
 16:20 Degrassi Novi naraštaj 2, serija za mlade  
 16:45 Obična klinka, serija  
 17:10 Doktor Who 1, serija  
 18:00 Regionalni dnevnik  
 18:20 Županijska panorama  
 18:30 Glee 2, serija za mlade  
 19:15 Simpsoni 19, crtana serija  
 19:40 Glazba, glazba... šansone  
 20:00 In medias res  
 20:50 Silverado, američki film  
 23:00 TračERICA 2, serija  
 23:45 CSI: Miami 8, serija  
 00:30 Kath i Kim 1, humoristična serija  
 00:55 Zločini bez sankcija, serija  
 01:40 Retrovizor: Dva i pol muškarca 6, humoristična serija (R)  
 02:05 Retrovizor: Lovci na natprirodno 4, serija  
 02:50 Noćni glazbeni program



06:05 Nate Berkus Show, serija  
 06:55 Shaggy i Scooby Doo  
 07:20 Beba Felix, crtana serija  
 07:45 TV izlog  
 08:00 Zauvijek susjedi, serija R  
 09:00 TV izlog  
 09:15 Kad lišće pada, serija R  
 10:15 Izgubljena čast, serija R  
 11:15 Inspektor Rex, serija R  
 12:15 IN magazin R  
 13:00 Larin izbor, serija R  
 14:00 Oluja u raju, serija



15:00 Inspektor Rex, serija  
16:00 Zauvijek susjedi, serija  
17:00 Vijesti Nove TV  
17:25 IN magazin  
18:05 Kad lišće pada, serija  
19:15 Dnevnik Nove TV  
20:05 Izgubljena čast, serija  
21:00 Larin izbor, serija  
22:05 Večernje vijesti  
22:25 Zapleši sa mnom, film  
00:35 Oglas donosi smrt, film  
02:30 Seinfeld, serija  
02:55 Nestali, serija  
03:40 Nate Berkus Show, R  
04:25 Seinfeld, serija R  
04:50 Ezo TV, tarot show  
05:50 IN magazin R  
06:05 Kraj programa



06:55 RTL Danas, (R)  
07:35 Dragon Ball Z, (R)  
08:00 PopPixie, crtani film  
08:15 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode) (R)  
10:20 Ekkluziv Tabloid, (R)  
10:45 Večera za 5, (R)  
11:35 Emperatriz, telenovela (dvije epizode)  
13:20 Ruža vjetrova, serija (R)  
14:10 Krv nije voda, serija (R)  
15:05 Cobra 11, (dvije epizode)  
16:55 RTL 5 do 5  
17:05 Večera za 5  
18:00 Ekkluziv Tabloid  
18:30 RTL Danas  
19:05 Krv nije voda, serija  
20:00 Ruža vjetrova, serija  
20:50 Mentalist, dramska serija (dvije epizode) (R)  
22:25 CSI: NY, serija (dvije epizode)

00:00 RTL Vijesti  
00:15 Ljubavni guru, film, komedija (R)  
01:40 Astro show, emisija uživo  
02:40 Na licu mjesta, akcijska serija (dvije epizode) (R)  
04:10 RTL Danas, (R)

### ČETVRTAK 26.1.2012.



06:10 Najava programa  
06:12 Ekumena, religijski kontakt program  
07:00 Dobro jutro, Hrvatska  
07:05 Vijesti  
07:10 Dobro jutro, Hrvatska  
07:35 Vijesti  
07:40 Dobro jutro, Hrvatska  
08:53 Ludi od ljubavi 2, serija  
09:53 Vijesti iz kulture  
10:00 Vijesti  
10:10 Umjetnost prostora: Boom Town Dubai in a Financial Tight Spot, dokumentarna serija  
10:35 Umjetnost prostora: Purists at Worm - An Intelligente House, dokumentarna serija  
11:10 Sve će biti dobro, serija  
12:00 Dnevnik  
12:30 Kad zovim, vrijeme stane - telenovela  
13:17 Dr. Oz, talk show  
14:00 Vijesti uz hrvatski znakovni jezik  
14:10 Trenutak spoznaje  
14:40 Hrvatska kronika BiH  
14:55 Kulturna baština  
15:10 Ponos Ratkajevih, serija

16:00 Alisa, slušaj svoje srce  
16:50 Hrvatska uživo  
18:00 8. kat, talk-show  
18:50 Odmori se, zaslužio si 3 - TV serija  
19:30 Dnevnik  
20:02 Sve u 71, kviz  
20:55 Pola ure kulture  
21:25 Ciklus dobitnika Oscara: Francuska veza, američki film  
23:10 Dnevnik 3  
23:35 Vijesti iz kulture  
23:45 3rd Blues Challenge, snimka koncerta  
00:45 In medias res  
01:30 Dr. House 6, serija  
02:15 Tračerića 2, serija  
03:00 CSI: Miami 8, serija  
03:45 Skica za portret  
04:05 Pola ure kulture  
04:30 Ludi od ljubavi 2, serija  
05:25 8. kat, talk-show



06:10 Najava programa  
06:15 Kad zovim, vrijeme stane - telenovela  
07:00 Trolovi, crtana serija (R)  
07:25 Teletubbies, serija  
08:50 Mala TV:  
--- TV vrtić  
--- Crtani film  
08:20 Amika, serija za djecu  
08:35 Amika, serija za djecu  
08:50 Školski sat  
09:35 Pseća ophodnja, serija  
10:00 Prijenos sjednice Hrvatskog sabora  
13:30 Tako mali, a već kum - grčki film  
15:00 Mala TV:

15:30 Crtani film  
15:35 Školski sat  
16:20 Degraasi Novi naraštaj 2, serija za mlade  
16:45 Obična klinka, serija  
17:10 Doktor Who 1, serija  
18:00 Regionalni dnevnik  
18:20 Županijska panorama  
18:30 Glee 2, serija za mlade  
19:15 Simpsoni 19, crtana serija  
19:40 Glazba, glazba...jazz  
20:00 In medias res  
20:50 Zalagaonica, dok. serija  
21:10 Zalagaonica, dok. serija  
21:35 Dr. House 6, serija  
22:20 Tračerića 2, serija  
23:05 CSI: Miami 8, serija  
23:50 Uvijek je sunčano u Philadelphiji 5, serija  
00:15 Zločini bez sankcija, serija  
01:00 Retrovizor: Dva i pol muškarca 6, serija (R)  
01:25 Retrovizor: Lovci na natprirodno 4, serija  
02:10 Noćni glazbeni program



06:05 Nate Berkus Show, serija  
06:55 Shaggy i Scooby Doo  
07:20 Beba Felix, crtana serija  
07:45 TV izlog  
08:00 Zauvijek susjedi, serija R  
09:00 TV izlog  
09:15 Kad lišće pada, serija R  
10:15 Izgubljena čast, serija R  
11:15 Inspektor Rex, serija R  
12:15 IN magazin R  
13:00 Larin izbor, serija R  
14:00 Oluja u raju, serija  
15:00 Inspektor Rex, serija  
16:00 Zauvijek susjedi, serija

17:00 Vijesti Nove TV  
17:25 IN magazin  
18:05 Kad lišće pada, serija  
19:15 Dnevnik Nove TV  
20:05 Izgubljena čast, serija  
21:00 Larin izbor, serija  
22:05 Večernje vijesti  
22:25 Provjereno  
23:25 Batman, igrani film  
01:30 Zapleši sa mnom, film R  
03:35 CSI Prag, serija  
05:05 Ezo TV, tarot show  
06:05 Kraj programa



06:55 RTL Danas, (R)  
07:35 Dragon Ball Z, (R)  
08:00 PopPixie, crtani film  
08:15 Cobra 11, akcijska serija (dvije epizode) (R)  
10:20 Ekkluziv Tabloid, (R)  
10:50 Večera za 5, (R)  
11:35 Vatreno nebo, telenovela (dvije epizode)  
13:20 Ruža vjetrova, serija (R)  
14:15 Krv nije voda, serija (R)  
15:05 Cobra 11, (dvije epizode)  
16:55 RTL 5 do 5  
17:05 Večera za 5  
18:00 Ekkluziv Tabloid  
18:30 RTL Danas  
19:05 Krv nije voda, serija (R)  
20:00 Ruža vjetrova, serija  
21:00 CSI, kriminalistička serija (četiri epizode)  
00:05 RTL Vijesti  
00:20 Mentalist, dramska serija (dvije epizode) (R)  
01:50 Astro show, emisija uživo  
02:50 Na licu mjesta, serija (dvije epizode) (R)  
04:20 RTL Danas, (R)

## HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku »Dnevnik« emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17,45 minuta na Drugom programu Radiotelevizije Vojvodine. Osim novosti iz života hrvatske manjinske zajednice, emisija donosi i informacije o događajima u zemlji i okruženju.

Emisija »Izravno« - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture »Svjetonik« nedjeljom od 16,30 sati.

## GLAS HRVATA

Radijska emisija »Glas Hrvata« u produkciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Stanišića emitira se na valovima Radio Sombora nedjeljom od 17 do 18 sati.

## ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku »Zvuci bačke ravnice« emitira se četvrtkom u 18 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

## GLAS DOMOVINE

Emisija o životu Hrvata izvan domovine pod nazivom »Glas domovine«, emitira se na HRT1 ponedjeljom od 14,40 sati.

## PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

### SHEMA ZA RADNE DANE:

18,00 - 19,00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog »Bolja Srbija« • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik »Govorimo hrvatski«

19,00 - 19,30

• Poetski predah • 'Popularne melodije' - zabavna glazba (ponedjeljkom) • 'Na valovima hrvatske glazbene tradicije' - narodna glazba (utorkom) • 'Veliki majstori glazbe' - ozbiljna glazba (srijedom) • 'Rock vremeplov' (četvrtkom) • 'Minute za jazz' (petkom)

19,30 - 20,00

• 'Europski magazin' - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • 'Kulturna povijest' (utorkom) • 'Znanjem do zdravlja' (srijedom) • 'Razmišljanje dopušteno' (četvrtkom) • 'Tjedni vodič' (petkom)

20,00 - 20,30

• »U pauzi o poslu« (ponedjeljkom) • 'Aktualije' (utorkom) • »Otvoreni studio« (srijedom) • »Kultur café« - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • »Vodič za moderna vremena« - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20,30 - 21,00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

### SHEMA ZA DANE VIKENDA: Subota

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba  
• 18,15 'Vojvodanski tjedan'  
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan  
• 19,00 'Vjerska emisija', duhovna glazba  
• 20,00 Divni novi svijet  
• 20,55 Odjava programa

### Nedjelja

• 18,00 Najava programa, Vijesti dana  
• 18,10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)  
• 18,30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan  
• 19,30 'Putnici kroz vrijeme' emisija za djecu Hrvatskoga radija  
• 20,00 'Hrvatima izvan domovine' - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)  
• 20,55 Odjava programa



104,4 Mhz

## MALI NOGOMET

## KZM najbolji, Caffè bar UNO 2 ljubimac publike

SONTA – Malonogometni zimski turnir u organizaciji NK »Dinamo« održan je u sportskoj hali OŠ »Ivan Goran Kovačić« u Sonti od 9. do 12. siječnja. Osam ekipa iz Sonte i okolice, podijeljenih u dvije skupine, pokazalo je gledateljima sve čari ove dinamične igre, uz mnoštvo zgoditaka vrlo raspoloženih strijelaca. U prva tri dana igralo se u dvije skupine, a u završnom danu, na osnovi zauzetih pozicija u skupinama, izravno se igralo za konačni plasman. U izravnom duelu prvaka skupina za pobjednika turnira, ekipa KZM iz Apatina bila je bolja od svojih sugrađana iz ekipe Mesnica i pečenjara Ožegović. Nakon sigurne igre »Mesara« i visoke prednosti od 5 – 1, početkom drugog poluvremena dolazi do neočekivanog preokreta, KZM uspostavlja dominaciju i preokreće rezultat na 7 – 5, a pred sam kraj utakmice zgoditkom igrača turnira Petra Bursaća samo je ublažen poraz na 6 – 7. Za 3. mjesto igrale su ekipe Caffè bara Uno 2 Sonta i Industrija mesa, za koju su igrali nogometaši iz Sonte, Apatina i Sombora. U vrlo lijepoj i dinamičnoj utakmici ljubimci publike, golobradi dječaci iz ekipe Uno 2, u ovoj utakmici pojačani iskusnim Željkom Tadijanom, protiv tjelesno znatno jačih protivnika, mudrom igrom i fanatičnom borbenašću, nakon izjednačenog prvog poluvremena (1 – 1), u nastavku su zgoditkom Josipa Bukovca, drugim na ovoj utakmici, osigurali pobjedu od 2 – 1 za treću nagradu. Peto mjesto zauzela je ekipa Disko bar Kamel plus pobjedom nad ekipom Caffè bar Uno 1 od 7 – 3, poluvrijeme 3 – 1. U borbi za 7. mjesto simpatična ekipa Galaxi deklasirala je ekipu Caffè bar Cherry rezultatom 8 – 2, poluvrijeme 5 – 0. Za igrača turnira proglašen je Petar Bursać iz ekipe Mesnica i pečenjara Ožegović, najbolji strijelac s 10 postignutih zgoditaka bio je Petar Čović iz ekipe KZM, a najbolji vratar Davor Balog iz ekipe Caffè bar Uno 2.

I. A.

## Vojput pobjednik

SUBOTICA – Pobjedom protiv branitelja naslova Sneck Bus Bar, nakon boljeg izvođenja penala (2-2, 7-5) momčad Vojputa osvojila je naslov pobjednika 45. Novogodišnjeg malonogometnog turnira koji se igrao proteklih tjedana u gradskoj Dvorani sportova. Treće mjesto je osvojila momčad Superinfa koja je u susretu za treće mjesto uvjerljivo slavila protiv G Marketa (6-1). Za najboljeg igrača turira je proglašen Saša Đurasović (Sneck Bar Bus), najbolji strijelac je Čedomir Žarković (Vojput), a najbolji vratar je Dušan Vukoslavović (Vojput).

## NOGOMET

## Bačka započela pripreme

SUBOTICA – Prvom prozivkom u novoj godini u ponedjeljak, 16. siječnja, nogometaši Bačke započeli su pripreme za nastavak natjecanja u Vojvođanskoj ligi skupina Istok. Šef stručnog štaba Josip Zemko u proljetnom dijelu prvenstva računat će na sljedeće igrače: Gorjanac, Miković, Trešnjić, Višnjić, Lukač, Rajkovača, Đereg, Hubert, Sovilj, Marković, Godar, Vojnić, Bator, Vasić, Antonić, Kolundžić, Nikutović, Ruski, Kozoš, Koprivica i Simović (posljednja četvorica su novi igrači).Sljede



dvojedne pripreme na stadionu kraj Somborske kapije, a potom su na programu prijateljske kontrolne utakmice.

## HOKEJ

## Spartans 2012

SUBOTICA – Tijekom predstojećeg vikenda HK »Spartak« iz Subotice bit će domaćin drugog međunarodnog turnira »Spartans 2012« za djecu do 10 godina na kojemu će sudjelovati momčadi: Mladost (Zagreb), Tisza Volan (Segedin), Stari Grad (Sarajevo), NS Stars (Novi Sad), Crvena zvezda (Beograd) i Spartak (Subotica). Turnir počinje u subotu 21. siječnja u deset sati, a poslije podne (14 h i 15.40 h) predviđen je nastup natjecateljica kluba umjetničkog klizanja Spartak.

Prijateljski hokejaški susret između seniorskih momčadi Spartaka i Osijeka igrat će se u nedjelju, 22. siječnja, s početkom u 15 sati.

## ODBOJKA

## Spartak – Crvena zvezda

SUBOTICA – Derbi susret Superlige za odbojkašice između Spartaka i Crvene zvezde igra se danas, u petak 20. siječnja, s početkom od 19 sati u subotičkoj Dvorani sportova. U međusobnom duelu dvije vodeće ekipe odlučit će o prvom mjestu s kojeg će startati u predstojećem doigravanju za naslov prvakinja države.

# NAMA JE DOVOLJNO DA ZNATE ZA NAS FUNERO

Privatno pogrebno poduzeće  
- Subotica, Karađorđev put 2,  
- Telefon (danonoćno):  
(024) 55-44-33

Raspored sprovoda i umrlice na  
Internetu: [www.funero.co.rs](http://www.funero.co.rs)  
e-mail: [funero@funero.co.rs](mailto:funero@funero.co.rs)  
Kod smrti umirovljenika umanjujemo račun  
za iznos posmrtno pomoći koju daje PIO.



## MK SPARTAK IZ SUBOTICE

# Sablja, subotička tradicija

Mladi mačevaoci bilježe vrijedne rezultate

Piše: Dražen Prčić

Godinama je subotičko mačevanje bilo samo dio uspješne prošlosti, a onda je nekoliko entuzijasta na čelu s *Lazarom Jaramazovićem*, nekadašnjim dugodišnjim mačevalačkim reprezentativcem, odlučilo oživjeti ovaj sport i ponovno započeti s klupskim radom. U samo dvije godine ostvareni su zavidni rezultati, a mladi mačevaoci osvojili su brojne domaće naslove, nastavljajući bogatu tradiciju uspješnosti. Kako to izgleda u praktičnoj klupskoj svakodnevici pokušali smo doznati posjetom jednom od treninga i razgovorom s trenerom Jaramazovićem i njegovim pulenicima.

»Kalendar za ovu sezonu nam je veoma popunjen i slijede nam nastupi na nekoliko međunarodnih turnira, te Mediteranskim igrama i Europskom prvenstvu za kadete i juniore kojima će biti domaćin Poreč. Naš mačevalac *Marko Kljajić* će na ovim velikim natjecanjima nastupiti u obje starosne konkurencije u svojoj osnovnoj disciplini – sablja, dok će uz njega na MI i EP još sudjelovati *Luka*



*Tikvicki* i *Bojana Kljajić* u istoj disciplini. Sablja je naša osnovna disciplina i slobodno mogu kazati kako je Subotica na određeni način kolijevka sablje na ovim prostorima, koja je godinama davala brojne generacije reprezentativaca, što se nastavlja i danas s našim mladim natjecateljima. Nakon ponovnog uspostavljanja mačevalačkog kluba 'Spartak', prije dvije godine, uspjeli smo osvojiti sve što se moglo osvojiti u pionirskoj, kadetskoj i juniorskoj konkurenciji, unatoč činjenici kako i dalje radimo u posve neadekvatnim uvjeti-

ma za kvalitetan trening. Ipak, mi nastavljamo raditi i dalje s puno entuzijazma, bez kojeg ni ne bismo uspjeli ovoliko postići i svesrdnoj pomoći roditelja naših natjecatelja, zahvaljujući kojima smo u prilici odlaziti na natjecanja u zemlji i inozemstvu.

U nastupajućoj godini, izuzev očekivanih naslova u domaćoj konkurenciji, na međunarodnom planu ne očekujemo neke veće rezultate, no uvijek postoji realna nada da bi netko mogao iznenaditi kao što je to prošle godine učinio *Marko Kljajić* plasmanom među šesnaest najboljih na izuzetno jakom turniru u Sofiji. Taj rezultat je najbolji u povijesti srpskog, pa i jugoslavenskog mačevanja u kadetskoj konkurenciji, a ušao je i među 70 najboljih mačevalaca na europskoj ranking ljestvici.« pojasnio je trener MK »Spartak« *Lazar Jaramazović* i predao riječ svojim mačevaocima.

## MARKO KLJAJIĆ

»Mačevanjem sam se počeo baviti prije dvije godine zahvaljujući informaciji mog klupskog kolege *Martina Nimčevića*, došao sam na prvi

trening i zavolio sam ovaj sport. Počeo sam marljivo trenirati i stigli su prvi veći uspjesi od kojih su kadetski rezultat u Bugarskoj i osvajanje trećeg mjesta u seniorskoj konkurenciji na državnom prvenstvu zasigurno najveći dosad. Nastupi u inozemstvu mi veoma pomažu u daljnjem sportskom napredovanju i uvijek je to prilika za stjecanje potrebnog iskustva, ali i učenja kroz gledanje drugih mačevalaca. Na predstojećim Mediteranskim igrama i Europskom prvenstvu bio bi zadovoljan plasmanom u četvrtfinale.«

## MARTIN NIMČEVIĆ

»Svojevremeno sam bio jedan od prvih koji su se upisali u naš klub. Bilo je to odmah po ponovnom osnivanju, a najbolji rezultat sam napravio u pionirskoj konkurenciji osvajanjem naslova državnog prvaka prije godinu dana u Zrenjaninu. Redovito treniram i ove godine ću sudjelovati na svim domaćim natjecanjima i na nekoliko međunarodnih, a pokušat ću dobrim rezultatima izboriti i mjesto u reprezentaciji.«

## BOJANA KLJAJIĆ

»Već drugu godinu se aktivno bavim mačevanjem i mogu priznati kako me je brat *Marko* povukao u ovaj lijepi sport u kojem dominiraju brzina i refleksi. Redovito treniram i trudim se ne propustiti treninge zahvaljujući kojima sam uspjela osvojiti naslov pionirske prvakinja države, te druga mjesta na juniorskom i kadetskom šampionatu države, uz par drugih mjesta na seniorskim turnirima. Ponekad mi je malo čudno kada se borim protiv starijih protivnica, osobito u seniorskoj konkurenciji, no sve se više navikavam. Sada sam prešla u kadetsku konkurenciju i trudim se nastaviti kontinuitet dobrih rezultata, a očekujem plasman u četvrtfinale na Mediteranskim igrama i Europskom prvenstvu u Poreču.«

## SPECIJALNA PONUDA:

- Internistički pregled sa EKG, opšti pregled, dermatolog, psiholog, akupunkturolog ..... 900
- Ginekološki pregled sa UZ i PAPA ..... 2200
- Urološki pregled sa UZ ..... 1900



"MEDIC" poliklinika  
SUBOTICA,

GEORGI DIMITROVA 5

Tel: 024/553-959, 024/551-595

## POGLED S TRIBINA

## EP u rukometu

Dva tjedna Srbija je u fokusu svih rukometnih zbivanja, a gradovi Beograd, Novi Sad, Niš i Vršac, domaćini su najboljim reprezentacijama Starog kontinenta. Europsko prvenstvo u rukometu za muškarce veliki je sportski događaj u kojemu ljubitelji ovog atraktivnog, dinamičnog sporta imaju prilike uživati u majstorijama najboljih igrača na planetu. Upravo tako, jer rukomet je jedan od rijetkih momčadskih sportova koji gotovo cjelokupnu dominaciju kvalitete ima isključivo u Europi, pa je završni turnir EP-a uvijek, objektivno, jači od Svjetskog prvenstva ili olimpijskog turnira.



Hrvatska reprezentacija je startala teškom uvodnom pobjedom protiv Islanda (31-29), u susretu u kojem je rezultatski strepila sve do minuta prije kraja, darujući svojim navijačima još jednu sportsku dramu. Ipak, zahvaljujući izvrsnim obranama vratara Alilovića, osobito u samoj konačnici susreta, nepogrešivoj egzekuciji krilnog napadača Štrleka (golovi 8/8, 100 posto) i odličnom nastupu Buntića u drugom dijelu, izbornik Goluža je prebrodio vjerojatno najtežu prepreku u skupini D. Prvi susret na velikom natjecanju uvijek je najteži i zbilja se ne mogu donositi prerani zaključci u pogledu prikazane igre, ali zasigurno ima dovoljno prostora da momčad u kojoj igraju rukometaši najboljih europskih timova zaigra još bolje. Slijede susreti protiv Slovenije i Norveške u kojima su neophodne pobjede, jer se u drugi krug natjecanja prenose osvojeni bodovi iz kvalifikacijske skupine i koji bi mogli uvelike utjecati na šanse za plasman u polufinale. Podsjećamo, plasman u drugi krug izborit će po tri prvoplasirane momčadi iz svake skupine, a prema ždrijebu križaju se skupine A i B, te C i D, što znači kako »Kauboje« u borbi za samu završnicu najvjerojatnije očekuju Francuska, Španjolska, te Rusija ili Mađarska (skupina C).

Prema viđenom u prvim susretima, EP u Srbiji bi moglo biti jedno od najizjednačenijih prvenstava i nekoliko reprezentacija bi moglo najozbiljnije konkurirati za najviši plasman.

Domaćin Srbija je nastup započela uvjerljivom pobjedom protiv Poljske, Španjolci su iznenađujuće svladali svjetske i europske prvake Francuze, Makedonija je odigrala neodlučeno protiv Švedske, Češka je porazila Njemačku, a Mađarska je odigrala neodlučeno protiv Rusije.

Slijedi još mnogo dobrih i neizvjesnih susreta, ali začuđuje slab odziv gledatelja i poluprazne tribine nedostojne jednog velikog natjecanja.

D. P.

## TENIS

## Jedino Karlović prošao

Prvi Grand slam sezone nije počeo uspješno za hrvatski tenis jer je jedino Ivo Karlović glatkom pobjedom protiv Melzera (7-6, 7-5, 6-3) uspio izboriti plasman u drugo kolo Australian Opena. Najbliži prolazu bio je Ivan Ljubičić koji je protiv Lacka imao i vodstvo od 2-0 (6-3, 6-4, 3-6, 4-6, 4-6), dok je Ivan Dodig pri rezultatu 1-2 (6-2, 1-6, 1-6, 1-4) predao susret Gilu. Jedina predstavnica u ženskom ždrijebu Petra Martić poražena je u dva seta od Chang (4-6, 2-6).

## KOŠARKA

## Pobjeda Cedevite

Gostujuća pobjeda drugoplasirane momčadi ABA lige, zagrebačke Cedevite protiv Laškog (83-64) jedini je rezultatski uspjeh hrvatskih predstavnika u 16. kolu regionalne košarkaške lige. Cibona je poražena u derbi susretu protiv lidera Maccabija (85-91), dok je Zagreb CO doživio poraz na gostovanju kod Budućnosti (81-70).

## SKIJANJE

## Kostelić kralj Wengena

Najbolji hrvatski skijaš Ilica Kostelić osvojio je protekloga vikenda »duplu krunu« u Wengenu (Švicarska), slaveći pobjede u kombinaciji i slalomu. Novim osvojenim bodovima približio se vodećem Hirscheru na samo 30 poena zaostatka u



ukupnom poretku Svjetskog kupa, a u slalomskoj konkurenciji nakon treće pobjede ove sezone ima prednost od 125 bodova ispred ovoga austrijskog skijaša.

## HOKEJ

## Pobjeda i poraz

Hokejaši Medveščaka zabilježili su, protekloga vikenda, pobjedu i poraz na domaćem ledu. U petak, 13. siječnja, su svladali KAC (3-1), no dva dana kasnije u nedjelju poraženi su u produžetku od Villacher SV (1-2). S 50 osvojenih bodova iz 38 odigranih susreta »Medvjedi« i dalje drže drugo mjesto na ljestvici EBEL lige.



**Prodajem** vikendicu na Paliću u Vikend naselju, stambeni dio 54 m<sup>2</sup>, a dvorišni oko 400 m<sup>2</sup>. Tel.: 063 502 396 i 063 504 972.

**Izdaje** se namješten stan od 25 m<sup>2</sup> za dva učenika ili studenta u Zemunu. Tel.: (011) 2104 257.

**Prodaju** se razna bunjevačka ruva, svile, sefiri, žoržet, svilene i druge marama, kožne muške čizme i ženske folklor cipele. Tel.: 024/532570

**Prodaje** se kombajn 780 Zmaj sa adaptacijom za suncokret 142 ili 141. Tel.: 024/532570

**Prodajem** sveže vrcani med: suncokretov (400 din/kg) i bagremov (450 din/kg). Tel.: 065/ 505 1957.

**Izdajem** namješteni jednosobni stan na Proizivci, Nade Dimić 40. Tel.: 783 209, zvati od 17 do 20 sati.

Slobodan muškarac (45) upoznao bi slobodnu žensku ozbiljnu osobu bez obveza. Tel.: 063/8533015.

Čamci od bijelog slavonskog hrasta po vašim ili mojim dimenzijama, prijevoz po dogovoru. Petar Okrugić, Morović. Tel.: 064-3467056 ; www.okrugic-camci.co.rs

**Izdajem** dvosoban namješten stan u centru Subotice. Tel.: 064-9699933.

**Prodajem** prirodne rakije od dunje, šljive i miješanog voća. Tel.: 024-532-179; 0628170152.

**Prodajem** stan 42 m<sup>2</sup> u Kerskom naselju. Može zamjena za poljoprivredno zemljište (okolica Starog

Žednika, Đurđin, Mala Bosna, Verušić). Cijena: 20.500 eura. Tel.: 069 2355039.

Hrvatska glazbena udruga »Festival bunjevački pisma« iz Subotice moli ljude dobre volje da im daruju polovni pianino ili bolju klavijaturu (sintisajzer) potrebnu za aktivnosti udruge. Predstavnik udruge možete kontaktirati na telefon: 060/016-1167.

**Kupujem:** plinske boce, plaćam 1000 dinara, krupnjak krupač Odžaci do 70 eura, a Lifam do 50 eura i kupujem traktor IMT ili Rakovica, priključne strojeve, motokultivator. Tel.: 063-8131246.

Izdajem sobe s kupatilom i upotrebom kuhinje u Makarskoj. Parking osiguran. Tel.: 021 6433 – 395; 060 6331 910; 00 385 21 617 909.

Prodajem nedovršenu kuću na placu od 400 m<sup>2</sup> u Tavankutskoj ulici, preko puta Blaškovo križa, u blizini centra grada. Tel.: 062 513 798.

Izdajem u Novom Sadu, kod Master centra dvosoban namješten stan, 56 četvornih metara, I. kat. Cijena 150 eura, plus depozit. Tel.: 064 3486975

Izdajem poslovni prostor u Subotici veličine 240 m<sup>2</sup> (radionica/skladište 100 m<sup>2</sup>, 2 ureda 56 m<sup>2</sup> i 4 prazne prostorije za maloprodaju ili usluge) u Ulici Ivana Ivanića br. 33 (iz Braće Radića). Tel.: 069 754 202.

U Subotici na Radijalcu izdajem jednokrevetnu namještenu sobu s upotrebom kupaonice, CG CATV, za učenika-cu studenta-cu nepušača. Tel.: 024-558227 ili 061-1979116.

Izdajem u Novom Sadu, kod Master centra dvosoban namješten stan, 56 četvornih metara, I. kat. Cijena 150 eura, plus depozit. Tel.: 064 3486975

Izdajem poslovni prostor u Subotici veličine 240 m<sup>2</sup> (radionica/skladište 100 m<sup>2</sup>, 2 ureda 56 m<sup>2</sup> i 4 prazne prostorije za maloprodaju ili usluge) u Ulici Ivana Ivanića br. 33 (iz Braće Radića). Tel.: 069 754 202.

Torte i kolače pravim. POVOLJNO. Tel.: 024-527-499 i 064-18-39-591.

**Prodajem** sliku ulje na platnu hrvatskog slikara Ivana Čorka. Slika je stara 50-60 godina Tel.: 061-139-19-52.

**Prodajem** ulje lavande, pomaže kod problema s bakterijom eserihije coli, bronhijalne astme glavobolje. Tel.: 064-29-42-338.

**Jeftino** se prodaje sljedeća dječja oprema: dječji krevetac, dječja kolica, ljetna kolica, hodalica, hranilica, igračka Kengur, ruksak za nošenje bebe. Tel.: 24-525-232

U najljepšem dijelu Kertvaroša u Subotici 800 m od Gradske kuće prodaje se dio obiteljske kuće cca 60 m spremno za adaptaciju za 15.500 eura. Tel.: 063-8838747 i 024-572-875.

**Kupio** bih vjetrenjaču za 12V=750W. Može nekompletna ili neispravna. Tel.: 061 691 92 37.

U Subotici, na Radijalcu, izdajem jednokrevetnu namještenu sobu s upotrebom kupaonice, CG, CATV. Za učenika ili učenicu, studenta, nepušača. Tel.: 024 558 227 ili 061 19 79 116.

**Izdajem** dvosoban namješten stan u Zagrebu (Folnegovićevo naselje), 3 kreveta, plinsko grijanje, blizina tramvajske stanice. Cijena: 300 eura. Tel.: 00381 63 8820654 (Srbija) ili 00385 91 1770000 i 00385 98 819437 (Hrvatska).

**Prodajem** zbirke zadataka za pripremu državne mature za hrvatski, engleski, matematiku, fiziku, kemiju i biologiju. Tel.: 063 8820654.

Tražim mlađu žensku osobu koja nije u radnom odnosu za poslove u kući. Tjedno dva puta po par sati. Tel.: 024 520 764. Zvati od 12 do 14 sati.

**Povoljno prodajem** 80 knjiga iz kompleta »Pet stoljeća hrvatske književnosti«. Tel.: 024/542-754.

## Besplatni mali oglasi uz kupon iz »Hrvatske riječi«

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, I dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju »Hrvatske riječi«. **Jedan poslani kupon važiti će za četiri broja.** Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo



## Pretplatite se!

## Uz popust od 20%

### TUZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 1.000 dinara

☐ 1 godina = 2.000 dinara

### INOZEMSTVO

☐ 6 mjeseci = 40 EURA

☐ 1 godina = 80 EURA

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

### HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: \_\_\_\_\_

Ulica i broj: \_\_\_\_\_

Mjesto i zemlja: \_\_\_\_\_

Telefon i e-mail: \_\_\_\_\_

### Hrvatska riječ u PDF-u

Pretpлата na internetsko izdanje tjednika

\* Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje

\* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: [www.hrvatskarijec.rs/pretplata](http://www.hrvatskarijec.rs/pretplata)

SWIFT: VBUBRS 22

VOJVOĐANSKA BANKA

AD MS FIL. SUBOTICA

IBAN: RS3535500000200292421

NIU Hrvatska riječ,

Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,

Trg cara Jovana Nenada 15/II,  
24000 Subotica

Uplatu izvršiti na broj žiro računa  
355-1023208-69



# UTORAK, NIJE UTORAK BEZ SVAŠTARE



[www.svastara.rs](http://www.svastara.rs)

VOJVODANSKA  
**Svaštara**



# Što um zamisli ruka uradi



**S**kroman stan u dnu Sdvoršta na kućnom broju 49 Strossmayerove ulice u Sonti, odiše toplinom prošlosti, toplinom duše okretne i široko nasmijane pedesetdevetogodišnje vlasnice *Eve Drobina*, rođene *Vidović*. Ova umirovljenica danas u stanu živi sama, nestrpljivo iščekujući svaku slijedeću nedjelju, kada joj na ručak dolaze sinovi i snaha. Dane između dviju nedjelja krati smišljanjem i realizacijom uradaka za koje slobodno možemo

reći kako su duboko u zoni umjetnosti, ali isto tako i isprobavanjem pripreme starinskih jela, karakterističnih za kuhinje naših baka.

»Otkad znam za sebe, platna, konci, vunica, svila, igle, škarice i šivaći stroj, bili su mi najdraže igračke. U obitelji je bilo nas četiri sestre, a majka nam je imala staru singericu i odijevale smo se u njezinoj kućnoj radinosti. Satima bih znala sjediti i opčinjeno promatrati svaki majčin pokret, upijati ga i poskrivečki kopirati. Tako sam vrlo mlada otkrila mnoge tajne krojenja i šivenja, pa sam vremenom umjesto majke ja postala obiteljska krojačica. Bila sam dosta maštovita, puno sam modela osmislila sama. Pa, ukoliko bih ponekad krojila i šivala po tuđim mustrama, nastojala sam dodati neke detalje koji su bili moji, tako da je u biti svaki odjevni predmet kojega bih sašila bio unikat«, priča Eva, otvarajući starinski ormar i pokazujući uredno složenu odjeću iz mlađih dana, koju danas i ne može odjenuti.

Prolaskom godina zanimanje joj se preusmjerava na sve oblike ručnih radova. Rano se i uposlila, a gdje, nego u poduzeću za izradu konfekcije »Apatex« u Apatinu. U vrijeme kada joj je zbog invaliditeta radno vrijeme smanjeno na četverosatno, već je radila goblene.

»Najstarija sestra *Marica* tada je živjela u Njemačkoj i ona me je snabdijevala originalnim Wilerovim, tada najpoznatijim i najkvalitetnijim kompletima za izradu goblena. Nisam dvojila kako utrošiti ta četiri sata viška radnog vremena. Započela sam izradu najvećeg izazova među gobljenima, 'Posljednje večere'. Radila sam ga dvije i pol godine, svakoga dana po četiri sata. Osim ovoga, uradila sam još 15 goblena, a pored njih radila sam i vezove na odjevnim predmetima, plela vunene džempere, šalove, kape, vezla stolnjake, heklala, a osobito me je privlačilo šlinganje. Goblene bih rado i danas izrađivala, ali je sada materijal toliko skup da ga jednostavno ne mogu priuštiti. No, kako stari kažu, svako zlo za jedno dobro. Preorijentirala sam se na vezenje pučkih motiva na ženskim odjevnim predmetima. Nisam radila po poznatim shemama, za svaki odjevni predmet smišljala sam novu šaru«, priča Eva, pokazujući jednu žensku košulju i jednu tuniku koje su joj jedine ostale. »Sve što sam šila, vezla, završilo je kao dar meni bliskim osobama. Jedino sam goblene i neke od vezova preko sestre prodala u Njemačku, ali sam većinu tako zarađenoga ulagala u nove materijale. Ovu košulju i tuniku ostavila sam sebi, da me sjećaju na sve lijepe trenutke koje sam proživjela na izložbama na kojima su bile. Dobila sam za njih puno pohvala, a to svakom čovjeku godi, zar ne? Kada se osvrnem na sve prohujale godine, mogla bih samo reći – moj hobi je moj život!« – završava priču Eva uz široki osmijeh.

20. siječnja 2012.

U NEKOLIKO REDAKA

Život se ne mjeri brojem udisaja koje napravimo za vrijeme života, već brojem trenutaka koji nas ostavljaju bez daha.

Život je ono što se događa dok praviš planove.

Savršenstvo nije kada se nema što dodati, već kada se nema što oduzeti.

Naučili smo kako da preživljavamo, ali ne i kako da živimo.

U životu ništa nije tako loše da ne bi moglo biti gore, ni tako dobro da ne bi moglo biti bolje.

FOTO KUTAK



Sunčanje!

POZIVAMO ČITATELJE DA NAM POŠALJU NEKU SVOJU ZANIMLJIVU FOTOGRAFIJU

KVIZ

## Lelja Dobronić

Koje godine i gdje je rođena hrvatska povjesničarka Lelja Dobronić?

Gdje je stekla visoku znanstvenu naobrazbu?

U kojim ustanovama je radila tijekom radnog vijeka?

Kojeg je muzeja bila ravnateljica?

Što je bila njezina istraživačka specijalnost?

Koja su neka od njezinih najvrjednijih stručnih djela?

Koje je nagrade dobila za svoj životni rad?

Kada i gdje je umrla Lelja Dobronić?

Rođena je 19. travnja 1920. godine u Zagrebu.  
Diplomirala je i doktorirala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu.  
U Glptoteč, muzeju i Zavodu za zaštitu grada Zagreba.  
Povijesnog muzeja Hrvatske.  
Kulturna povijest grada Zagreba i Hrvatske.  
Povijesni spomenici grada Zagreba, povijest kaptola, biografije zagrebačkih biskupa.  
Nagradu grada Zagreba, HAZU za životno djelo, počasna građanka Križevaca.  
Umrle je 19. prosinca 2006. godine u Zagrebu.

VICEMI

Pita učiteljica Ivicu:

- Koliko je sedam minus tri?

Ivica šuti.

- Zamisli, imaš sedam naranči i netko ti uzme tri, koliko će ti ostati?

- Ne mogu to ni zamisliti - odgovori Ivica. To je jednostavno nemoguće.

Nakon nekoliko mjeseci zabavljanja djevojka kaže momku:

- Dragi, mislim kako je vrijeme da me predstaviš svojoj obitelji.

- Danas nikako. Žena mi je na poslu, a djeca su u školi.

Zvoni telefon, javlja se žena:

- Halo! Izvolite, koga trebate?

- Je li gazda doma?

- Gazda je pri telefonu, a sada recite koga trebate!



U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"  
Szabadkai Piacok KKV  
JKP "Subotičke tržnice"



[www.supijace.co.rs](http://www.supijace.co.rs)



PUTUJTE S **JP »SUBOTICA-TRANS«** NA MEĐUNARODNOJ LINIJI:

**SUBOTICA-NOVI SAD-ZAGREB** I OSTVARITE ZNAČAJNE POPUSTE.

POLASCI U 8,00 h SVAKOG DANA IZ SUBOTICE I ZAGREBA.

**CIJENA KARATA:**

DJECA DO 6 GODINA – VOZE SE BESPLATNO.

DJECA OD 6-12 GODINA (POPUST OD 50%) – 1.425,00 DINARA

**STUDENTI:**

JEDAN SMJER (POPUST OD 20%) – 2.280,00 DINARA.

POVRATNA (POPUST OD 30%) – 3.990,00 DINARA.

**OSTALI:**

JEDAN SMJER – 2.850,00 DINARA.

POVRATNA (POPUST OD 15%) – 4.845,00 DINARA.

**VAŠ SUBOTICA-TRANS**

Tel.: 024/555-566

**SVE NA JEDNOM MJESTU**

**JKP POGREBNO**

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.



KONTAKT TELEFON  
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE  
**+381(24) 66 55 44**  
DEŽURSTVO 0-24 SATA





# VIKEND AKCIJA

20.01-  
23.01.2012.

Riba svježa amur 1kg



**229.90** ~~235.90~~ din

**U utorak 24.01.**  
**za svaku kupnju**  
**preko 5.000 din**  
**poklon KUTIJA**  
**musli bar**  
**rocky rice**

Kulen 1kg  
Pileći kulen 1kg



**679.90** ~~709.90~~ din

Sir sitan 1kg



**199.90** ~~239.90~~ din

Korice za rozen tortu 460g



1 kg 304,13 din

**139.90** ~~155.90~~ din

Kava C 200g



1 kg 667,50 din

**133.50** ~~148.90~~ din

Omekšivač za rublje Ornel 3l  
Baby soft, Blue Fantasy



**-38%**

1litra 112,30 din

**336.90** ~~549.90~~ din

Pelene za bebe Supprims  
Jumbo, junior 64/1 i maxi  
plus 80/1



**1.139.90** ~~1.259.90~~ din



# U PRODAJI NOVI BROJEVI

# klasje

naših ravni 1935.

ČASOPIS ZA KNJIŽEVNOST, UMJETNOST I ZNANOST

9-10.  
2011.

ISSN 1451-2521



9 771451 252003



# klasje

naših ravni 1935.

ČASOPIS ZA KNJIŽEVNOST, UMJETNOST I ZNANOST

7-8.  
2011.

ISSN 1451-2521



9 771451 252003

